

II

(Nezakonodajni akti)

SKLEPI

IZVEDBENI SKLEP KOMISIJE

z dne 19. marca 2014

o sprejetju večletnega delovnega programa LIFE za obdobje 2014–2017

(Besedilo velja za EGP)

(2014/203/EU)

EVROPSKA KOMISIJA JE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije,

ob upoštevanju Uredbe (EU) št. 1293/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2013 o vzpostavitvi programa za okolje in podnebne ukrepe (LIFE) in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 614/2007 ⁽¹⁾, zlasti člena 24(1) Uredbe,

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Da bi zagotovili izvajanje programa LIFE, je treba sprejeti večletni delovni program za obdobje 2014–2017.
- (2) Da bi vzpostavili okvir za izvajanje obeh podprogramov programa LIFE, je treba v večletnem delovnem programu za obdobje 2014–2017 določiti okvirno razdelitev sredstev med prednostnimi področji in vrstami financiranja, projektne teme za izvajanje tematskih prednostnih nalog iz Priloge III k Uredbi (EU) št. 1293/2013, tehnično metodologijo za izbor projektov, merila za dodelitev nepovratnih sredstev in okvirne časovne razporede za javne razpise.
- (3) Da bi poenostavili ocenjevanje rezultatov in pospešili učinek programa, bi moral večletni delovni program za obdobje 2014–2017 obsegati tudi kakovostne in količinske rezultate, kazalnike ter cilje za vsako prednostno področje in vrsto projektov v skladu s kazalniki uspešnosti ter posebnimi cilji za vsako prednostno področje. Komisija je na podlagi predhodnih ocen kot primerna orodja za financiranje projektov v skladu s členom 17(4) Uredbe (EU) št. 1293/2013 opredelila dva inovativna finančna instrumenta.
- (4) Da bi dokazali njihovo precejšnjo zmožnost povečanja sredstev vlagateljev na področju biotske raznovrstnosti, blažitve podnebnih sprememb in prilagajanja podnebnim spremembam ter tako odpravili obstoječe finančne ovire za začetek izvajanja projektov na teh področjih, bi bilo treba te finančne instrumente v večletnem delovnem programu preskusiti.
- (5) Za izvajanje finančnega mehanizma za naravni kapital in instrumenta zasebnega financiranja za energetsko učinkovitost, ki sta financirana s prispevki programa LIFE, bi bilo treba pooblastiti Evropsko investicijsko banko (EIB), ki ima pozitivne izkušnje z upravljanjem drugih finančnih instrumentov in ki lahko s svojo geografsko pokritostjo doseže morebitne upravičence v vsej Uniji.
- (6) Da bi zagotovili učinkovito izvajanje večletnega delovnega programa in ker Uredba (EU) št. 1293/2013 velja od 1. januarja 2014, bi moral ta sklep veljati od dneva sprejetja tega sklepa.
- (7) Ukrepi iz tega sklepa so v skladu z mnenjem odbora za program LIFE za okolje in podnebne ukrepe, ustanovljenim s členom 30 Uredbe (EU) št. 1293/2013 –

⁽¹⁾ UL L 347, 20.12.2013, str. 185.

SPREJELA NASLEDNJI SKLEP:

Člen 1

Večletni delovni program

Večletni delovni program za obdobje 2014–2017, določen v Prilogi, je sprejet.

Člen 2

Prispevek Unije za večletni delovni program

Prispevek za večletni delovni program LIFE za obdobje 2014–2017 znaša 1 796 242 000 EUR, uporabi pa se za financiranje zadevnih podprogramov in prednostnih področij, kot sledi:

1. skupni znesek v višini 1 347 074 499 EUR za podprogram za okolje se razdeli, kot sledi:
 - (a) 495 845 763 EUR za prednostno področje okolje in učinkovita raba virov;
 - (b) 610 068 900 EUR za prednostno področje narava in biotska raznovrstnost;
 - (c) 162 999 836 EUR za prednostno področje okoljsko upravljanje in informacije;
 - (d) 78 160 000 EUR za povezane odhodke za podporo;
2. skupni znesek v višini 449 167 501 EUR za podprogram za podnebne ukrepe se razdeli, kot sledi:
 - (a) 193 559 591 EUR za prednostno področje blažitev podnebnih sprememb;
 - (b) 190 389 591 EUR za prednostno področje prilagajanje podnebnim spremembam;
 - (c) 47 588 319 EUR za prednostno področje podnebno upravljanje in informacije;
 - (d) 17 630 000 EUR za povezane odhodke za podporo.

Člen 3

Finančni instrumenti

1. Prispevke v skladu s členom 17(1) Uredbe (EU) št. 1293/2013 prejmejo naslednji finančni instrumenti, opisani v Prilogi:
 - (a) instrument zasebnega financiranja za energetska učinkovitost;
 - (b) finančni mehanizem za naravni kapital.
2. Za izvajanje prispevka za instrument zasebnega financiranja za energetska učinkovitost in finančni mehanizem za naravni kapital se pooblasti Evropska investicijska banka.

Člen 4

Začetek veljavnosti

Ta sklep začne veljati dan po objavi v *Uradnem listu Evropske unije*.

Velja od 19. marca 2014.

V Bruslju, 19. marca 2014

Za Komisijo
Predsednik
José Manuel BARROSO

PRILOGA

VEČLETNI DELOVNI PROGRAM LIFE ZA OBDOBJE 2014–2017

1. UVOD

V skladu s členom 3 Uredbe (EU) št. 1293/2013 (v nadaljnjem besedilu: uredba LIFE) si program LIFE prizadeva doseči naslednje splošne cilje:

- prispevati k prehodu na nizkoogljično gospodarstvo, odporno na podnebne spremembe, ki bo učinkovito uporabljalo vire, k varovanju in izboljševanju kakovosti okolja in k ustavitvi ali zmanjševanju izgube biotske raznovrstnosti, vključno s podporo za mrežo Natura 2000 in za boj proti propadanju ekosistemov,
- izboljšati razvoj, izvajanje in uveljavljanje okoljske in podnebne politike ter zakonodaje Unije, spodbuditi in zagovarjati vključevanje in postavljanje v ospredje okoljskih in podnebnih ciljev v drugih politikah Unije ter v javni in zasebni praksi, tudi s povečevanjem zmogljivosti javnega in zasebnega sektorja,
- podpreti boljše okoljsko in podnebno upravljanje na vseh ravneh, vključno s tesnejšo udeležbo civilne družbe, nevladnih organizacij in lokalnih akterjev; ter
- podpreti izvajanje sedmega okoljskega akcijskega programa.

Program LIFE bodo upravljale službe Komisije ali pa izvajalska agencija, na katero je bila ta naloga prenesena v okviru neposrednega upravljanja. Izvajalska agencija bo delovala v okviru omejitev pooblastila v skladu s sklepom Komisije C(2013)9414 in pod nadzorom služb Komisije. Komisija ostaja v celoti odgovorna za program. Službe Komisije in/ali izvajalska agencija lahko za pomoč pri delu sklenejo pogodbo z zunanjimi strokovnjaki.

V skladu s temi splošnimi cilji je bil ta večletni delovni program sprejet na podlagi člena 24(1) uredbe LIFE z izvedbenim aktom v skladu s postopkom pregleda iz člena 5 Uredbe (EU) št. 182/2011 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽¹⁾, navedenim v členu 30 uredbe LIFE.

Izvajanje večletnega delovnega programa, pri katerem bo uporabljeno načelo dopolnjevanja z drugimi evropskimi programi za financiranje iz uvodnih izjav 5, 11 in 13 ter člena 8 uredbe LIFE, bo s posebnimi ukrepi zagotovilo skladnost in sinergije ter v čim večji meri preprečilo prekrivanje z drugimi politikami in finančnimi instrumenti Unije, zlasti s pobudo Obzorje 2020 ⁽²⁾, programom Unije za raziskave in inovacije za obdobje 2014–2020, in njegovimi delovnimi programi ⁽³⁾. To se bo doseglo predvsem z merili za upravičenost za različne vrste projektov in smernicami v navodilih za prijavo, priloženih razpisom. Podvajanje financiranja se bo preprečilo z navzkrižnim preverjanjem v fazi izbora in naknadnim preverjanjem. Iz financiranja iz programa LIFE so izključeni projekti, osredotočeni na raziskave ali gradnjo velike infrastrukture.

Struktura večletnega delovnega programa sledi strukturi iz člena 24(2) uredbe LIFE, podprograma za okolje in za podnebne ukrepe pa sta ločeno obravnavana samo po potrebi.

⁽¹⁾ Uredba (EU) št. 182/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. februarja 2011 o določitvi splošnih pravil in načel, na podlagi katerih države članice nadzirajo izvajanje izvedbenih pooblastil Komisije (UL L 55, 28.2.2011, str. 13).

⁽²⁾ Uredba (EU) št. 1290/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2013 o pravilih za sodelovanje v okvirnem programu za raziskave in inovacije (2014–2020) – Obzorje 2020 ter za razširjanje njegovih rezultatov in o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1906/2006 (UL L 347, 20.12.2013, str. 81).

⁽³⁾ Prvi delovni program pobude Obzorje 2020 zajema obdobje 2014–2015. Pobuda Obzorje 2020 se osredotoča na tri prednostne naloge, in sicer ustvarjanje odlične znanstvene baze, ki bo pripomogla h krepitvi odličnosti Unije na področju znanosti v svetovnem merilu, spodbujanje vodilnega položaja v industriji, ki bo podprl inovacije in podjetja, vključno z mikro-, malimi in srednje velikimi podjetji (MSP), ter spoprijemanje z družbenimi izzivi, kar bo neposreden odgovor na izzive, opredeljene v strategiji Evropa 2020, saj se bodo podprle dejavnosti, ki obsegajo celoten razpon od raziskav do trga. V pobudi Obzorje 2020 številni ukrepi in priložnosti za sodelovanje omogočajo raziskave in inovacije na področju okoljskih in podnebnih ukrepov, zlasti pri družbenem izzivu „Podnebni ukrepi, okolje, učinkovita raba virov in surovin“. Cilj raziskav in inovacij na področju okolja sta gospodarstvo in družba, ki učinkovito izrabljata vire in vodo ter sta odporna na podnebne spremembe. Referenčni dokumenti so na voljo na spletni povezavi http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/funding/reference_docs.html#h2020-work-programmes-2014-15-main-wp, glej zlasti delovni program v okviru družbenega izziva „Climate action, environment, resource efficiency and raw materials“ (Podnebni ukrepi, okolje, učinkovita raba virov in surovine).

Zajema obdobje od 1. januarja 2014 do 31. decembra 2017.

1.1 Podprogram za okolje

Podprogram za okolje zajema **prednostna področja** okolje in učinkovitost rabe virov, narava in biotska raznovrstnost ter okoljsko upravljanje in informacije (členi 9–12 uredbe LIFE). Vsako prednostno področje zajema več **tematskih prednostnih nalog**, navedenih v Prilogi III k uredbi LIFE. V večletnem delovnem programu za obdobje 2014–2017 so poleg tega opredeljene tudi **projektne teme** za izvajanje tematskih prednostnih nalog.

1.2 Podprogram za okoljske ukrepe

Podprogram za okoljske ukrepe nudi novo in enkratno priložnost za podporo izvajanja podnebne politike EU. Na splošno bo pomagal spodbuditi k prehodu na nizkoogljično gospodarstvo v EU, odporno na podnebne spremembe, saj bo strateško podprl izvajanje svežnja podnebnih in energijskih ukrepov za leto 2020 ter strategije EU za prilagajanje podnebnim spremembam, obenem pa bo EU pripravil na izzive podnebnih ukrepov do leta 2030. Podpreti mora tudi boljše podnebno upravljanje na vseh ravneh, vključno s krepitvijo sodelovanja civilne družbe, nevladnih organizacij in lokalnih akterjev.

2. RAZPOREDITEV SREDSTEV MED POSAMEZNIMI PREDNOSTNIMI PODROČJI IN MED RAZLIČNIMI VRSTAMI FINANCIRANJA – ČLEN 24(2)(a)

V skladu s členom 4 uredbe LIFE **skupna proračunska sredstva za program LIFE za obdobje 2014–2020** znašajo 3 456 655 000 EUR, od tega jih je 75 % dodeljenih podprogramu za okolje (2 592 491 250 EUR), 25 % pa jih je dodeljenih podprogramu za podnebne ukrepe (864 163 750 EUR). Uredba LIFE določa tudi najnižji odstotek skupnega proračuna, ki ga je treba nameniti **projektom** (81 %, člen 17(4) uredbe LIFE), in najvišji odstotek proračunskih sredstev za projekte, financirane z nepovratnimi sredstvi za dejavnosti, ki se jih lahko dodeli **integriranim projektom** (30 %).

Projekti se financirajo z **nepovratnimi sredstvi za dejavnosti** ali prek **finančnih instrumentov**, če je to primerno (člen 17(4) uredbe LIFE). V **večletnem delovnem programu se določijo** zneski, ki bodo dodeljeni **glede na prednostno področje in vrsto financiranja**.

Celotna dodelitev sredstev glede na vrsto financiranja za oba podprograma

Proračun za obdobje 2014–2017	v milijonih EUR
<i>Nepovratna sredstva za dejavnosti</i>	1 317,9
<i>Nepovratna sredstva za poslovanje</i>	38,6
<i>Finančni instrumenti</i>	140,0
Javna naročila	204,0
Odhodki za podporo (ATA)	95,8
Skupni znesek	1 796,3

Celotna dodelitev sredstev po posameznih prednostnih področjih

Prednostno področje	Okolje in učinkovita raba virov	Narava in biotska raznovrstnost	Okoljsko upravljanje in informacije	Blažitev podnebnih sprememb	Prilagajanje podnebnim spremembam	Podnebno upravljanje in informacije
Skupaj na posamezno področje (v mio. EUR)	495,85	610,07	163,00	193,56	190,39	47,59
Vmesni znesek	1 700,45					
Odhodki za podporo (ATA)	95,79					
Skupni znesek	1 796,3					

Dodelitve sredstev po posameznih prednostnih področjih in glede na vrsto financiranja so le okvirnega značaja. Dokončna dodelitev nepovratnih sredstev za dejavnosti bo odvisna od dejanskega števila predlogov projektov za financiranje v okviru vsakega prednostnega področja. Proračunska sredstva za finančne instrumente in razdelitev mednje se lahko med izvajanjem programa LIFE prilagodi glede na dejansko porabo sredstev. V okviru pragov, določenih v uredbi LIFE, prerazporeditve sredstev med prednostnimi področji ne smejo preseči 5 % vseh dodeljenih sredstev za zadevna prednostna področja.

2.1 Podprogram za okolje

Za čas trajanja tega večletnega delovnega programa je podprogramu za okolje dodeljen proračun v višini 1 347 milijonov EUR.

Vsaj 55 % proračunskih sredstev, dodeljenih projektom, ki so podprti z nepovratnimi sredstvi za dejavnosti, je namenjen projektom za ohranjanje narave in biotske raznovrstnosti, vključno s povezanimi projekti na področju informacij in upravljanja (člen 9(3) uredbe LIFE), projekti tehnične pomoči in pripravljalnimi projekti. Preostanek proračuna, dodeljenega projektom, bo namenjen projektom na prednostnem področju okolje in učinkovita raba virov, vključno s povezanimi projekti na področju informacij in upravljanja, projekti tehnične pomoči in pripravljalnimi projekti.

Dodelitev po posameznih prednostnih področjih je okvirnega značaja in odvisna od dejanskega števila predlogov za nepovratna sredstva za dejavnosti v okviru posameznega prednostnega področja, pa tudi od s tem povezanega odziva trga v okviru posameznega finančnega instrumenta.

Dodelitev glede na vrsto financiranja v okviru podprograma za okolje

Proračun za obdobje 2014–2017	v milijonih EUR
Nepovratna sredstva za dejavnosti (*)	
— projekti za povečanje zmogljivosti	11,25
— projekti tehnične pomoči	2,9
— druga nepovratna sredstva za dejavnosti (**)	1 053,8
Finančni instrument (***)	
Finančni mehanizem za naravni kapital (instrument NCFE) (****)	30,0
Nepovratna sredstva za poslovanje	30,0
Javna naročila	141,0
Odhodki za podporo (ATA)	78,2
Skupni znesek	1 347,1

(*) Integriranim projektom se dodeli 30 % proračunskih sredstev, namenjenih projektom, ki so podprti z nepovratnimi sredstvi za dejavnosti. Odvisno od dejanskega števila predlogov za integrirane projekte se bodo neporabljena sredstva porabila za druge projekte, financirane z nepovratnimi sredstvi za dejavnosti.

(**) Za pripravljalne projekte se bo uporabil okvirni znesek v višini največ 1 % tega zneska.

(***) Stroški za upravljanje, povezani z izvajanjem finančnih instrumentov, ne presežejo 7 % skupnih sredstev za finančne instrumente.

(****) Vključno s 5 milijoni EUR za sistem pomoči strokovnjakov.

2.2 Podprogram za okoljske ukrepe

V okviru tega večletnega delovnega programa je podprogramu za okoljske ukrepe namenjenih 449,2 milijona EUR. Dodelitev po posameznih prednostnih področjih je okvirnega značaja in odvisna od dejanskega števila predlogov za nepovratna sredstva za dejavnosti v okviru posameznega prednostnega področja, pa tudi od s tem povezanega odziva trga v okviru posameznega finančnega instrumenta.

Dodelitev glede na vrsto financiranja v okviru podprograma za okoljske ukrepe

Proračun za obdobje 2014–2017	v milijonih EUR
Nepovratna sredstva za dejavnosti (*)	
Projekti za povečanje zmogljivosti – <i>nepovratna sredstva za dejavnosti</i>	3,75
Projekti tehnične pomoči – <i>nepovratna sredstva za dejavnosti</i>	2,4
Druge nepovratna sredstva za dejavnosti	243,81
Finančni instrumenti (**)	
Instrument zasebnega financiranja za energetske učinkovitost (instrument PF4EE) <i>Finančni instrument</i>	80,0
Finančni mehanizem za naravni kapital (***) (instrument NCFE) <i>Finančni instrument</i>	30,0
Nepovratna sredstva za poslovanje	8,6
Javna naročila	63,0
Odhodki za podporo (ATA)	17,6
Skupni znesek	449,2

(*) Integriranim projektom se dodeli 30 % proračunskih sredstev, namenjenih projektom, ki so podprti z nepovratnimi sredstvi za dejavnosti. Odvisno od dejanskega števila predlogov za integrirane projekte se bodo neporabljena sredstva porabila za druge projekte, financirane z nepovratnimi sredstvi za dejavnosti.

(**) Stroški za upravljanje, povezani z izvajanjem finančnih instrumentov, ne presežejo 7 % skupnih sredstev za finančne instrumente.

(***) Vključno s 5 milijoni EUR za sistem pomoči strokovnjakov.

3. PROJEKTNE TEME ZA IZVAJANJE TEMATSKIH PREDNOSTNIH NALOG IZ PRILOGE III ZA PODPROGRAM ZA OKOLJE (ČLEN 24(2)(b) UREDBE LIFE)

V skladu z uvodno izjavo 36 uredbe LIFE večletni delovni program vsebuje vzorčni seznam projektnih tem za izvajanje tematskih prednostnih nalog, ki so osredotočene na dejanske prednostne naloge okoljske politike in področja ukrepanja v podprogramu za okolje. S tako določenim seznamom za čas trajanja večletnega delovnega programa bosta zagotovljeni prožnost, potrebna za doseganje ciljev in načrtov programa LIFE ter potrebna stabilnost, da bodo lahko morebitni proslilci načrtovali, pripravili in predložili predloge. Komisija mora v skladu z uvodno izjavo 22 uredbe LIFE pri ocenjevanju evropske dodane vrednosti projektov iz podprograma za okolje posebno pozornost nameniti njihovem prispevku k tematskim prednostnim nalogam, ki se uresničujejo prek teh projektov. Projektne teme so torej orodje za prispevanje k projektom, ki obravnavajo strateško pomembna področja politike z visoko evropsko dodano vrednostjo, obenem pa ostajajo odprti za razumne predloge na drugih področjih in vključevanje novih zamisli za odziv na nove izzive.

Projektne teme se ne uporabljajo za vrste projektov, ki so po svoji naravi in/ali zaradi podrobnega opisa njihove posebne vsebine v Uredbi in večletnem delovnem programu omejeni na posebne teme (tj. projekti za povečanje zmogljivosti, projekti tehnične pomoči ter pripravljalni, integrirani in drugi, podrobno opredeljeni posamezni projekti).

Sozakonodajalca sta se odločila, da bo vsaj 55 % sredstev, dodeljenih projektom, ki so podprti z nepovratnimi sredstvi za dejavnosti, namenjenih projektom za ohranjanje narave in biotske raznovrstnosti z jasnim poudarkom na mreži Natura 2000, pri čemer sta upoštevala posebno nujno potrebo po zagotavljanju ustreznega financiranja mreže in pravne obveznosti sofinanciranja iz člena 8 direktive o habitatih. Zaradi tega povečanega zagotavljanja sredstev v primerjavi z uredbo LIFE+ je za projekte iz drugih tematskih prednostnih nalog iz podprograma za okolje na voljo manjši proračun, kar je še dodaten razlog za boljše usmerjanje porabe sredstev na teh področjih.

Opozoriti je treba, da financiranje projektov o temah, ki niso na seznamu, ni izključeno. Visokokakovostnim projektom, ki izpolnjujejo veljavna merila za upravičenost in izbor, se sredstva lahko še vedno dodelijo.

3.1 Prednostno področje okolje in učinkovita raba virov

V skladu s členom 10(a) uredbe LIFE si projektne teme za to prednostno področje in povezane tematske prednostne naloge iz Priloge III k uredbi LIFE prizadevajo za uresničitev posebnega cilja „**razvoj, preskus in predstavitev politik ali pristopov vodenja, najboljše prakse in rešitev** za okoljske izzive, vključno z razvojem in predstavitvijo inovativnih tehnologij, ki jih je mogoče ponoviti, prenašati ali vključiti v druga področja, med drugim v zvezi s povezavo med okoljem in zdravjem, in ki podpirajo politike in zakonodajo, povezane z učinkovito rabo virov, vključno s časovnim okvirom za Evropo, gospodarno z viri“. Vsi projekti v okviru tega prednostnega področja so zato pilotni ali predstavitevni projekti v smislu člena 18(a) in (b) uredbe LIFE, vendar se ne osredotočajo na raziskave. V okviru predstavitevni projektov na tem prednostnem področju, ki so zajeti v eni od projektnih tem, navedenih v nadaljevanju, imajo prednost projekti, ki vpeljejo v prakso, preizkusijo, ocenjujejo in razširjajo ukrepe, metodologije ali pristope, ki so **na ravni Unije novi ali neznani**.

Priloga III k uredbi LIFE

(a) Tematske prednostne naloge za vodo, vključno z morskim okoljem: dejavnosti za uresničevanje posebnih ciljev za vodo iz načrta za Evropo, učinkovito z viri, in sedmega okoljskega akcijskega programa, zlasti:

- (i) integrirani pristopi za izvajanje Direktive 2000/60/ES Evropskega parlamenta in Sveta ⁽¹⁾;
- (ii) dejavnosti za izvajanje Direktive 2007/60/ES Evropskega parlamenta in Sveta ⁽²⁾;
- (iii) dejavnosti za izvajanje programa ukrepov iz Direktive 2008/56/ES Evropskega parlamenta in Sveta ⁽³⁾ za doseganje dobrega okoljskega stanja morij;
- (iv) dejavnosti za zagotavljanje varne in učinkovite rabe vodnih virov, boljše količinsko upravljanje vodnih virov, ohranjanje visoke kakovosti vode ter izogibanje nepravilni rabi in slabšanju kakovosti vodnih virov.

Stroškovno učinkovito reševanje vprašanja kakovosti vode ter obvladovanje poplav in suš je resen izziv za EU. Za odgovor na izzive in priložnosti v vodnem sektorju je potreben celovit pristop številnih akterjev. V skladu z izvajanjem okvirne direktive o vodah, direktive o poplavah in prednostnih nalog evropskega partnerstva za inovacije na področju voda morajo biti projekti osredotočeni na razvoj in zlasti izvajanje ukrepov, ki lahko državam članicam pomagajo pri prehodu na resnično celovito upravljanje z vodnimi viri in ki bi, kjer je primerno, spodbujali uporabo pristopov, ki temeljijo na ekosistemih. V okviru ukrepov za izvajanje okvirne direktive o morskii strategiji je treba več pozornosti nameniti nastajajočim obremenitvam in vplivom, pa tudi spodbujanju bolj celostnega upravljanja obalnih območij in pomorskega prostorskega načrtovanja. Tehnologije in postopki, ki se v vodnem sektorju uporabljajo za zagotavljanje storitev za rabo vode (proizvodnja pitne vode ali čiščenje odpadnih voda), počasi dosegajo zrelost. V skladu s prednostnimi področji evropskega partnerstva za inovacije na področju voda sta glavna izziva dva: (i) zagotoviti ustrezno izvajanje na način, ki prinaša stroškovno učinkovite in pravno skladne rezultate, ki učinkovito izrabljajo vire, in (ii) zagotoviti zmožnost reševanja nastajajočih vprašanj na tem področju.

Prednost bodo zato imeli naslednji projekti:

Vode, poplave in suša – Priloga III, oddelek A, točki (a)(i)–(ii)

1. Načrtovanje in vzpostavljanje ukrepov za **naravno zadrževanje vode** v mestnih in podeželskih območjih, ki povečajo pronicanje in shranjevanje vode ter odstranjujejo onesnaževalce z naravnimi ali podobnimi postopki in s tem prispevajo k uresnitvi ciljev okvirne direktive o vodah in direktive o poplavah ter obvladovanju suš v regijah, v katerih primanjkuje vode.

⁽¹⁾ Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2000/60/ES z dne 23. oktobra 2000 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju vodne politike (UL L 327, 22.12.2000, str. 1).

⁽²⁾ Direktiva 2007/60/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2007 o oceni in obvladovanju poplavne ogroženosti (UL L 288, 6.11.2007, str. 27).

⁽³⁾ Direktiva 2008/56/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. junija 2008 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju politike morskega okolja (Okvirna direktiva o morskii strategiji) (UL L 164, 25.6.2008, str. 19).

2. Projekti, ki spodbujajo **obvladovanje poplavne ogroženosti in tveganja suše** z (a) orodji za preprečevanje izrednih dogodkov in zaščito pred njimi v podporo politiki, načrtovanje rabe zemljišč in obvladovanje izrednih razmer ter (b) celovitimi pristopi ocenjevanja in obvladovanja tveganja, ki temeljijo na odpornosti in socialni ranljivosti ter zagotavljajo družbeno sprejemljivost.
3. Projekti, ki omogočajo uresničitev ciljev okvirne direktive o vodah z **obravnavanjem hidromorfoloških pritiskov**, ki so opredeljeni v načrtih upravljanja povodij in so posledica rabe zemljišč ali rek.
4. Projekti, ki **celovito upravljanje hranil** in organsko onesnaženje človeškega in kmetijskega izvora obravnavajo tako, da je jasno, s kakšnimi ukrepi na ravni povodij ali porečij je mogoče uresničiti zahteve iz okvirne direktive o vodah in okvirne direktive o pomorski strategiji, vključno z zahtevami iz direktive o čiščenju komunalne odpadne vode, direktive o nitratih, direktive o kopalnih vodah in direktive o podzemni vodi.
5. Projekti, ki obravnavajo pritiske **kemičnih onesnaževalcev** v vodnem okolju in so namenjeni zmanjšanju emisij prednostnih snovi pri viru z uporabo ustreznih nadomestkov ali alternativnih tehnologij.
6. Projekti, ki **ponovno vzpostavljajo naravno morfologijo** rek, jezer, rečnih ustij, obalnih območij in/ali **poustvarjajo povezane habitate**, vključno s poplavnimi območji in močvirji, s čimer uresničujejo cilje okvirne direktive o vodah in direktive o poplavih.
7. Projekti, ki izvajajo **ukrepe za varčevanje z vodo** in s tem zmanjšujejo obseg in intenzivnost pritiska na vodna telesa v povodjih, v katerih primanjkuje vode, **na podlagi vodno-ekonomskih modelov**.

Upravljanje morja in obalnih območij – Priloga III, oddelek A, točka (a)(iii)

1. Projekti, v okviru katerih se razvijajo orodja, tehnologije in prakse za zagotavljanje **trajnosti** gospodarskih dejavnosti, povezanih z morskim okoljem, kjer je primerno, tudi z **zmanjšanjem pritiska gospodarskih dejavnosti na morsko okolje**, in za vključevanje trajnosti morskih virov v pomorske gospodarske sektorje s poudarkom na podvodnem hrupu, fizičnih motnjah morskega dna ter učinkih globokomorskega rudarjenja in ribogojstva. V projekte naj bi bil vključen tudi razvoj načrtov upravljanja, ki zmanjšujejo vplive gospodarskih dejavnosti na okolje.
2. Projekti za preprečevanje in zmanjševanje **odpadkov ali mikrobioloških onesnaževalcev v morju**, ki obravnavajo vire odpadkov in mikrobioloških onesnaževalcev v morju.
3. Projekti, ki spodbujajo **sinergije med celostnim upravljanjem obalnih območij in pomorskim prostorskim načrtovanjem**, predstavljajo dodano vrednost usklajevanja celostnega upravljanja obalnih območij in pomorskega prostorskega načrtovanja v novih pomorskih okvirih, podpirajo dejansko izvajanje strategij za morske bazene, vključno z izvajanjem zadevnega prava Unije, ali pa povezujejo celostno upravljanje obalnih območij in pomorsko prostorsko načrtovanje s postopki za določanje in upravljanje zaščitene morske območij ali območij Natura 2000.

Vodni sektor – Priloga III, oddelek A, točka (a)(iv)

1. Projekti za razvoj **tehnologij za sisteme pitne vode in čistilne sisteme za komunalno odpadno vodo** z uporabo procesov, ki so namenjeni zagotavljanju storitev za rabo vode in učinkovito izrabljajo vire (npr. zmanjšanje porabe energije za čiščenje voda in upravljanje z njimi ter izgub vode) in postopki ter nadzorom na kraju samem za zmanjšanje ali odpravo izpustov novih onesnaževalcev in patogenov ob čiščenju odpadnih vod.
2. Projekti za izvajanje orodij (npr. načrtovanje, decentralizirani sistemi, pristopi, ki temeljijo na oceni tveganja) za vzpostavitev učinkovitega **zagotavljanja storitev za rabo vode** v skladu z direktivo o pitni vodi in direktivo o čiščenju komunalne odpadne vode **na redko poseljenih območjih**.
3. Projekti, katerih cilj so učinkovitejše in uspešnejše inovativne rešitve in/ali možnosti čiščenja v zvezi z **reciklirano/predelano vodo**, ki razvijajo in predstavljajo:
 - inovativne koncepte za (alternativne) načine oskrbe z vodo, čiščenje odpadnih voda, ponovno uporabo in predelavo virov,
 - metode za nadzor virov in stroškovno učinkovite tehnologije na mestu samem za izpuste novih onesnaževalcev in patogenov v sisteme za čiščenje odpadnih voda,

- inovacijska središča za čiščenje voda v regijah, v katerih še ni ustreznih kanalizacijskih sistemov, čistilnih naprav in sanitarne infrastrukture, ki uporabljajo pametne tehnologije in decentralizirane sisteme, poudarek pa je na alternativnih vodnih virih,
- sistematične pristope, da bi se izognili izgubi vode, energije in virov v industrijski proizvodnji, vodnem omrežju in infrastrukturi za čiščenje odpadnih voda.

Priloga III k uredbi LIFE

(b) Tematske prednostne naloge za odpadke: dejavnosti za uresničevanje posebnih ciljev za odpadke iz načrta za Evropo, učinkovito z viri, in sedmega okoljskega akcijskega programa, zlasti:

- (i) integrirani pristopi za izvajanje načrtov in programov za odpadke;
- (ii) dejavnosti za izvajanje in razvoj zakonodaje Unije o odpadkih s posebnim poudarkom na prvih korakih hierarhije Unije za ravnanje z odpadki (preprečevanje, ponovna uporaba in recikliranje);
- (iii) dejavnosti za učinkovito rabo virov in vpliv življenjskega kroga izdelkov, vzorce potrošnje in dematerializacijo gospodarstva.

Na področju odpadkov sta časovni okvir za Evropo, gospodarno z viri, in sedmi okoljski akcijski program usmerjena v doseganje naslednjih splošnih ciljev do leta 2020:

- zmanjšanje nastajanja odpadkov,
- povečanje obsega recikliranja in ponovne uporabe,
- sežiganje le tistih materialov, ki jih ni mogoče reciklirati, in
- odlaganje le tistih odpadkov, ki jih ni mogoče reciklirati ali ponovno uporabiti.

Prednost bodo zato imeli naslednji projekti:

Izvajanje zakonodaje o odpadkih – Priloga III, oddelek A, točki (b)(i)–(ii)

1. Projekti, v okviru katerih se zlasti pri viru odpadkov uporabljajo inovativne metode, tehnologije in ukrepi za preprečevanje nastajanja odpadkov, ponovno uporabo in ločeno zbiranje **komunalnih odpadkov**.
2. Projekti, v okviru katerih se zlasti pri viru odpadkov uporabljajo inovativne metode, tehnologije in ukrepi za preprečevanje nastajanja, pripravo na ponovno uporabo/za ponovno uporabo, recikliranje in ločeno zbiranje naslednjih tokov odpadkov:
 - **odpadna električna in elektronska oprema, baterije in akumulatorji, izrabljena vozila, odpadna embalaža, odpadki, ki nastanejo pri gradnji in rušenju, ter medicinski odpadki,**
 - **biološki odpadki, vključno z živilskimi odpadki** v celotni prehranski verigi.
3. **Projekti celovitega upravljanja s plastičnimi odpadki**, ki so vzpostavljeni zaradi povečanja možnosti recikliranja, razvrščanja in visokokakovostnega recikliranja, okoljsko primerne zasnove, upravljanja plastike, ki ni embalaža, preprečevanja nastajanja plastičnih izdelkov za enkratno uporabo ali zmanjšanja smetenja in njegove sanacije.
4. Projekti, vzpostavljeni zaradi izboljšanja **ravnanja z nevarnimi odpadki v gospodinjstvih**.

Odpadki in učinkovita raba virov – Priloga III, oddelek A, točka (b)(iii)

Projekti, s katerimi se izvaja uporaba **gospodarskih instrumentov** na lokalni, regionalni ali nacionalni ravni in ki podpirajo politiko ravnanja z odpadki ter politiko učinkovite rabe virov.

Priloga III k uredbi LIFE

(c) Tematske prednostne naloge za učinkovito rabo virov, vključno s tlemi in gozdovi, ter za zeleno in krožno gospodarstvo: dejavnosti za izvajanje iz načrta za Evropo, učinkovito z viri, in sedmega okoljskega akcijskega programa, ki niso zajete v drugih tematskih prednostnih nalogah iz te priloge, zlasti:

- (i) dejavnosti za industrijsko simbiozo in prenos znanja ter razvoj novih modelov za prehod v krožno in zeleno gospodarstvo;
- (ii) dejavnosti za tematsko strategijo za tla (sporočilo Komisije z dne 22. septembra 2006 z naslovom „Tematska strategija za varstvo tal“) s posebnim poudarkom na zmanjšanju in nadomestilih za pozidavo tal ter boljši rabi zemljišč;
- (iii) dejavnosti za spremljanje gozdov in informacijske sisteme ter za preprečevanje gozdnih požarov.

Projekti v okviru tematskih prednostnih nalog za učinkovito rabo virov, vključno s tlemi in gozdovi, ter za zeleno in krožno gospodarstvo bodo osredotočeni na izvajanje časovnega okvira za Evropo, gospodarno z viri, tematske strategije za varstvo tal in nove gozdne strategije EU. V zvezi z industrijsko simbiozo, prenosom znanja ter prehodom v krožno in zeleno gospodarstvo je treba posebno pozornost nameniti okolju prijaznemu delovanju podjetij, ki učinkovito izrabljajo vire, vključno z vrednostnimi verigami, in uskladitvi metodologije za merjenje njihovega ekološkega odtisa. V zvezi z varstvom tal je treba izboljšati upravljanje tal ter zlasti omejiti in zmanjšati pozidavo tal. Spremljanje gozdov, informacijski sistemi in preprečevanje gozdnih požarov so se v preteklih letih precej izboljšali, vendar je treba izvajati novo gozdno strategijo EU in nadalje izboljšati evropski informacijski sistem za gozdne požare (EFFIS) ⁽¹⁾.

Prednost bodo zato imeli naslednji projekti:

Učinkovita raba virov, zeleno in krožno gospodarstvo – Priloga III, oddelek A, točka (c)(i)

1. Projekti za izvajanje koncepta krožnega gospodarstva z ukrepi, ki zajemajo celotno vrednostno verigo, ali za zagotavljanje uporabe sekundarnih virov/odpadnega materiala/odpadkov v drugih industrijah ali **vrednostnih verigah** (okoljsko primerna zasnova, kaskadna raba materialov, popravilo, predelava, ponovna uporaba, recikliranje, novi krožni poslovni koncepti ter inovativni sistemi povratnega prevzema in zbiranja).
2. Projekti za izvajanje **novih poslovnih modelov za učinkovito rabo virov**, vključno z vzpostavitvijo praks učinkovite rabe virov v malih in srednje velikih podjetjih (MSP), ki se osredotočajo na vplive njihovih izdelkov in postopkov na okolje ter na trajnost, ponovno uporabo, popravilo in recikliranje njihovih izdelkov in postopkov, vključno s souporabo ali najemom izdelkov namesto njihove prodaje. V to mora biti vključen eden od industrijskih sektorjev, ki so kot prednostni obravnavani v časovnem okviru za Evropo, gospodarno z viri; z novim poslovnim modelom se mora zmanjšati raba materialov in/ali poraba električne energije in vode.
3. Projekti, ki spodbujajo izvajanje **evropske metodologije za opredelitev ekološkega odtisa** ⁽²⁾ s komunikacijo potrošnikov in deležnikov, razpoložljivostjo podatkov, kakovostjo in sledljivostjo v celotni vrednostni verigi, poenostavljenim izračunom ter preverjanjem.
4. Projekti, ki **povezujejo** spodbude za izboljšanje ugleda, regulativne ali finančne **spodbude za okoljsko učinkovitost** s pomočjo sistema za okoljsko ravnanje in presojo (EMAS) ali drugega trdnega, zanesljivega (ki ga je preverila tretja stran) instrumenta Unije za okoljsko upravljanje.
5. Projekti, ki spodbujajo **zeleno javna naročila** z razvojem, v sodelovanju s podjetji ter z uporabo skupnih razpisnih pogojev javnih organov s podobnimi potrebami glede nabave (vključno s posvetovanjem s tržnimi akterji in dejanskimi dejavnostmi naročanja) in shem, s katerimi lahko naročniki zlahka in zanesljivo preverijo zelene zahteve.

⁽¹⁾ Sistem sta vzpostavila Skupno raziskovalno središče (JRC) in Generalni direktorat za okolje (GD ENV).

⁽²⁾ Priporočilo Komisije 2013/179/EU z dne 9. aprila 2013 o uporabi skupnih metod za merjenje in sporočanje okoljske uspešnosti izdelkov in organizacij v njihovem življenjskem krogu (UL L 124, 27.4.2013, str. 1).

Tla – Priloga III, oddelek A, točka (c)(ii)

1. Projekti, ki **omejujejo, zmanjšujejo ali predlagajo inovativne metode za nadomestila za pozidavo** na regionalni, provincialni ali občinski ravni, v skladu s smernicami o pozidavi tal (SWD(2012) 101 final/2) ⁽¹⁾, zlasti tisti, ki zajemajo ponovno proučitev pristopa k načrtovanju in proračunskega pristopa, da bi dosegli regionalni ali občinski razvoj brez dodatnega izkoriščanja zemljišč ali pozidave tal.
2. Projekti, zasnovani za **doseganje boljšega upravljanja tal** (zmanjšanje erozije, ohranjanje organskih snovi v tleh, izogibanje zbitosti in kontaminaciji, ohranjanje/ponovna vzpostavitev z ogljikom bogatih tal itd.) na lokalni, regionalni ali nacionalni ravni. Med uporabljene metode lahko sodijo orodja in prakse za spremljanje ali pa izboljšanje upravnih in pravnih okvirov. Zlasti zanimivi bodo projekti, ki zagotavljajo stroškovno učinkovite rešitve za izboljšanje obstoječih orodij ali metodologij ali pa podpirajo funkcije tal v okviru obsežnejšega ekosistema, npr. za zadrževanje vode.
3. Projekti, v okviru katerih se razvijajo in izvajajo **stroškovno učinkovita podporna orodja in sheme** za opredelitev onesnaženih območij na regionalni ali nacionalni ravni.

Gozdovi – Priloga III, oddelek A, točka (c)(iii)

Projekti pod to točko bodo imeli prednost samo, če bodo predvideli, da bodo vsi kakovostni in količinski podatki, ki so povezani z gozdovi in dobljeni na podlagi projektov, vključeni v evropski podatkovni center za gozdove (EFDAC) in pozneje v evropski informacijski center Evropske komisije za gozdove (FISE).

1. Projekti, ki prispevajo k pripravi v celoti usklajenih informacij na podlagi podatkov, zbranih z nacionalnimi popisi gozdov in/ali drugimi informacijskimi omrežji za gozdove, ter izvajajo **napredne metodologije za prikaz trajnostnega upravljanja gozdov na regionalni, nacionalni ali nadnacionalni ravni v skladu z dogovorjenimi (konferenca Forest Europe ⁽²⁾) merili in kazalniki** (npr. zdravje gozdov in njihova sposobnost za preživetje, storitve gozdnih ekosistemov, gozdovi in družbeno-gospodarske funkcije, povezane z biogospodarstvom EU, ter gozd v spreminjajočem se podnebju), pri čemer upoštevajo cilje nove gozdarske strategije EU ⁽³⁾ in strategije EU za biotsko raznovrstnost do leta 2020 ⁽⁴⁾.
2. Projekti, ki temeljijo na informacijah, zbranih z obstoječimi nacionalnimi/regionalnimi informacijskimi omrežji za gozdove ter razvijajo in izvajajo **nove metode za zbiranje meril in kazalnikov za trajnostno upravljanje gozdov ter poročanje o njih ⁽⁵⁾** na nacionalni ali regionalni ravni v skladu z razvrstitvijo evropskih tipov gozdov Evropske agencije za okolje ⁽⁶⁾ v 14 kategorij, kot so bile sporočene na konferenci Forest Europe. Ti projekti morajo vključevati posebne predstavitvene ukrepe, ki bi pokazali, kako se lahko informacije in nove metode uporabijo za izboljšanje zaščite gozdnih ekosistemov.
3. Projekti, ki prispevajo k **izboljšanju evropskega informacijskega sistema za gozdne požare (EFFIS)**. Ti projekti morajo vključevati posebne predstavitvene ukrepe, ki bi pokazali, kako se lahko informacije in nove metode uporabijo za uresničenje ciljev strategije EU za biotsko raznovrstnost do leta 2020, povezanih z gozdovi in upravljanjem gozdnih ekosistemov.
4. Projekti, ki s pomočjo novih informacij o gozdovih povečajo njihovo **odpornost na grožnje zaradi demografskih sprememb**, povezanih z urbanizacijo, opuščanjem zemljišč in izgubo spretnosti tradicionalnega upravljanja zemljišč.

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/environment/soil/sealing_guidelines.htm

⁽²⁾ Konferenca Forest Europe, 2011. Stanje evropskih gozdov v letu 2011.

⁽³⁾ Sporočilo Komisije COM(2013) 659 final Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko- socialnemu odboru in Odboru regij „Nova gozdarska strategija EU: za gozdove in gozdarski sektor“ z dne 20. septembra 2013.

⁽⁴⁾ Sporočilo Komisije COM(2011) 244 final Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko- socialnemu odboru in Odboru regij „Naše življenjsko zavarovanje, naš naravni kapital: strategija EU za biotsko raznovrstnost do leta 2020“.

⁽⁵⁾ Konferenca Forest Europe, 2011. Stanje evropskih gozdov v letu 2011.

⁽⁶⁾ Evropska agencija za okolje, 2009. European Forest Types (Evropski tipi gozdov).

Priloga III k uredbi LIFE

(d) Tematske prednostne naloge za okolje in zdravje, vključno s kemikalijami in hrupom: podporne dejavnosti za uresničevanje posebnih ciljev za okolje in zdravje iz sedmega okoljskega akcijskega programa, zlasti:

- (i) podporne dejavnosti za izvajanje Uredbe (ES) št. 1907/2006 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽¹⁾ (REACH) in Uredbe (EU) št. 528/2012 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽²⁾ (uredba o biocidnih proizvodih), da se zagotovi varnejša, bolj trajnostna in gospodarnejša raba kemikalij (vključno z nanomateriali);
- (ii) podporne dejavnosti za boljše izvajanje Direktive 2002/49/ES Evropskega parlamenta in Sveta ⁽³⁾ (direktiva o hrupu), da se dosežejo ravni hrupa, ki ne bodo imele večjih negativnih posledic in tveganj za zdravje ljudi;
- (iii) podporne dejavnosti za izogibanje hujšim nesrečam, še posebej za boljše izvajanje Direktive št. 2012/18/EU Evropskega parlamenta in Sveta ⁽⁴⁾ (direktiva Seveso III).

V zvezi z okoljem in zdravjem je treba raziskati nove metode za zmanjšanje vpliva kemikalij, hrupa in industrijskih nesreč na okolje in zdravje ljudi.

Prednost bodo zato imeli naslednji projekti:

Kemikalije – Priloga III, oddelek A, točka (d)(i)

1. Projekti, ki zmanjšujejo vpliv kemikalij (tudi nanomaterialov in biocidnih pripravkov) na okolje ali zdravje ljudi z varnejšo ali trajnejšo rabo kemikalij ali čim manjšo izpostavljenostjo strupenim kemikalijam v izdelkih ali v okolju zaradi njihove zamenjave z varnejšimi snovmi ali ne-kemičnimi rešitvami.
2. Projekti za izboljšanje uporabe podatkov o nadzoru kemikalij (npr. nadzor okolja, biološko spremljanje ljudi, nadzor izdelkov, nadzor zraka v zaprtih prostorih) na področju zaščite zdravja ljudi in okolja z dajanjem na razpolago podatkov o nadzoru kemikalij, njihovo dostopnostjo, primerljivostjo in interoperabilnostjo ter z omogočanjem povezave teh podatkov s spremljanjem zdravja ljudi in okolja ter priprave ocene izpostavljenosti mešanici kemikalij glede na različne načine izpostavljenosti.

Hrup – Priloga III, oddelek A, točka (d)(ii)

Pod to točko bodo imeli prednost projekti v mestnih območjih, namenjeni izboljšanju stanja čim večjega števila ljudi.

1. Projekti za uvedbo **shem** za stalna **območja z nizkimi stopnjami emisij hrupa na mestnih območjih**, ki dovoljujejo le uporabo vozil na električni pogon ali uporabljajo druge, enako učinkovite pristope za območja z nizkimi stopnjami emisij hrupa.
2. Projekti **na gosto naseljenih mestnih območjih**, ki so namenjeni zmanjšanju **hrupa s cest in drugih prometnih infrastruktur** z uporabo površin, ki ne povzročajo veliko hrupa in pripomorejo k znatnemu zmanjšanju hrupa, stroški njihovega življenjskega cikla pa so primerljivi s stroški življenjskega cikla standardnih površin.

Industrijske nesreče – Priloga III, oddelek A, točka (e)(iii)

Projekti, ki naj bi poenostavili izvajanje **Direktive Seveso III** (Direktiva 2012/18/EU) o obvladovanju nevarnosti večjih nesreč, v katere so vključene nevarne snovi, z razvojem metodoloških orodij za **kartiranje tveganja**, vključno s kartiranjem okoljskih tveganj, in za **obravnavanje verižnih učinkov**.

⁽¹⁾ Uredba (ES) št. 1907/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. decembra 2006 o registraciji, evalvaciji, avtorizaciji in omejevanju kemikalij (REACH), o ustanovitvi Evropske agencije za kemikalije ter spremembi Direktive 1999/45/ES ter razveljavitvi Uredbe Sveta (EGS) št. 793/93 in Uredbe Komisije (ES) št. 1488/94 ter Direktive Sveta 76/769/EGS in direktiv Komisije 91/155/EGS, 93/67/EGS, 93/105/ES in 2000/21/ES (UL L 369, 30.12.2006, str. 1).

⁽²⁾ Uredba (EU) št. 528/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2012 o dostopnosti na trgu in uporabi biocidnih proizvodov (UL L 167, 27.6.2012, str. 1).

⁽³⁾ Direktiva 2002/49/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. junija 2002 o ocenjevanju in upravljanju okoljskega hrupa (UL L 189, 18.7.2002, str. 12).

⁽⁴⁾ Direktiva 2012/18/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o obvladovanju nevarnosti večjih nesreč, v katere so vključene nevarne snovi, ki spreminja in nato razveljavlja Direktivo Sveta 96/82/ES (UL L 197, 24.7.2012, str. 1).

Priloga III k uredbi LIFE

(e) Tematske prednostne naloge za kakovost zraka in emisije, vključno z mestnim okoljem: podporne dejavnosti za uresničevanje posebnih ciljev za zrak in emisije iz načrta za Evropo, učinkovito z viri, in sedmega okoljskega akcijskega programa, zlasti:

- (i) integrirani pristopi za izvajanje zakonodaje o kakovosti zraka;
- (ii) podporne dejavnosti za doseganje skladnosti s standardi Unije za kakovost zraka in povezanimi standardi za emisije, vključno z Direktivo 2001/81/ES Evropskega parlamenta in Sveta ⁽¹⁾ (direktiva o nacionalnih zgornjih mejah za emisije);
- (iii) podporne dejavnosti za boljše izvajanje Direktive 2010/75/EU Evropskega parlamenta in Sveta ⁽²⁾ (direktiva o industrijskih emisijah) s posebnim poudarkom izboljšanja procesa opredelitve in uvajanju najboljših razpoložljivih tehnologij, zagotavljanju preprostega dostopa javnosti do informacij in povečanju prispevka direktive o industrijskih emisijah k inovacijam.

Tematska prednostna naloga „kakovost zraka in emisije, vključno z mestnim okoljem“ se osredotoča na izvajanje zakonodaje o kakovosti zraka in celovit pristop k okoljskim problemom na mestnih območjih. Onesnaženost zraka ostaja najresnejši okoljski problem za zdravje v Evropi, saj je stopnja umrljivosti zaradi onesnaženosti desetkrat večja od stopnje umrljivosti zaradi prometnih nesreč, ima pa tudi velik vpliv na ekosisteme (npr. 70 % območij Natura 2000 je zaradi onesnaženosti zraka prizadela evtrofikacija). Obravnavati jo je treba v skladu s prihodnjo strategijo EU za kakovost zraka za obdobje do leta 2030.

Direktiva o industrijskih emisijah je ključni instrument za preprečevanje in nadzor onesnaževanja pri velikih točkovnih virih. Na podlagi izkušenj z izvajanjem direktive o industrijskih emisijah (in njene predhodnice, direktive o celovitem preprečevanju in nadzorovanju onesnaževanja okolja) so bile opredeljene dodatne potrebe v zvezi z javnimi informacijami in uvedbo novih tehnik.

Prednost bodo zato imeli naslednji projekti:

Zakonodaja o kakovosti zraka in direktiva o nacionalnih zgornjih mejah emisij za nekatera onesnaževala zraka – Priloga III, oddelek A, točke (e)(i)–(ii)

Če ni izrecno navedeno drugače, morajo biti projekti za kakovost zraka na splošno osredotočeni na mestna območja, da zajemajo čim več ljudi.

1. **Lokalni in regionalni energetske projekti**, ki obravnavajo kakovost zraka in zmanjšanje emisij na **kritičnih točkah** trdnih delcev v ozračju na območjih z neprekinjeno **pogosto uporabo ogrevalnih naprav za izgorevanje premoga ali biomase**.
2. Projekti, ki prispevajo k **visokokakovostnim napravam za izgorevanje biomase** in njihovi pravilni uporabi, tudi na goratih območjih (kot so uporaba tehnologij z ultra nizko stopnjo prahu, tehnologij z visokim izkoristkom, tehnologij s čistim izgorevanjem in tehnologij za nadzor ter shranjevanje toplote).
3. **Projekti trajnostne mobilnosti** za tiste elemente, ki so bistveni za izpolnjevanje standardov za kakovost zraka, osredotočenih na čistejšo vožnjo v realnih pogojih, uporabo električnih vozil ali vozil s super nizkimi emisijami ⁽³⁾ iz delovnega programa pobude Obzorje 2020, uporabo čistih alternativnih goriv, inovativne programe za posodobitev vozil javnega prometa, tehnologije alternativnih sistemov za prenos moči kot sta električna mobilnost in mobilnost na podlagi vodika, razvoj in izvajanje shem za območja z nizkimi stopnjami emisij in shem za cestne pristojbine, ki imajo velik učinek, z naprednimi merili za dostop in oznakami potrošniških proizvodov ⁽⁴⁾ (glavna velemestna območja) ter uporabo inovativnih logističnih platform za dostavo blaga na zadnjem delu poti.
4. **Projekti za zmanjšanje amoniaka in emisij trdnih delcev v kmetijstvu**, ki podpirajo izvajanje posodobljenega dokumenta UNECE Code of Good Practice for reducing ammonia and PM emissions from agriculture (Kodeks UNECE o dobrih praksah za zmanjšanje amoniaka in emisij trdnih delcev v kmetijstvu).

⁽¹⁾ Direktiva 2001/81/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2001 o nacionalnih zgornjih mejah emisij za nekatera onesnaževala zraka (UL L 309, 27.11.2001, str. 22).

⁽²⁾ Direktiva 2010/75/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. novembra 2010 o industrijskih emisijah (celovito preprečevanje in nadzorovanje onesnaževanja) (UL L 334, 17.12.2010, str. 17).

⁽³⁾ Vozila s super nizkimi emisijami v smislu delovnega programa pobude Obzorje 2020.

⁽⁴⁾ Predvideni proizvodi bi lahko bili avtomobili ali pa motorna dvo- in trikolesna vozila.

Direktiva o industrijskih emisijah – Priloga III, oddelek A, točka (e)(iii)

Projekti za razvoj in preskušanje **tehnologij za preprečevanje in zmanjšanje onesnaženja**, ki so v direktivi o industrijskih emisijah navedene kot nastajajoče tehnologije.

Mestno okolje – Priloga III, oddelek A, točka (e)

Projekti za izvajanje **integriranih in celostnih politik za trajnostno urbanistično načrtovanje in projektiranje** z inovativnimi pristopi na področju javnega mestnega prevoza in mobilnosti, trajnostnih poslopij, energetske učinkovitosti in ohranjanja biotske raznovrstnosti v mestih.

3.2 Prednostno področje narava in biotska raznovrstnost

V skladu s členom 11(a) uredbe LIFE si projektne teme za to prednostno področje in povezane tematske prednostne naloge iz Priloge III k uredbi LIFE prizadevajo zlasti za uresničitev posebnega cilja „prispevati k **razvoju in** izvajanju politike in zakonodaje Unije na področju narava in biotska raznovrstnost, vključno s strategijo EU za biotsko raznovrstnost do leta 2020 ter Direktivo Sveta 92/43/EGS ⁽¹⁾ in Direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 2009/147/ES ⁽²⁾, zlasti z **uporabo, razvojem, preskušanjem in predstavitvijo pristopov, najboljših praks in rešitev**“. Projekti na tem prednostnem področju lahko torej izvajajo obstoječe pristope, dobre prakse in rešitve ali pa razvijejo, preskušajo in predstavijo nove pristope, dobre prakse in rešitve. V okviru projektov na področju tematske prednostne naloge **biotska raznovrstnost** bodo imeli **na splošno prednost pilotni in predstavitveni projekti**, razen če je v zadevni projektni temi navedeno drugače.

Program LIFE je že 20 let ključno orodje za podporo izvajanju direktive o pticah in direktive o habitatih. Ta majhen program je bil ključnega pomena in v nekaterih primerih odločilen za zagotovitev vzpostavitve mreže Natura 2000. Sozakonodajalca sta izrazila jasno željo, da program LIFE ostane osredotočen na to strateško vprašanje, zlasti v času, ko morajo države članice zagotoviti dobro stanje vseh habitatov in vrst. V večini primerov je to mogoče doseči le z aktivnim upravljanjem in povezljivostjo območij ali zadevnih vrst. Zato bodo omejena sredstva prednostnega področja narava in biotska raznovrstnost programa LIFE še naprej osredotočena na mrežo Natura 2000, da bi v celoti izpolnili obveznosti glede cilja št. 1 strategije za biotsko raznovrstnost. Hkrati bo program LIFE za obdobje 2014–2020 na podlagi pozitivnih izkušenj s programom LIFE+ spodbujal projekte na področju biotske raznovrstnosti, ki so v glavnem namenjeni preskušanju in predstavitvi novih načinov za obravnavo širših vprašanj na področju biotske raznovrstnosti. Področji narava programa LIFE in biotska raznovrstnost programa LIFE sta zasnovani tako, da se dopolnjujeta.

Priloga III k uredbi LIFE

(a) Tematske prednostne naloge za naravo: dejavnosti za izvajanje direktiv 92/43/EGS in 2009/147/ES, zlasti:

- (i) dejavnosti za izboljšanje varstvenega stanja habitatov in vrst, vključno z morskimi habitatmi in vrstami ter vrstami ptic, ki so v interesu Unije;
- (ii) dejavnosti v podporo bio-geografskim seminarjem mreže Natura 2000;
- (iii) integrirani pristopi za izvajanje okvirov prednostnih ukrepov.

Prednost imajo naslednje projektne teme, ki prispevajo k cilju št. 1 strategije za biotsko raznovrstnost do leta 2020 za celovito izvajanje direktive o pticah in direktive o habitatih:

1. Projekti za izboljšanje stanja habitatnih tipov ali vrst (tudi vrst ptic), pomembnih za Skupnost ⁽³⁾, ki so usmerjeni na **območja Natura 2000**, predlagana ali določena za te habitatne tipe ali vrste.
2. Projekti za izboljšanje stanja habitatnih tipov na območjih Natura 2000 ali vrst (tudi vrst ptic), pomembnih za Skupnost, če njihovo **stanje ni „ugodno/varno in se ne slabša“** ali **„neznano“** v skladu z najnovejšimi splošnimi ocenami, ki so jih države članice na zadevni geografski ravni zagotovile v skladu s členom 17 direktive o habitatih ali najnovejšimi ocenami v skladu s členom 12 direktive o pticah in ocenami ptic na ravni EU.

⁽¹⁾ Direktiva Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (UL L 206, 22.7.1992, str. 7).

⁽²⁾ Direktiva 2009/147/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. novembra 2009 o ohranjanju prosto živečih ptic (UL L 20, 26.1.2010, str. 7).

⁽³⁾ Izraz „pomembni za Skupnost“ v tem kontekstu je treba razumeti kot „pomembni za Unijo“.

3. Projekti za izvajanje vsaj enega od **ukrepov**, predvidenih v zadevnem **okviru prednostnega ukrepanja**, kot so ga posodobile države članice, ali konkretnih ukrepov, ki so bili opredeljeni, priporočeni ali dogovorjeni v okviru bio-geografskih seminarjev mreže Natura 2000.
4. Projekti, ki obravnavajo **morski del** izvajanja direktive o habitatih in direktive o pticah ter s tem povezane določbe iz deskriptorja 1 okvirne direktive o morski strategiji, zlasti kadar so takšni projekti osredotočeni na vsaj enega od naslednjih ukrepov:
 - (a) dokončanje nacionalnih evidenc za vzpostavitev omrežja morskih območij mreže Natura 2000, oddaljenih od obale;
 - (b) obnova in upravljanje morskih območij mreže Natura 2000, vključno s pripravo in izvajanjem načrtom za upravljanje območij;
 - (c) ukrepi za obravnavo konfliktov med ohranjanjem morskega okolja in ribiči ali drugimi „morskimi uporabniki“, povezanimi z vrstami, habitatami ali območji, pa tudi ukrepi, ki združujejo ukrepe za ohranjanje in trajnostno uporabo območij Natura 2000;
 - (d) predstavitveni ali inovativni pristopi za oceno ali spremljanje vpliva človeških dejavnosti na ogrožene morske habitate in vrste za usmerjanje ukrepov dejavnega ohranjanja.
5. Projekti za izboljšanje stanja habitatnih tipov ali vrst (tudi vrst ptic), pomembnih za Skupnost, katerih ukrepi so enaki **ukrepom**, opredeljenim v zadevnih akcijskih načrtih za obnovitev vrst ali habitatov na nacionalni ravni ali ravni EU.
6. Projekti, ki podpirajo mrežo Natura 2000 in so namenjeni **invazivnim tujim vrstam**, če bi te verjetno poslabšale stanje vrst (tudi vrst ptic) ali habitatnih tipov, pomembnih za Skupnost.

Priloga III k uredbi LIFE

(b) Tematske prednostne naloge za biotsko raznovrstnost: dejavnosti za izvajanje strategije Unije za biotsko raznovrstnost do leta 2020, zlasti:

(i) dejavnosti, ki naj bi prispevale k uresničenju cilja št. 2;

(ii) dejavnosti, ki naj bi prispevale k uresničenju ciljev št. 3, 4 in 5.

Naslednje projektne teme se osredotočajo na izvajanje ciljev št. 2, 3, 4 in 5 strategije za biotsko raznovrstnost do leta 2020, če se lahko financirajo iz programa LIFE.

Prednost bodo imele naslednje projektne teme:

1. Projekti za izvajanje cilja št. 2 strategije za biotsko raznovrstnost z vključitvijo ukrepov za ohranjanje in izboljšanje ekosistemov in njihovih storitev v dejavnosti javnega ali zasebnega sektorja z **vzpostavitvijo zelene in modre infrastrukture ter obnovo degradiranih ekosistemov**. Ti projekti morajo preskušati in uporabljati pristope, namenjene:
 - (a) kartiranju in ocenjevanju (tudi vrednotenju) ekosistemov in morskih ekosistemov ter njihovih storitev, kar bo prispevalo k prednostnim nalogam za obnovo, zeleni ali modri infrastrukturi ali pa preprečevanju neto nesreč;
 - (b) obnovi ekosistemov, vključno z obalnimi in morskimi ekosistemi in njihovimi storitvami z uporabo okvira prednostnih nalog za obnovo;
 - (c) razvoju metodologij za vrednotenje in plačilo ekosistemskih storitev (vključno z materialnimi in nematerialnimi storitvami) ali
 - (d) inovativnim shemam upravljanja, ki obravnavajo zlasti ekosistemske storitve, povezane z vodo, in bi lahko zagotovile morebitne mehanizme financiranja za uresničenje ciljev strategije za biotsko raznovrstnost ter prispevale k ciljem okvirne direktive o vodah in direktive o poplavih.

2. Projekti za izvajanje ukrepov, namenjenih **invazivnim tujim vrstam** (v okviru cilja št. 5 strategije za biotsko raznovrstnost ali ob upoštevanju pobud za uresničenje ravni zaščite iz deskriptorja 2 – neavtohtone vrste iz okvirne direktive o morski strategiji ⁽¹⁾), z ukrepi, ki preskušajo in uporabljajo pristope, namenjene:

- (a) preprečevanju vnosa invazivnih tujih vrst, zlasti z obravnavanjem poti nenamernega vnosa;
- (b) vzpostavitvi sistema zgodnjega obveščanja in hitrega odzivanja ter
- (c) izkoreninjenju ali nadzoru naseljenih invazivnih tujih vrst na ustrezni prostorski ravni.

Ti projekti s svojimi ukrepi obravnavajo tri korake (preprečevanje, zgodnje opozarjanje in hiter odziv ter izkoreninjenje/nadzor) v celovitem okviru, v primeru, ko je bil eden od korakov že obravnavan, pa so njihovi ukrepi vsaj jasno umeščeni v širši okvir, ki povezuje vse tri korake. Vzpostaviti jih je treba zaradi izboljšanja – ali uvedbe novih – tehničnih, upravnih ali pravnih okvirov na zadevni ravni; namenjeni morajo biti preprečevanju obsežnejšega naseljevanja invazivnih tujih vrst na območju EU.

3. Projekti, namenjeni **ogroženim vrstam**, ki niso vključene v priloge k direktivi o habitatih, njihovo stanje na evropskih rdečih seznamih (http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/redlist/index_en.htm) ali rdečem seznamu zveze IUCN za vrste, ki niso zajete na evropskih rdečih seznamih (<http://www.iucnredlist.org/>), pa je „ogroženo“ ali slabše.
4. Pilotni ali predstavitveni projekti, ki za dejavnosti v javnem in zasebnem sektorju, povezane z biotsko raznovrstnostjo, uporabljajo **inovativne načine neposrednega ali posrednega financiranja** (vključno z javnimi in zasebnimi partnerstvi, davčnimi instrumenti, izravnavo biotske raznovrstnosti itd.).
5. Pilotni ali predstavitveni projekti, ki preskušajo in nato izvajajo ukrepe za zeleno infrastrukturo, osredotočene na:
- (a) inovativne tehnologije ter razvoj in uporabo tehničnih standardov, povezanih z njimi;
 - (b) ohranjanje ali obnovo ekosistemov v korist zdravja ljudi ali
 - (c) stroškovno učinkovite tehnologije in metode, ki v največji možni meri zmanjšajo vpliv obstoječe energetske in prometne infrastrukture na biotsko raznovrstnost s krepitvijo funkcionalnosti prostorsko povezanih ekosistemov.

3.3 Prednostno področje okoljsko upravljanje in informacije

V skladu s členom 12(a) uredbe LIFE si projektne teme za to prednostno področje in povezane tematske prednostne naloge iz Priloge III k uredbi LIFE prizadevajo za uresničitev posebnega cilja „spodbujanje ozaveščenosti o okoljskih zadevah, vključno s podporo javnosti in deležnikov za oblikovanje politik Unije na področju okolja, ter spodbujanje znanja o trajnostnem razvoju in novih vzorcev za trajnostno potrošnjo“.

Priloga III k uredbi LIFE

Prednostno področje okoljsko upravljanje in informacije:

- (a) akcije obveščanja, komuniciranja in ozaveščanja v skladu s prednostnimi nalogami sedmega okoljskega akcijskega programa;
- (b) dejavnosti v podporo učinkovitim nadzornim procesom in ukrepom za spodbujanje skladnosti v zvezi z okoljsko zakonodajo Unije, pa tudi dejavnosti v podporo informacijskim sistemom in orodjem za izvajanje okoljske zakonodaje Unije.

Akcije obveščanja, komuniciranja in ozaveščanja – Priloga III, oddelek C, točka (a)

Pri oceni evropske dodane vrednosti predlaganih projektov bo upoštevan geografski obseg akcij obveščanja, komuniciranja in ozaveščanja.

⁽¹⁾ Priloga I(2) k Okvirni direktivi o morski strategiji.

Voda

1. Ozaveščanje o **obveznostih in priložnostih iz okvirne direktive o vodah**, namenjeno organom in drugim akterjem, ki lahko prispevajo k iskanju stroškovno učinkovitih rešitev, ki bodo vključene v načrte upravljanja povodij in se nanašajo na varstvo pred poplavami, ravnanje z usedlinami, hidroenergijo, navigacijo, promet, prostorsko načrtovanje, kemično industrijo in kmetijstvo.
2. Projekti za razvoj in preskušanje **politik določanja cen vode** na podlagi inovativnih pristopov, pri katerih je načelu „onesnaževalec plača“ dodano načelo „razsipnež plača“ in ki opredeljujejo jasne in merljive cilje glede učinkovitosti za vsako področje dejavnosti na zadevni ravni.
3. Projekti, ki naj bi vzpostavili **sheme za čiščenje plaž in morja**, s katerimi bodo pripomogli k večji ozaveščenosti o vplivu odpadkov v morju in s tem tudi o vprašanjih, ki so povezana z zaščito morskega okolja in na katera se osredotoča okvirna direktiva o morski strategiji.
4. Ozaveščanje o **obveznostih in priložnostih iz okvirne direktive o morski strategiji** (razen odpadkov v morju, glej točko 3 zgoraj), namenjeno organom in drugim deležnikom, zlasti iz sektorja ribištva in pomorskega sektorja, ki lahko prispevajo k iskanju stroškovno učinkovitih rešitev, ki bodo vključene v morske strategije in programe ukrepov, da bi dosegli „dobro okoljsko stanje“ v skladu z enajstimi deskriptorji iz Priloge I k okvirni direktivi o morski strategiji.
5. Projekti, pri katerih deležniki in organi sodelujejo **nadnacionalno**, prek meja nacionalnih pristojnosti o izvajanju **strategij za morske bazene**.

Opadki

1. Ozaveščanje in usposabljanje o **postopnem ukinjanju odlaganja odpadkov, ki jih je mogoče reciklirati ali ponovno uporabiti** (da bi odlaganje odpadkov omejili na ostale odpadke, tj. odpadke, ki jih ni mogoče reciklirati ali ponovno uporabiti).
2. Akcije obveščanja za ozaveščanje in spodbujanje spremembe vedenjskih vzorcev glede ključnih vprašanj, povezanih z odpadki, s poudarkom na **zmanjšanju količine odpadkov, zlasti odpadne električne in elektronske opreme ter plastičnih odpadkov**.

Učinkovita raba virov, tudi tal in gozdov, ter zeleno in krožno gospodarstvo:

1. Ozaveščanje in razvoj smernic za **evropske uporabnike genskih virov**, zlasti raziskovalce ter mala in srednje velika podjetja, da bi pospešili skladnost z zahtevami iz uredbe o dostopu in delitvi koristi ter podprli dejavnosti za evropsko zbiranje genskih virov, na primer zaradi izboljšanja organizacije in evidentiranja vzorcev.
2. Akcije za ozaveščanje, ki spodbujajo trajnostno potrošnjo s poudarkom na **odpadni hrani in najprimernejši hrani**.
3. Akcije za ozaveščanje, ki spodbujajo trajnostno potrošnjo s poudarkom na **rabi tal in zemeljskih virov**.
4. Akcije za ozaveščanje in informacijske akcije za aktivno posredovanje (aktivno posredovanje in splošno ozaveščanje) o **gospodarskih in finančnih koristih učinkovite rabe virov, vključno s tlemi**.
5. Akcije za povečanje zmogljivosti, ki bodo omogočile **usklajevanje in usmerjanje glede ustreznih informacij o gozdovih in gozdnih požarih, reprezentativnih za EU**. Ti projekti bi morali biti osredotočeni na usklajevanje nacionalnih ali nadnacionalnih informacij o gozdnih požarih v zvezi z emisijami gozdnih požarov, vrednotenjem škode zaradi požara, vključno s smernicami za stroškovno učinkovito izrabo virov za preprečevanje gozdnih požarov, in na pogoriščih, zlasti območjih Natura 2000. Usmerjati morajo tudi glede skupnega pristopa na ravni Unije.

Kakovost zraka in emisije, vključno z mestnim okoljem

1. Ozaveščanje in usposabljanje o **kakovosti zraka na mestnih območjih in njegovem vplivu na zdravje** na območjih, na katerih so ljudje in ekosistemi izpostavljeni visoki stopnji onesnaževalcev.
2. Ozaveščanje s spodbujanjem uporabe cenovno ugodnih sistemov za spremljanje in ocenjevanje kakovosti zraka.
3. Razvoj in predstavitev celovitih sistemov, ki zagotavljajo **preprost dostop do javno dostopnih informacij** o industrijskih obratih, vključno z dovoljenji, podatki o emisijah in poročili o pregledu.

Okolje in zdravje, vključno s kemikalijami in hrupom

1. Ozaveščanje državljanov in potrošnikov o **informacijah o nevarnosti kemikalij v izdelkih**.
2. Ozaveščanje državljanov in potrošnikov o **varni uporabi kemikalij v izdelkih z nalepko z varnostnim opozorilom**.
3. Ozaveščanje podjetij (uvoznikov, proizvajalcev, nadaljnjih uporabnikov, trgovcev na drobno, vključno z MSP) o njihovih **dolžnostih v skladu z uredbo REACH** glede obvestila o prisotnosti snovi, ki vzbujajo veliko zaskrbljenost, v izdelkih, ki jih proizvajajo ali uvažajo, in/ali dolžnostih podjetja v skladu z uredbo o biocidnih pripravkih v zvezi s tretiranimi izdelki.
4. Akcije komuniciranja o **podatkih o okoljskem hrupu in vplivu hrupa na zdravje** prebivalstva v skladu z direktivo o okoljskem hrupu.

Narava in biotska raznovrstnost

1. Nacionalne ali nadnacionalne akcije ozaveščanja z namenom javnega ozaveščanja o mreži **Natura 2000**. Te kampanje morajo biti zasnovane tako, da bodo zagotovile precej boljše zavedanje naravnih vrednosti (vključno z ekosistemskimi storitvami), zaradi katerih je bila vzpostavljena mreža Natura 2000, in morda pozitivno vplivale na spremembo vedenjskih vzorcev večjega dela ciljne publike in/ali določenih socialnih, upravnih ali gospodarskih sektorjev.
2. Akcije ozaveščanja o **velikih mesojedcih** na ravni populacije zadevne vrste.
3. Nacionalne in nadnacionalne akcije informiranja in ozaveščanja o **strategiji EU za biotsko raznovrstnost**, da bi bili državljani in ključni deležniki, vključno z oblikovalci politike, podjetji in lokalnimi, regionalnimi ali nacionalnimi organi, bolje obveščeni o ciljih in namenih strategije ter jih bolje razumeli.
4. Nacionalne in nadnacionalne akcije ozaveščanja o **invazivnih tujih vrstah**, ki so namenjene splošni javnosti in ključnim deležnikom, vključno z oblikovalci politike, podjetji in lokalnimi, regionalnimi ali nacionalnimi organi.
5. Akcije ozaveščanja o **zeleni infrastrukturi**, ki so namenjene ključnim skupinam deležnikov in spodbujajo dobre prakse ter/ali izboljšujejo pridobivanje, analizo in razširjanje tehničnih in prostorskih podatkov za uvajanje zelene infrastrukture.

Upravljanje in izvajanje

1. Ozaveščanje in usposabljanje sodstva, organov, odgovornih za pravosodje, javne uprave in zastopnikov javnega interesa o **dostopu do pravnega varstva na področju okolja**, tudi o načinih za zagotavljanje ter merjenje učinkovitosti in uspešnosti sodnih revizijskih postopkov.
2. Ozaveščanje o **direktivi o okoljski odgovornosti** za industrijske subjekte, določitelje škode, strokovnjake za ocene tveganja, decentralizirane pristojne organe (v državah članicah, v katerih imenovanje pristojnih organov poteka na lokalni ali regionalni ravni) in okoljske nevladne organizacije glede pravic in obveznosti vsake skupine deležnikov.
3. Ozaveščanje in razvoj smernic za raziskovalce, MSP ter javne organe kot **evropske uporabnike genskih virov**, da bi pospešili skladnost z zahtevami uredbe o dostopu in delitvi koristi ter podprli dejavnosti za evropsko zbiranje genskih virov, zaradi izboljšanja organizacije in evidentiranja vzorcev.

Dejavnosti v podporo učinkovitim nadzornim procesom in ukrepom za spodbujanje skladnosti – Priloga III, oddelek C, točka (b)

Izvajanje, inšpekcijski pregledi in nadzor

1. Projekti za povečanje **učinkovitosti in uspešnosti okoljskih inšpekcijskih pregledov in nadzora** s:
 - strateško uporabo meril tveganja, da bi ocenili, ovrednotili in ublažili najresnejše vrste neskladnosti z okoljskim pravom EU,
 - spodbujanjem sodelovanja in usklajevanja med različnimi inšpekcijskimi in nadzornimi organi, da bi uskladili in kar najboljše uporabili sredstva za inšpekcijske preglede in nadzor,

- oblikovanjem in uporabo elektronskih evidenc inšpekcijskih pregledov in nadzornega dela, da bi omogočili lažje merjenje in ocenjevanje učinkovitosti in uspešnosti takega dela, in/ali
- optimiziranjem sporočanja rezultatov inšpekcijskih pregledov in nadzornega dela javnosti ter njihovega dejavnega razširjanja.

2. Projekti za povečanje učinkovitosti in uspešnosti dejavnosti za **boj proti okoljskemu kriminalu** s:

- spodbujanjem izmenjave izkušenj in dobrih praks med javnimi organi, zadolženimi za preiskovanje in kazenski pregon okoljskega kriminala ter razsojanje o njem,
- optimiziranjem izmenjave obveščevalnih in drugih podatkov med javnimi organi, zadolženimi za preiskovanje okoljskega kriminala, zlasti kriminala, pri katerem gre za čezmejno premeščanje odpadkov, trgovino z divjimi živalmi, lesom ali kemikalijami, vključno z usposabljanjem organov pregona, finančnih preiskovalnih enot, carinskih uradnikov, policistov, ki se ukvarjajo z okoljskim kriminalom, tožilcev in sodstva.

Izmenjava dobrih praks

1. Projekti, ki podpirajo izmenjavo dobrih praks in razvoj spretnosti **upravljavcev območij Natura 2000** na podlagi priporočil novih bio-geografskih seminarjev mreže Natura 2000.
2. Projekti, ki naj bi razvili in podprli vlogo **mrež prostovoljcev** ter zagotovili, da bodo dolgoročno prispevale k dejavnemu upravljanju mreže Natura 2000.
3. Projekti, ki izboljšujejo **vklučenost znanstvene politike** s prenosom rezultatov in/ali dobrih praks, da bi zagotovili ustrezno tehnično ozadje za podporo uredbe REACH, uredbe o preskusnih metodah ⁽¹⁾, druge **zakonodaje o kemikalijah** ali direktive o **zaščiti živali, ki se uporabljajo v znanstvene namene** ⁽²⁾.
4. Projekti, ki spodbujajo izmenjavo dobrih praks v zvezi z **zakonodajo o kakovosti zraka** in se osredotočajo na spremljanje in modeliranje, evidence emisij, prakse upravljanja, določanje vira, deljenje informacij, usklajevanje in podporo.
5. Izmenjava znanja in dobre prakse glede **zelenih javnih naročil** med javnimi organi, ki pokrivajo vsaj dva od naslednjih elementov: zeleni elementi v razpisnih dokumentih, ocenjevanje preverjanja zelenih meril, stroški in koristi zelenega nakupa, delo z obstoječimi dobavitelji zaradi zmanjšanja učinka na okolje in stroškov pogodb, ki so že bile dodeljene, spremljanje dejavnosti zelenih javnih naročil, posvetovanje s tržnimi akterji, informacije o dostopnosti na trgu ter vzpostavitev in delovanje osrednjih nabavnih organov s pristojnostmi na področju zelenih javnih naročil.

Spodbujanje zunajsodnega reševanja sporov

Projekti za spodbujanje **zunajsodnega reševanja sporov** kot načina za iskanje sporazumnih in učinkovitih rešitev za spore na področju okolja, na primer z dejavnostmi in dogodki, namenjenimi usposabljanju strokovnih delavcev ali izmenjavi dobrih praks in izkušenj glede mediacije na področju okolja.

4. POVEZAVA SPLOŠNIH CILJEV IN NEPOVRATNIH SREDSTEV ZA DEJAVNOSTI V OKVIRU PODPROGRAMA ZA PODNEBNE UKREPE

Tematske prednostne naloge in projektne teme v okviru nepovratnih sredstev za dejavnosti v podprogramu za podnebne ukrepe niso predvidene. Vendar bo v skladu s splošnim ciljem uredbe LIFE, tj. izboljšati razvoj, izvajanje in uveljavljanje podnebne politike in zakonodaje Unije ter zagotoviti zahtevano dodano vrednost EU, izvajanje nepovratnih sredstev za dejavnosti povezano s tremi prednostnimi področji, tj. blažitvijo podnebnih sprememb, prilagajanjem podnebnim spremembam ter upravljanjem podnebja in informacijami, pa tudi s posebnimi cilji iz členov 14, 15 in 16 uredbe LIFE.

⁽¹⁾ Uredba Komisije (ES) št. 440/2008 z dne 30. maja 2008 o določitvi testnih metod v skladu z Uredbo (ES) št. 1907/2006 Evropskega parlamenta in Sveta o registraciji, evalvaciji, avtorizaciji in omejevanju kemikalij (REACH) (UL L 142, 31.5.2008, str. 1).

⁽²⁾ Direktiva 2010/63/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. septembra 2010 o zaščiti živali, ki se uporabljajo v znanstvene namene (UL L 276, 20.10.2010, str. 33).

Program LIFE bo prispeval k preoblikovanju Unije v nizkoogljično družbo, kar je osrednji element svežnja podnebnih in energijskih ukrepov EU za leto 2020. Uvajanje nove tehnologije za blažitev podnebnih sprememb bodo pospešili razširjeni pilotni projekti in celovite predstavitvene dejavnosti. Podnebna politika EU bo tesno povezana z lokalnimi spodbudami in pobudami ter zagotavljala zgled novih in boljših pristopov k izvajanju tega prehoda. Razvito bo tudi izvajanje obračunavanja emisij toplogrednih plinov in blažitev podnebnih sprememb v sektorju rabe zemljišč ⁽¹⁾. Program LIFE bo podprl tudi izvajanje strategije EU za prilagajanje podnebnim spremembam ter tako prispeval k boljši odpornosti Unije na podnebne spremembe ⁽²⁾.

Na podlagi teh premislekov bi lahko bila sedanja in prihodnja politika EU podprta z zahtevki za obravnavo naslednjih področij:

- podpora za izvajanje prilagoditvenih strategij. Vključevala bi posebne ocene ranljivosti na regionalni ali čezmejni ravni, osredotočene na zelo ranljiva območja, kot so opredeljena v prilagoditveni strategiji EU, kot so mestna, obalna, gorska in otoška območja, morski ekosistemi, sušna območja ali povodja, izvajanje inovativnih pristopov za prilagajanje in priprava posebnih naložbenih načrtov;
- podpora uvajanju družbe brez izpustov ogljika. Pionirji in vzorniki so pomembni zaradi usmerjanja postopka prehoda v nizkoogljična gospodarstva in družbe. Številne tehnologije, življenjske sloge ali modele upravljanja pred splošno uporabo preskusijo družbene skupine, majhne skupnosti in inovatorji. Podpora za uvajanje novih pristopov (modelna mesta ali regije) k proizvodnji, potrošnji in upravljanju s transformacijskim učinkom mora v celoti izražati cilje svežnja podnebnih in energijskih ukrepov EU ali načrta za leto 2050. Da bo uspešna, je treba preučiti netehnološke ovire za obstoječo nizkoogljično tehnologijo, ki preprečujejo prodor na trg;
- predstavitev nizkoogljičnih strategij ali načrtov za upravljanje rabe zemljišč na regionalni ali podregionalni ravni. V to bi bilo zajeto vključevanje številnih ukrepov za zmanjšanje emisij in učinkovito rabo virov po sektorjih ter uporabo številnih ukrepov, ki bi spodbudili spremembo vedenjskih vzorcev. Podpora razvoju načinov upravljanja zemljišč, ki vplivajo na emisije in odvzeme emisij, npr. kot ukrepov, ki dopolnjujejo ukrepe, podprte v okviru evropskih strukturnih in investicijskih skladov.

5. TEHNIČNA METODOLOGIJA ZA IZBIRNE POSTOPKE TER MERILA ZA IZBOR IN DODELITEV NEPOVRATNIH SREDSTEV PROJEKTOM (ČLEN 24(2)(d) UREDBE LIFE)

V tem delu so opisani tehnična metodologija za postopek izbora projektov, za nepovratna sredstva pa glavna posebna merila za upravičenost ⁽³⁾ in dodelitev sredstev v skladu s členoma 2 in 19 uredbe LIFE. Ker so metodologija in merila v bistvu enaka za vse vrste projektov v obeh podprogramih, je eden od podprogramov izrecno naveden samo, če med njima obstajajo razlike.

Pri vseh vrstah nepovratnih sredstev bosta pri merilu za dodelitev „dodana vrednost EU: drugi vidiki“ ocenjeni in upoštevani dopolnjevanje in optimalna uporaba sredstev EU, vključno s financiranjem dopolnilnih dejavnosti iz drugih finančnih instrumentov Unije iz člena 8 uredbe LIFE. Da bi preprečili nezaželena prekrivanja, prosilci utemeljijo svojo odločitev, da zaprosijo za financiranje iz programa LIFE in ne za financiranje iz drugih programov Unije, če bi ti prav tako lahko podpirali podobne projekte ali ukrepe.

Projekti, ki bi bili financirani na enem prednostnem področju in bi lahko ogrozili okoljske ali podnebne cilje na drugem prednostnem področju, ne bodo financirani, razen če je ta učinek v predlogu dobro pojasnjen in utemeljen, če je primerno, pa so ustrezno načrtovane tudi morebitne nadomestne možnosti ter ukrepi za blažitev in prilagoditev.

⁽¹⁾ Sklep št. 529/2013/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. maja 2013 o pravilih za obračunavanje emisij in odvzemov toplogrednih plinov, ki nastanejo pri dejavnostih v zvezi z rabo zemljišč, spremembo rabe zemljišč in gozdarstvom, ter informacijah o ukrepih v zvezi s temi dejavnostmi (UL L 165, 18.6.2013, str. 80).

⁽²⁾ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij „Strategija Evropske unije za prilagajanje podnebnim spremembam“ (COM(2013) 216 final).

⁽³⁾ Pomen izraza „izbor“ v členu 24(2)(d) uredbe LIFE vključuje pomen izraza „upravičenost“ iz člena 19 uredbe LIFE in člena 131 finančne uredbe.

Nadaljnje podrobnosti bodo navedene v navodilih za prijavo in ocenjevanje, ki bodo objavljena skupaj z zadevnimi javnimi razpisi. Ne glede na uredbo LIFE in okvirne nacionalne dodelitve se lahko zaradi poenostavitve upravnih postopkov tehnična metodologija za izbor projektov v vsakem letnem razpisu prilagodi in racionalizira.

Za projekte iz podprograma za okolje, z izjemo integriranih projektov, so bile okvirne nacionalne dodelitve določene na podlagi Priloge I k uredbi LIFE in podatkov za obdobje tekočega večletnega delovnega programa, ki so bili na voljo decembra 2013. Uporabljene bodo pri prednostni razvrstitvi teh projektov.

Če se katero od meril iz Priloge I za eno državo članico spremeni za 10 % ali več ali pa se Uniji pridruži nova država članica, se to šteje za bistveno spremembo osnove za izračun. V primeru bistvene spremembe bodo okvirne nacionalne dodelitve ponovno izračunane za vse države članice za preostalo obdobje. Pred vsakim javnim razpisom bo Komisija preverila, ali je prišlo do bistvene spremembe.

Okvirne nacionalne dodelitve za obdobje 2014–2017 za projekte iz podprograma okolje, z izjemo integriranih projektov

Država članica	% proračuna	Država članica	% proračuna	Država članica	% proračuna	Država članica	% proračuna
BE	2,05	EL	3,27	LT	1,02	PT	2,51
BG	3,04	ES	9,33	LU	1,05	RO	4,29
CZ	2,03	FR	9,80	HU	2,42	SI	1,85
DE	10,82	HR	2,52	MT	0,90	SK	2,15
DK	1,61	IT	8,44	NL	2,94	FI	2,45
EE	1,20	CY	1,32	AT	1,85	SE	3,10
IE	1,43	LV	0,96	PL	6,37	UK	9,27

5.1 Nepovratna sredstva za dejavnosti

Predlogi prosilcev, ki bodo izključeni ali ne izpolnjujejo splošnih meril za upravičenost v skladu s členom 131 finančne uredbe, ne bodo upoštevani.

Poleg tega morajo predlogi izpolnjevati zahteve glede dopustnosti (npr. pri nekaterih predlogih je oddaja vloge samo digitalna) in merila za upravičenost (npr. skladnost s smernicami o upravičenosti izraelskih subjektov in njihovih dejavnosti na ozemljih, ki jih Izrael okupira od junija 1967, do nepovratnih sredstev, nagrad in finančnih instrumentov iz sredstev EU od leta 2014 ⁽¹⁾), ki veljajo za vsa nepovratna sredstva za dejavnosti iz programa LIFE, kar bo poudarjeno tudi v zadevnih navodilih za prijavo. Merila za upravičenost za različne vrste projektov so navedena pod ustrezno postavko. Merila, ki enako veljajo za različne vrste projektov, bodo navedena samo v oddelku 5.1.1 (Projekti v skladu s členom 18(a), (b), (c) in (h) uredbe LIFE).

V skladu s členom 6(2) uredbe LIFE so pravne osebe s sedežem zunaj Unije lahko upravičene do sodelovanja v projektih, navedenih v členu 18 uredbe LIFE, če ima upravičenec, ki usklajuje projekt, sedež v Uniji in če dejavnost, ki bo izvedena zunaj Unije, izpolnjuje zahteve iz člena 6(1) uredbe LIFE.

V skladu s členom 7 uredbe LIFE je sodelovanje z ustreznimi mednarodnimi organizacijami, njihovimi institucijami in organi med izvajanjem programa LIFE mogoče, če je to potrebno za uresničevanje splošnih ciljev iz člena 3 uredbe LIFE.

Poleg tega bodo predlogi izbrani le, če lahko na podlagi posebnih podpornih dokumentov, povezanih z uspešnostjo prosilca v preteklih letih, dokažejo:

— operativno zmogljivost; prosilec mora biti ustrezno usposobljen in kvalificiran za dokončanje projekta, in

⁽¹⁾ Obvestilo Komisije št. 2013/C-205/05 (UL C 205, 19.7.2013, str. 9).

- finančno zmogljivost; prosilec mora imeti stalna in zadostna finančna sredstva za izvajanje svoje dejavnosti v celotnem obdobju izvajanja projekta ter prispevati k njenemu financiranju.

Izbor javnih organov in mednarodnih organizacij glede na njihovo finančno zmogljivost bo potekal v skladu s členom 131 finančne uredbe.

5.1.1 Projekti v skladu s členom 18(a), (b), (c) in (h) uredbe LIFE

Za izbor pilotnih in predstavitvenih projektov, projektov dobre prakse ter projektov za informiranje, ozaveščenost in razširjanje v smislu člena 18(a), (b), (c) in (h) uredbe LIFE se uporabljajo ista tehnična metodologija za izbor projektov ter podobna merila za upravičenost in dodelitev sredstev, kot je navedeno v nadaljevanju.

5.1.1.1 Tehnična metodologija za postopek izbora projektov

Postopek izbora projektov bo potekal na naslednji način:

— Ocenjevanje predlogov

Komisija in/ali izvajalska agencija bo preverila skladnost vsakega predloga z merili za upravičenost in izbor ter jih ocenila glede na merila za dodelitev.

— Priprava „predhodnega dolgega seznama“ predlogov

Komisija in/ali izvajalska agencija bo upravičene predloge razvrstila glede na kakovost in v skladu s pravilom, da je vsaj 55 % proračunskih sredstev, dodeljenih projektom, ki so podprti z nepovratnimi sredstvi za dejavnosti iz podprograma za okolje, namenjenih projektom za ohranjanje narave in biotske raznovrstnosti (člen 9(3) uredbe LIFE). Komisija in/ali izvajalska agencija si bo tudi prizadevala zagotoviti, da je vsaj 15 % proračunskih sredstev namenjenih projektom, ki so del nadnacionalnih projektov (člen 19(7) uredbe LIFE). Poleg tega bo Komisija in/ali izvajalska agencija za projekte v okviru podprograma za okolje zagotovila geografsko ravnotežje (člen 19(5) uredbe LIFE). Na predhodnem dolgem seznamu bodo vsi predlogi razvrščeni v padajočem vrstnem redu, tako da bo skupni proračun predlaganih proračunov za projekte enak približno 130 % razpoložljivega proračuna.

— Priprava končnega seznama projektov, ki bodo financirani, in rezervnega seznama

Po fazi pregleda bodo uspešni projekti predloženi za financiranje v okviru razpoložljivega proračuna. Pripravljen bo rezervni seznam z najbolje uvrščenimi projekti, ki jih ni mogoče financirati v okviru razpoložljivega proračuna. Rezervni seznam bo obsegal dodatnih 20 % proračuna, ki je na voljo za program LIFE.

— Podpis sporazuma o nepovratnih sredstvih

5.1.1.2 Merila za upravičenost in dodelitev sredstev

Uporabljena bodo naslednja merila za upravičenost in dodelitev sredstev:

(a) Merila za upravičenost

Ocena kakovosti predloga projekta v smislu člena 18(a), (b), (c), ali (h) uredbe LIFE ne bo opravljena, če predlog projekta ne dokazuje, da projekt:

- prispeva k vsaj enemu od splošnih ciljev iz člena 3 uredbe LIFE in zastavljenih posebnih ciljev iz členov 10, 11, 12, 14, 15 in 16 uredbe LIFE;
- sodi v področje uporabe prednostnega področja podprograma programa LIFE iz členov 9 in 13 uredbe LIFE, v okviru katerega je bil predlog projekta predložen, in
- ustreza enemu od naslednjih vrst projektov, opredeljenih v členu 2(a), (b), (c) in (h) uredbe LIFE:

„pilotni projekti“ so projekti, pri katerih se uporablja tehnika ali metoda, ki pred tem še ni bila uporabljena ali preskušena, prinaša morebitne okoljske in podnebne prednosti v primerjavi s trenutno dobro prakso ter jo je pozneje v podobnih razmerah mogoče uporabiti v večjem obsegu;

„predstavitveni projekti“ so projekti, ki vpeljejo v prakso, preizkusijo, ocenjujejo in razširjajo ukrepe, metodologije ali pristope, ki so novi ali neznani v posebnem sklopu projekta, kot so geografski, ekološki in socialno-ekonomski sklopi, in bi jih bilo mogoče v podobnih okoliščinah uporabiti tudi drugje;

„projekti dobre prakse“ so projekti, pri katerih se uporabljajo ustrezne, stroškovno učinkovite in najsodobnejše tehnike, metode in pristopi, hkrati pa se upošteva poseben sklop projekta.

Opomba: pri pilotnih in predstavitvenih projektih ter projektih dobre prakse na področju ohranjanja narave in biotske raznovrstnosti mora biti vsaj 25 % proračuna namenjenega konkretnemu ukrepu ohranjanja narave (ob upoštevanju posebnih potreb politike bodo mogoče redke izjeme, ki bodo izrecno opredeljene v navodilih za prijavo);

„projekti za informiranje, ozaveščenost in razširjanje“ so projekti, namenjeni podpori za komuniciranje, razširjanje informacij in ozaveščanje na področjih podprograma za okolje.

Opomba: projekti, osredotočeni na **raziskave** ⁽¹⁾ ali namenjeni gradnji **velike infrastrukture**, ne sodijo na področje uporabe programa LIFE in zato **niso upravičeni do financiranja**.

(b) Merila za dodelitev

Kakovost vseh predlogov, upravičenih do financiranja, ki izpolnjujejo merila za upravičenost, bo ocenjena in točkovana v skladu z naslednjim sistemom za dodelitev sredstev in točkovanje:

— Tehnična skladnost in kakovost

To merilo bo osredotočeno na jasnost, izvedljivost in trajnost ukrepov, predlaganih v predlogu. Pogoji za ohranjanje rezultatov projekta po njegovi izvedbi je njihova srednjeročna in dolgoročna trajnost. Za uspešno trajnost je potrebna strategija, ki obsega naloge za zagotavljanje nadaljnjega izvajanja potrebnih ukrepov projekta in povezanega financiranja po koncu projekta.

— Finančna skladnost in kakovost

Ocenjeni bodo predlagani proračun in njegova skladnost s predlaganimi ukrepi in veljavnimi predpisi ter stroškovna učinkovitost predlaganega pristopa.

— Dodana vrednost EU: obseg in kakovost prispevka k posebnim ciljem prednostnih področij obeh podprogramov programa LIFE

Ocenjena bosta obseg, v katerem vsak predlog prispeva k vsaj enemu posebnemu cilju prednostnih področij obeh podprogramov programa LIFE iz členov 10, 11 in 12 uredbe LIFE (za podprogram programa LIFE za okolje) in členov 14, 15 in 16 (za podprogram programa LIFE za podnebne ukrepe) ter kakovost tega prispevka.

— Dodana vrednost EU: večnamenskost, sinergije in vključevanje: Projekti, ki se osredotočajo na določeno področje, imajo dobro zasnovan večnamenski mehanizem za izvajanje, izboljšujejo vključevanje posebnih okoljskih ciljev v druga področja politik in ustvarjajo sinergije s cilji drugih politik Unije, pri tem pa ne ogrozijo ciljev, za katere si prizadeva uredba LIFE, bodo prejeli več točk.

— Dodana vrednost EU: ponovljivost in prenosljivost: Ponovljivost in prenosljivost sta potencial projekta za njegovo ponovitev ter prenos med njegovim izvajanjem in po njem. Za uspešno ponovljivost in prenosljivost je potrebna strategija z nalogami, ki pomnožijo učinke rešitev projekta in zagotovijo širšo uporabo, pri čemer med izvajanjem projekta ter/ali s kratkoročnega in srednjeročnega vidika po koncu projekta LIFE dosežejo kritično maso. To presega prenos znanja in mreženje ter vključuje uporabo tehnik, metod in strategij, ki so bile v projektu razvite ali uporabljene, druge v praksi.

— Dodana vrednost EU: drugi vidiki

Nadnacionalni: če je nadnacionalno sodelovanje ključno za zagotavljanje doseganja ciljev projekta, imajo prednost nadnacionalni predlogi. Na podlagi tega merila so lahko dodatne točke dodeljene le, če obstajajo zadostni dokazi o dodani vrednosti nadnacionalnega pristopa.

Zelena javna naročila: predlogi, v katerih je predviden jasen mehanizem za izvajanje, ki bo zagotovil obsežno uporabo konceptov zelenih javnih naročil, bodo prejeli več točk.

⁽¹⁾ Predloge, ki obravnavajo raziskave, se lahko posreduje na zadevne programe pobude Obzorje 2020: <http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/index.html>

Uporaba rezultatov programov EU za raziskave in inovacije: predlogi, v katerih je predvidena uporaba rezultatov okoljskih in podnebnih raziskav ter inovacij, financiranih v okviru pobude Obzorje 2020 ali predhodnih okvirnih programov, bodo prejeli več točk, če obstajajo zadostni dokazi, da ima projekt zaradi te uporabe dodano vrednost.

— *Posebna merila in sistem točkovanja za projekte na področju okolja*

Podprogram za okolje obsega posebna merila in sistem točkovanja, ker so bile tematske prednostne naloge (Priloga III k uredbi LIFE) in povezane projektne teme (naslov 2) opredeljene le v okviru podprograma za okolje.

— Dodana vrednost EU: prispevanje k projektnim temam

Predlogi v okviru programa LIFE, ki očitno sodijo med projektne teme za izvajanje tematskih prednostnih nalog iz Priloge III za podprogram za okolje, kot so opredeljene v večletnem delovnem programu, bodo na podlagi tega merila prejeli dodatne točke.

Merila za dodelitev	Najnižje število zahtevanih točk (*)	Najvišje število točk
1. Tehnična skladnost in kakovost	10	20
2. Finančna skladnost in kakovost	10	20
3. Dodana vrednost EU: obseg in kakovost prispevka k posebnim ciljem prednostnih področij podprograma za okolje programa LIFE	10	20
4. Prispevanje k projektnim temam	—	10
5. Dodana vrednost EU: večnamenskost, sinergije in vključevanje	7	15
6. Dodana vrednost EU: ponovljivost in prenosljivost	5	10
7. Dodana vrednost EU: nadnacionalnost, zelena javna naročila, uporaba rezultatov	—	5
Skupno število (zahtevanih) točk	55	100

(*) Predlog projekta mora doseči najmanj najnižje število zahtevanih točk za vsako merilo za dodelitev, vsota točk za merilo, za katero je bilo določeno najnižje število točk, pa mora biti 55 točk ali več.

— *Posebna merila in sistem točkovanja za projekte na področju podnebnih ukrepov*

— Dodana vrednost EU: prispevek k večji odpornosti proti podnebnim spremembam in/ali zmanjšanju emisij toplogrednih plinov

Projekti iz podprograma za podnebne ukrepe morajo dokazati, da imajo transformativen učinek na večjo odpornost proti podnebnim spremembam in/ali zmanjšanje emisij toplogrednih plinov. To mora prispevati k prehodu na nizkoogljično gospodarstvo, odporno na podnebne spremembe, ki učinkovito izrablja vire. Ocenjeno bo na ravni projekta in na ravni potenciala za širšo ponovljivost in prenosljivost rezultatov projekta, doseženih med izvajanjem projekta ali po njem.

Merila za dodelitev	Najnižje število zahtevanih točk (*)	Najvišje število točk
1. Tehnična skladnost in kakovost	10	20
2. Finančna skladnost in kakovost	10	20
3. Dodana vrednost EU: obseg in kakovost prispevka k večji odpornosti proti podnebnim spremembam in/ali zmanjšanju emisij toplogrednih plinov	7	15

Merila za dodelitev	Najnižje število zahtevanih točk (*)	Najvišje število točk
4. Dodana vrednost EU: obseg in kakovost prispevka k posebnim ciljem prednostnih področij podprograma za podnebne ukrepe programa LIFE:	7	15
5. Dodana vrednost EU: kakovost večnamenskosti, sinergij in vključevanja	7	15
6. Dodana vrednost EU: ponovljivost in prenosljivost	5	10
7. Dodana vrednost EU: nadnacionalnost, zelena javna naročila, uporaba rezultatov	—	5
Skupno število (zahtevanih) točk	55	100

(*) Predlog projekta mora doseči najmanj najnižje število zahtevanih točk za vsako merilo za dodelitev, vsota točk za merilo, za katero je bilo določeno najnižje število točk, pa mora biti 55 točk ali več.

5.1.2 Integrirani projekti v skladu s členom 18(d) uredbe LIFE

Postopek predložitve in izbora integriranih projektov je bil oblikovan na podlagi postopka v dveh korakih, kakor je predvideno v uredbi LIFE. Olajšati mora delo morebitnih prosilcev in zagotoviti, da med postopkom od Komisije prejmejo najboljše možne napotke. Potek dela je strukturiran tako, da spremlja postopen razvoj in natančno prilagajanje vsakega predloga. V okviru omejitev, ki jih postavljajo pravila uredbe LIFE za tematsko dodelitev in geografsko porazdelitev, se bo načelo enake obravnave vseh predlogov strogo uporabljalo v vseh fazah postopka ocenjevanja.

5.1.2.1 Tehnična metodologija za postopek predložitve in izbora projektov

Faza 1

— Javni razpis

— Predložitev dokumenta o konceptu

Prosilci predložijo kratek dokument o konceptu, v katerem so navedeni vsebina projekta, načrt ali strategija, ki naj bi jo projekt izvajal, in finančni načrt za celotno izvajanje načrta ali strategije.

— Ocena dokumenta o konceptu ter faza vprašanj in odgovorov

Na podlagi dokumenta o konceptu Komisija opredeli in navede predloge, ki izpolnjujejo merila za upravičenost. Prosilci s predlogi, ki izpolnjujejo ta merila, bodo povabljeni k sodelovanju v fazi pisnih vprašanj in odgovorov, med katero lahko predložijo vprašanja, povezana s pripravo popolnega predloga. Ob koncu te faze bo Komisija javno objavila anonimizirana vprašanja in odgovore ter tako vsem prosilcem na enak način pomagala pri pripravi popolnih predlogov. Po potrebi bo Komisija vprašanjem in odgovorom dodala smernice glede običajnih težav, ki so jih morda imeli prosilci in so bile ugotovljene na podlagi dokumentov o konceptih.

Faza 2

— Predložitev popolnih predlogov

Prosilci z upravičenimi predlogi so pozvani, naj predložijo popolne predloge.

— Ocena popolnih predlogov

Komisija po poglobljeni oceni pripravi „predhodni dolgi seznam“ razvrščenih predlogov, ki bi se lahko upoštevali pri financiranju. Razvrstitev temelji na kakovosti, v okviru podprograma za okolje pa morajo biti projekti tudi v skladu s pravilom, da mora biti vsaj 55 % sredstev, namenjenih za nepovratna sredstva za dejavnosti, dodeljenih projektom za ohranjanje narave in biotske raznovrstnosti, pa tudi z merili za geografsko porazdelitev iz člena 19(4) uredbe LIFE. Komisija preveri tudi finančno in operativno zmogljivost prosilcev za izvedbo projekta.

— Priprava končnega seznama projektov, ki bodo financirani, in rezervnega seznama

Po fazi pregleda bodo uspešni projekti predloženi za financiranje v okviru razpoložljivega proračuna. Pripravljen bo rezervni seznam z najbolje uvrščenimi projekti, ki jih ni mogoče financirati v okviru razpoložljivega proračuna. Rezervni seznam bo obsegal dodatnih 20 % proračuna, ki je na voljo za program LIFE.

— Podpis sporazuma o nepovratnih sredstvih

Med večletnim delovnim programom se bo uporabljal pristop v dveh korakih, Komisija pa lahko ob upoštevanju pridobljenih izkušenj sprejme opisani postopek.

Komisija pri razvrstitvi integriranih projektov geografsko ravnotežje zagotovi tako, da med tem večletnim delovnim programom vsaki državi članici okvirno dodeli največ dva integrirana projekta in s tem zagotovi, da je v celotnem obdobju financiranja 2014–2020 upoštevan člen 19(4) uredbe LIFE.

5.1.2.2 Merila za upravičenost in dodelitev sredstev

Za dokument o konceptu in popolni predlog bodo uporabljena naslednja merila za upravičenost.

(a) Merila za upravičenost

Predlog je zavržen, če ne izpolnjuje vsaj enega od naslednjih meril:

1. *velika ozemeljska pokritost*: ciljni načrt ali strategija Unije se bosta izvajala na velikem ozemelskem območju, zlasti na regionalni, medregionalni, nacionalni ali nadnacionalni ravni. Za integrirane projekte, ki obravnavajo upravljanje kakovosti zraka, in integrirane projekte v podprogramu za podnebne ukrepe je lahko primeren tudi pristop, ki obsega več mest;

2. *uporaba drugih sredstev*: za izvajanje ciljnega načrta ali strategije Unije bo poleg integriranih projektov in posebnega sofinanciranja, ki je zanje zahtevan na podlagi uredbe LIFE (člen 20(1)(a) in (c)), uporabljen vsaj en drug ustrezen evropski, nacionalen ali zaseben vir financiranja;

3. *vključenost ključnih deležnikov*: v izvajanje ciljnega načrta ali strategije Unije bodo vključeni ključni deležniki.

(i) Posebno merilo za upravičenost za projekte iz podprograma za okolje

Integrirani projekt ni upravičen do financiranja, če ni namenjen izvajanju enega od naslednjih okoljskih načrtov ali strategij, ki jih zahteva posebna okoljska zakonodaja Unije in so bili razviti v skladu z drugimi akti Unije ali pa so jih razvili organi držav članic:

(a) okviri prednostnega ukrepanja v skladu s členom 8 direktive o habitatih;

(b) načrti ravnanja z odpadki v skladu s členom 28 okvirne direktive o odpadkih;

(c) načrti upravljanja povodij v skladu s Prilogo VII k okvirni direktivi o vodah ali

(d) načrti za kakovost zraka v skladu z direktivo o kakovosti zraka.

(ii) Posebno merilo za upravičenost za projekte iz podprograma za podnebne ukrepe

Integrirani projekt mora biti namenjen izvajanju enega od naslednjih podnebnih načrtov ali strategij, ki jih zahteva posebna podnebna zakonodaja Unije in so bili razviti v skladu z drugimi akti Unije ali pa so jih razvili organi držav člani na enem od naslednjih področij:

(a) nacionalno, regionalno ali lokalno specifična prilagoditvena strategija ali akcijski načrt;

(b) akcijski načrt na ravni mesta ali skupnosti, ki kot prvi uvaja prehod v nizkoogljično družbo in/ali družbo, odporno na podnebne spremembe;

(c) strategija za zmanjševanje toplogrednih plinov ali načrt za nizkoogljično gospodarstvo, ki je nacionalno ali regionalno specifičen oziroma specifičen za industrijo/sektor.

(b) Merila za dodelitev

Naslednja merila za dodelitev se bodo uporabila samo za popolne predloge. Za vse predloge, ki izpolnjujejo merila za upravičenost (in izbor), se v fazi dodelitve opravi poglobljena ocena kakovosti. Vsi predlogi, ki bodo uvrščeni v to fazo, bodo prejeli točke na podlagi naslednjih meril za dodelitev:

Merila za dodelitev	Najnižje število zahtevanih točk (*)	Najvišje število točk
1. Tehnična skladnost in kakovost	10	20
2. Finančna skladnost in kakovost	10	20
3. Dodana vrednost EU: obseg in kakovost prispevka k ciljem	15	20
4. Dodana vrednost EU: obseg in kakovost uporabe drugih sredstev, zlasti sredstev Unije	—	10
5. Dodana vrednost EU: kakovost večnamenskosti, sinergij in vključevanja	7	15
6. Dodana vrednost EU: ponovljivost in prenosljivost	5	10
7. Dodana vrednost EU: nadnacionalnost, zelena javna naročila, uporaba rezultatov	—	5
Skupno število (zahtevanih) točk	55	100

(*) Predlog projekta mora doseči najmanj najnižje število zahtevanih točk za vsako merilo za dodelitev, vsota točk za merilo, za katero je bilo določeno najnižje število točk, pa mora biti 55 točk ali več.

Naslednja merila za dodelitev so posebna ali pa vsebujejo elemente, značilne za integrirane projekte:

— Dodana vrednost EU: obseg in kakovost prispevka k ciljem

Ocenjen bo obseg, v katerem vsak predlog prispeva k vsaj enemu splošnemu in posebnemu cilju programa LIFE iz členov 3, 10, 11 in 12 (program LIFE za okolje) ter členov 3, 14, 15 in 16 (program LIFE za podnebne ukrepe) nove uredbe LIFE.

Glede na prednostno področje, na katero sodi projekt, bodo preverjeni naslednji posebni vidiki:

— Posebna merila za projekte iz podprograma za okolje

— Integrirani projekti za izvajanje prednostnih okvirnih programov za mrežo NATURA 2000:

dodano vrednost EU bo treba utemeljiti glede na prispevek projekta k doseganju cilja št. 1 strategije EU za biotsko raznovrstnost ter splošnih ciljev direktive o habitatih in direktive o pticah ter zlasti glede na prispevek k izboljšanju stanja vrst in habitatnih tipov, pomembnih za Skupnost (direktiva o habitatih) in/ali stanja vrst ptic (direktiva o pticah).

— Integrirani projekti za izvajanje načrtov upravljanja povodij:

dodano vrednost EU bo treba utemeljiti glede na njihov prispevek k doseganju ciljev okvirne direktive o vodah. Predlagani ukrepi morajo biti usmerjeni v velike pritiske, ki vplivajo na zmogljivost okolja glede zadrževanja vode, in v uporabo ukrepov z majhnim učinkom (npr. zelena infrastruktura), namenjenih odstranjevanju onesnaževal. Taki pritiski morajo biti opredeljeni v ocenah, ki so jih države članice izvedle pri pripravi načrtov za izvajanje zadevne zakonodaje in načrtov EU (npr. okvirne direktive o vodah, okvirne direktive o morskem strategiji, direktive o čiščenju odpadne komunalne vode, direktive o pitni vodi, direktive o kopalni vodi, direktive o poplavih in/ali načrtov o obvladovanju suše).

Projekti morajo biti osredotočeni na obsežno (npr. na ravni povodij in porečij) načrtovanje in vzpostavljanje ukrepov za povečanje zadrževanja vode na mestnih in podeželskih območjih, pronicanja in sposobnosti zadrževanja vode ter odstranjevanje onesnaževalcev z naravnimi ali podobnimi postopki. Prizadevati si morajo za sinergijo za izvajanje ukrepov, ki bodo odpravili obstoječe hidromorfološke pritiske ter izboljšali biotsko raznovrstnost in uporabnost.

— Integrirani projekti za izvajanje načrtov ravnanja z odpadki:

integrirani projekti, ki podpirajo izvajanje načrtov ravnanja z odpadki v skladu s členom 28 Direktive 2008/98/ES ⁽¹⁾ (okvirne direktive o odpadkih) in/ali programov preprečevanja nastajanja odpadkov iz člena 29 okvirne direktive o odpadkih.

Dodana vrednost EU bo ocenjena glede na njihov prispevek k izvajanju hierarhije ravnanja z odpadki (člen 4 okvirne direktive o odpadkih), doseganju ciljev recikliranja iz člena 11 okvirne direktive o odpadkih in dodatnih ciljev, vključenih v zakonodajo EU o ravnanju z odpadki, ter izvajanju ukrepov, potrebnih za podpora tem ciljem.

— Integrirani projekti za izvajanje načrtov in programov za kakovost zraka:

integrirani projekti, ki podpirajo izvajanje in spremljanje lokalnih in regionalnih načrtov za kakovost zraka, kot so opredeljeni v Direktivi 2008/50/ES Evropskega parlamenta in Sveta ⁽²⁾, katerih končni cilj je prispevati k nacionalnim programom za zmanjšanje onesnaženosti zraka. Če projekti temeljijo na lokalnih načrtih za kakovost zraka, morajo obsegati usklajevanje in sodelovanje med vsaj petimi mesti s takšnimi načrti; če temeljijo na regionalnem načrtu za kakovost zraka, morajo obsegati usklajevanje in sodelovanje med vsemi lokalnimi upravami in regionalno upravo. Prednost bodo imeli obsežni projekti.

— Posebna merila za projekte iz podprograma za podnebne ukrepe

— Integrirani projekti za izvajanje strategij, načrtov in časovnih okvirov za blažitev podnebnih sprememb:

integrirani projekti podpirajo izvajanje strategij za zmanjševanje toplogrednih plinov in načrtov ali časovnih okvirov za nizkoogljično gospodarstvo v določenih občinah ali regijah (npr. kot je bilo napovedano v Konvenciji županov), industrijskem ali kmetijskem sektorju (z analizo rabe zemljišč v regionalnem obsegu ali socialnem in gospodarskem okviru) ali drugih gospodarskih sektorjih z uvedbo trajnostnih in inovativnih pristopov, ki temeljijo na tehnologiji in storitvah. Integrirane projekte bi bilo mogoče dopolniti s potrebnimi naložbami v infrastrukturo ali razvojem in uporabo inovativnih tehnologij in storitev v mestih, regijah in/ali skupnostih, ki so podprte z drugimi zadevnimi programi Unije za financiranje in opredeljene v strategiji/načrtu/časovnemu okviru. Njihova dodana vrednost EU bo ocenjena glede na prispevek integriranega projekta k zmanjšanju emisij toplogrednih plinov, stopnjo vključevanja v različne politike in neposredno vključenost širokega kroga deležnikov ter glede na to, v kolikšni meri je integrirani projekt izvedbeni del strategije/načrta/časovnega okvira.

— Integrirani projekti za izvajanje strategij, načrtov in časovnih okvirov za prilagajanje podnebnim spremembam:

integrirani projekti izvajajo strategije in načrte za prilagajanje podnebnim spremembam ali pa obravnavajo posebno občutljivost na podnebne spremembe (npr. obalna območja, sušna območja in druga prednostna območja iz ukrepa 2 prilagoditvene strategije EU). Za izvajanje splošne prilagoditvene strategije ali načrta morajo ukrepi, financirani iz nacionalnih virov, ali ukrepi, financirani iz drugih zadevnih programov Unije za financiranje, dopolniti ukrepe, ki bodo financirani iz programa LIFE. Podprto bi lahko bilo na primer obvladovanje poplav v čezmejnem rečnem/obalnem območju ali pa ukrepi za prilagajanje mestnega okolja, v katere bi bilo vključenih več mest. Osrednja tema projektov za prilagajanje morajo biti sinergije z drugimi okoljskimi in podnebnimi politikami, npr. prilagajanje podnebnim spremembam in biotsko raznovrstnost je treba spodbujati, kadar koli je to mogoče. Dodana vrednost EU bo ocenjena tudi glede na prispevek integriranega projekta k izpolnjevanju ciljev prilagoditvene strategije EU ⁽³⁾, stopnjo vključevanja v različne sektorje in vključenost širokega kroga deležnikov.

- Dodana vrednost EU: obseg in kakovost uporabe drugih sredstev, zlasti sredstev Unije: kakovost usklajevanja z drugimi mehanizmi financiranja, predvidena stopnja uporabe drugih sredstev, ki dopolnjujejo sredstva iz programa LIFE (in presegajo stopnjo, najnižjo potrebno za doseganje upravičenosti), verjetnost njihove dejanske uporabe in njihova funkcionalna povezava z načrtom, ki se bo izvajal, bodo odločili, ali integrirani projekt na podlagi tega merila prejme dodatne točke. Integrirani projekti, ki bodo verjetno uporabili sredstva Unije, funkcionalno povezana z načrtom, ki se bo izvajal, in v katerih je predviden ustrezen mehanizem za usklajevanje, bodo prejeli več točk.

⁽¹⁾ Direktiva 2008/98/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. novembra 2008 o odpadkih in razveljavitvi nekaterih direktiv (UL L 312, 22.11.2008, str. 3).

⁽²⁾ Direktiva 2008/50/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. maja 2008 o kakovosti zunanjega zraka in čistejšem zraku za Evropo (UL L 152, 11.6.2008, str. 1).

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/clima/events/articles/0069_en.htm

- Dodana vrednost EU: kakovost večnamenskega mehanizma, sinergije in vključevanje: predlogi za integrirane projekte bodo morali predstaviti izredno kakovostne večnamenske mehanizme za izvajanje (namenjene, na primer, okoljskim in podnebnim koristim ter povečanju zmogljivosti), ki bodo omogočili doseganje rezultatov na drugih področjih politike ⁽¹⁾, ustvarjanje sinergij s temi politikami in vključevanje ciljev okoljskih in podnebnih ukrepov v te politike.

5.1.3 Projekti tehnične pomoči v skladu s členom 18(e) uredbe LIFE

Projekti tehnične pomoči z nepovratnimi sredstvi za dejavnosti ponujajo finančno podporo za pomoč prosilcem pri pripravi integriranih projektov. Projektom tehnične pomoči se lahko dodeli največ 1 % letnega proračuna za integrirane projekte. Prispevek EU za posamezni projekt tehnične pomoči lahko znaša največ 100 000 EUR.

5.1.3.1 Tehnična metodologija za postopek izbora projektov

Projekti tehnične pomoči bodo izbrani v skladu z enako tehnično metodologijo kot projekti v okviru obeh podprogramov. Uporabljen bo hitri postopek.

Postopek izbora projektov bo potekal na naslednji način:

- Ocenjevanje predlogov

Komisija bo preverila skladnost vsakega predloga z merili za upravičenost in izbor ter jih ocenila glede na merila za dodelitev.

- Priprava končnega seznama projektov, ki bodo financirani, in rezervnega seznama

Po fazi pregleda bodo uspešni projekti predlagani za financiranje v okviru razpoložljivega proračuna. Pripravljen bo rezervni seznam z najbolje uvrščenimi projekti, ki jih ni mogoče financirati v okviru razpoložljivega proračuna. Rezervni seznam bo obsegal dodatnih 20 % proračuna, ki je na voljo za program LIFE.

- Podpis sporazuma o nepovratnih sredstvih

5.1.3.2 Merila za upravičenost in dodelitev sredstev

Uporabljena bodo naslednja glavna posebna merila za upravičenost in dodelitev sredstev:

(a) Merila za upravičenost

Predlog projekta tehnične pomoči bo glede na merila za dodelitev ocenjen le, če:

- je predlog projekta namenjen pripravi prihodnjega predloga za integrirani projekt,
- prosilec ni država članica, ki prejema sredstva za projekt za povečanje zmogljivosti, katerega izvajanje bi se delno pokrivalo z obdobjem izvajanja projekta tehnične pomoči.

(b) Merila za dodelitev

Kakovost vseh predlogov bo ocenjena in točkovana v skladu z naslednjim sistemom za dodelitev sredstev in točkovanje:

Merila za dodelitev	Najnižje število zahtevanih točk (*)	Najvišje število točk
1. Tehnična skladnost in kakovost	30	60
2. Finančna skladnost in kakovost	20	40
Skupno število (zahtevanih) točk	55	100

(*) Predlog projekta mora doseči najmanj najnižje število zahtevanih točk za vsako merilo za dodelitev, vsota točk za merilo, za katero je bilo določeno najnižje število točk, pa mora biti 55 točk ali več.

⁽¹⁾ Zlasti na področju morskega okolja v skladu s cilji Okvirne direktive o morski strategiji.

— Tehnična skladnost in kakovost

Jasnost, povezanost in izvedljivost predloga bodo ocenjene ob upoštevanju ciljev in pričakovanih rezultatov projekta. Upoštevana bosta značaj in področje uporabe prihodnjega integriranega projekta.

— Finančna skladnost in kakovost

Ocenjena bosta predlagani proračun ter njegova skladnost s predlaganimi ukrepi in veljavnimi predpisi ter stroškovna učinkovitost predlaganega pristopa. Ocenjena bo tudi stroškovna učinkovitost predloga.

5.1.4 Projekti za povečanje zmogljivosti v skladu s členom 18(f) uredbe LIFE

Projekti za povečanje zmogljivosti zagotavljajo finančno podporo za dejavnosti, potrebne za gradnjo zmogljivosti držav članic, vključno z nacionalnimi in regionalnimi kontaktnimi točkami LIFE, da se državam članicam omogoči učinkovitejše sodelovanje v programu LIFE.

Ukrepi lahko med drugim vključujejo:

- zaposlitev novih uslužbencev ter usposabljanje za nacionalne ali regionalne kontaktne točke LIFE,
- omogočanje izmenjave izkušenj in dobrih praks ter spodbujanje širjenja in uporabe rezultatov projektov v okviru programa LIFE,
- pristope usposabljanja za izvajalce usposabljanja,
- programe izmenjave in napotitev med javnimi organi v državah članicah, zlasti izmenjave najboljših strokovnjakov.

Ukrepi v načrtu za povečanje zmogljivosti lahko vključujejo tudi zaposlitev strokovnjakov za odpravljanje priložnostnih tehničnih težav in vrzeli v postopkovnih zmogljivostih, ne pa tudi strokovnjakov, katerih glavna naloga je priprava vlog za letne javne razpise.

5.1.4.1 Tehnična metodologija za postopek izbora projektov

Vloge za projekte za povečanje zmogljivosti bodo obravnavane po hitrem postopku dodeljevanja sredstev. Ker so v skladu s členom 19(8) projekti za povečanje zmogljivosti lahko dodeljeni le vnaprej določenemu številu držav članic, subencioniran pa je lahko samo en projekt na državo članico, med prejetimi vlogami ni konkurence. Prosilci lahko vloge predložijo kadar koli od dneva objave javnega razpisa za nepovratna sredstva za dejavnosti v okviru programa LIFE za leto 2014, v katerega bo vključena prijavna dokumentacija za projekte za povečanje zmogljivosti. Da bi se vloge upoštevale za obdobje financiranja 2014–2017, jih je treba oddati do konca tretje četrtine leta 2015.

Vloge bodo ocenjene, da se zagotovi skladnost z merili za upravičenost in dodelitev, opisanih v nadaljevanju.

Sredstva bodo dodeljena po uspešno zaključenem postopku ocenjevanja.

5.1.4.2 Merila za upravičenost in dodelitev sredstev

Uporabljena bodo naslednja merila za upravičenost in dodelitev sredstev:

(a) Merila za upravičenost

Vloga mora izpolniti naslednja merila za upravičenost:

- Prosilec je **država članica**, za katero velja:
 - BDP na prebivalca v letu 2012 ni presegel 105 % povprečja Unije in
 - povprečna raven črpanja okvirne nacionalne dodelitve, kot jo določa člen 6 Uredbe (ES) št. 614/2007, v letih 2010, 2011 in 2012 znaša manj kot 70 % ali
 - BDP na prebivalca v letu 2012 ni dosegel 90 % povprečja Unije ali
 - država članica je k Uniji pristopila po 1. januarju 2013.

- Vloga vsebuje **načrt za povečanje zmogljivosti**, v katerem se država članica **zaveže**, da:
 - bo v obdobju tega večletnega delovnega programa sredstva in vire za program LIFE, med drugim število zaposlenih, ohranila na ravni, ki ne bo nižja kot v letu 2012,
 - ne bo prijavila dodatnega projekta za povečanje zmogljivosti, če je bil projekt za povečanje zmogljivosti odobren.

(b) Merila za dodelitev

- **Tehnična skladnost in kakovost** v projektih za povečanje zmogljivosti se nanaša na predlagane ukrepe, ki so namenjeni razvoju zmogljivosti države članice za pripravo boljših vlog za financiranje projektov v podprogramih za okolje in podnebne ukrepe.

Kakovost vseh predlogov bo ocenjena in točkovana v skladu z naslednjim sistemom za dodelitev sredstev in točkovanje:

Merila za dodelitev	Najnižje število zahtevanih točk (*)	Najvišje število točk
Tehnična skladnost in kakovost	15	30
Finančna skladnost in kakovost	10	20
Celovitost pristopa glede na opredeljene pomanjkljivosti, zaradi katerih v programih LIFE+ za obdobje 2010–2012 ni sodelovalo veliko držav članic	15	30
Predstavitev pričakovanega izboljšanja sposobnosti za razširjanje vključevanja, dopolnjevanja, sinergij in ponovljivosti programa LIFE na politike, gospodarske dejavnosti in druge programe.	10	20
Skupno število (zahtevanih) točk	55	100

(*) Predlog projekta mora doseči najmanj najnižje število zahtevanih točk za vsako merilo za dodelitev, vsota točk za merilo, za katero je bilo določeno najnižje število točk, pa mora biti 55 točk ali več.

5.1.5 Pripravljalni projekti v skladu s členom 18(g) uredbe LIFE

Pripravljalni projekti obravnavajo posebne potrebe za razvoj in izvajanje okoljske ali podnebne politike in zakonodaje Unije.

5.1.5.1 Tehnična metodologija za postopek izbora projektov

Komisija enkrat letno pripravi seznam posebnih potreb za razvoj in izvajanje okoljske ali podnebne politike in zakonodaje Unije, ki jih je treba obravnavati v prihodnjih letih, nato pa med njimi opredeli potrebe, ki bi jih lahko obravnavali pripravljalni projekti. Pripravljalnim projektom se lahko dodeli največ 1 % sredstev, namenjenih za nepovratna sredstva za dejavnosti (razen integrirane projekte in projekte tehnične pomoči).

Pred začetkom letnega javnega razpisa države članice prejmejo osnutek seznama posebnih potreb, ki bi jih lahko pripravljalni projekti obravnavali, in so pozvane k predložitvi pripomb. Na podlagi teh pripomb se oblikuje dokončni seznam.

Komisija za tako opredeljene projekte določi posebna merila za izbor in dodelitev, trajanje projekta in okvirni proračun, ki bo dodeljen posameznemu projektu.

Postopek izbora projektov bo potekal na naslednji način:

- Ocenjevanje predlogov

Komisija bo preverila skladnost vsakega predloga z merili za upravičenost in izbor ter jih ocenila glede na merila za dodelitev.

- Priprava končnega seznama projektov, ki bodo financirani, in rezervnega seznama

Po fazi pregleda bodo uspešni projekti predloženi za financiranje v okviru razpoložljivega proračuna. Po potrebi se lahko pripravi rezervni seznam.

— Podpis sporazuma o nepovratnih sredstvih

5.1.5.2 Merila za upravičenost in dodelitev sredstev

Uporabljena bodo naslednja merila za upravičenost in dodelitev sredstev:

(a) Merila za upravičenost

Posebna merila za upravičenost in izbor bodo opredeljena v vsakem razpisu. Temeljila bodo na posebnih potrebah, ki jih je Komisija opredelila v sodelovanju z državami članicami in jih morajo obravnavati pripravljalni projekti.

(b) Merila za dodelitev

Pripravljalni projekti bodo dodeljeni osebam ali pravnim subjektom, katerih predloženi predlog preseže zahtevano število točk in ki dosežejo največje število točk glede na naslednja merila:

Merila	Najnižje število zahtevanih točk (*)	Najvišje število točk
Tehnična skladnost in kakovost predloga glede na obravnavano posebno potrebo	22	45
Celovitost pristopa glede na obravnavano posebno potrebo	15	30
Finančna skladnost in kakovost	12	25
Skupno število (zahtevanih) točk	55	100

(*) Predlog projekta mora doseči najmanj najnižje število zahtevanih točk za vsako merilo za dodelitev, vsota točk za merilo, za katero je bilo določeno najnižje število točk, pa mora biti 55 točk ali več.

5.1.6 Projekti, potrebni za uresničevanje splošnih ciljev, navedenih v členu 3 uredbe LIFE

Drugi projekti (pilotni, predstavitveni ali drugi) bi lahko bili financirani v skladu s členom 190 pravil za uporabo finančne uredbe na podlagi meril, opisanih v nadaljevanju.

5.1.6.1 Tehnična metodologija za postopek izbora projektov

Če Komisija ugotovi, da je za uresničevanje splošnih ciljev iz člena 3 uredbe LIFE potreben poseben *ad hoc* projekt, lahko objavi javni razpis. Sredstva, dodeljena takšnim projektom, se ne bodo štela k minimalnim sredstvom, ki bodo projektom dodeljena v skladu s členom 17(4) uredbe LIFE.

5.1.6.2 Merila za upravičenost in dodelitev sredstev

(a) Merila za upravičenost

Drugi projekti:

- **prispevajo k** vsaj enemu od **splošnih** ciljev iz člena 3 uredbe LIFE **in veljavnih posebnih ciljev** iz členov 10 do 12 in 14 do 16 uredbe LIFE,
- **sodijo na področje uporabe prednostnega področja** podprograma programa LIFE iz členov 9 in 13 uredbe LIFE, v okviru katerega je bil predlog projekta predložen.

(b) Merila za dodelitev

Drugi projekti bodo dodeljeni osebam ali pravnim subjektom, katerih predloženi predlog preseže zahtevano število točk in ki dosežejo največje število točk glede na naslednja merila:

Merila	Najnižje število zahtevanih točk (*)	Najvišje število točk
Tehnična skladnost in kakovost predloga glede na obravnavano posebno potrebo	22	45
Celovitost pristopa glede na obravnavano posebno potrebo	15	30
Finančna skladnost in kakovost	12	25
Skupno število (zahtevanih) točk	55	100

(*) Predlog projekta mora doseči najmanj najnižje število zahtevanih točk za vsako merilo za dodelitev, vsota točk za merilo, za katero je bilo določeno najnižje število točk, pa mora biti 55 točk ali več.

5.2 Nepovratna sredstva za poslovanje

Člen 21 uredbe LIFE zagotavlja kritje nekaterih operativnih in upravnih stroškov nepridobitnih subjektov, ki si prizadevajo za cilje v splošnem interesu Unije, so dejavni predvsem na področju okolja ali podnebnih ukrepov ter sodelujejo pri razvoju, izvajanju in uveljavljanju politike in zakonodaje Unije.

Organiziran bo en javni razpis za letna nepovratna sredstva za poslovanje, namenjena sofinanciranju finančnega leta 2015 upravičenca. Leta 2016 se bo začel izvajati sistem dvoletnih okvirnih sporazumov o partnerstvu za nepovratna sredstva za poslovanje. S tem bo vzpostavljeno ravnoesje med večjo varnostjo in stabilnostjo upravičencev ter ohranjanjem določene stopnje konkurence med nepridobitnimi subjekti.

Nepovratna sredstva za poslovanje se lahko zunaj javnega razpisa dodelijo le v ustrezno utemeljenih izjemnih primerih, kot je opredeljeno v členu 190 Delegirane uredbe Komisije (EU) št. 1268/2012 z dne 29. oktobra 2012 o pravilih uporabe Uredbe (EU, Euratom) št. 966/2012 Evropskega parlamenta in Sveta o finančnih pravilih, ki se uporabljajo za splošni proračun Unije ⁽¹⁾, zlasti kadar lastnosti upravičenca ne dopuščajo druge možnosti ali če je upravičenec kot tak opredeljen na pravni podlagi.

Preverjena bo skladnost predlogov z merili za upravičenost in izbor. Pri predlogih, ki bodo skladni s temi merili, bosta glede na merila za dodelitev ocenjena splošni pomen in kakovost. Točke bodo dodeljene v skladu s temi merili, zahtevana pa bo določena raven kakovosti. Končna odločitev o dodelitvi bo sprejeta glede na rezultate postopka ocenjevanja.

5.2.1 Merila za izbor za nepovratna sredstva za poslovanje

Z merili za izbor se oceni finančna in operativna zmogljivost prosilca za dokončanje predlaganega delovnega programa.

Prosilci bodo izbrani le, če lahko na podlagi posebnih podpornih dokumentov, povezanih z njihovo uspešnostjo v preteklih dveh letih, dokažejo

- operativno zmogljivost – prosilec mora biti ustrezno usposobljen in kvalificiran za dokončanje predlaganega delovnega programa, in
- finančno zmogljivost – prosilec mora imeti stalna in zadostna finančna sredstva za izvajanje svoje dejavnosti v celotnem letu, za katero so sredstva dodeljena, ter prispevati k njenemu financiranju.

Komisija lahko v določenih izjemnih okoliščinah, zlasti v primeru nove mreže, ki jo vzpostavijo izkušene organizacije, odobri odstopanje od zahteve glede predložitve podporne dokumentacije za prejšnji dve leti.

Izbor javnih organov in mednarodnih organizacij glede na njihovo finančno zmogljivost bo potekal v skladu s členom 131 finančne uredbe.

⁽¹⁾ UL L 362, 31.12.2012, str. 1.

5.2.2 Merila za dodelitev za nepovratna sredstva za poslovanje

5.2.2.1 Letna nepovratna sredstva za poslovanje/okvirni sporazumi o partnerstvu za nevladne organizacije

Člena 12(d) in 16(d) uredbe LIFE kot poseben cilj za njuno zadevno prednostno področje „upravljanje in informacije“ navaja spodbujanje boljšega okoljskega in podnebnega upravljanja s krepitvijo vključevanja deležnikov, vključno nevladnih organizacij, pri posvetovanjih o politikah in njihovem izvajanju.

Izbor upravičencev za letna nepovratna sredstva za poslovanje in okvirnih sporazumov o partnerstvu bo potekal v skladu z naslednjimi merili za dodelitev:

1. pomen sodelovanja v procesih oblikovanja politike Unije na področju okoljskih in podnebnih ukrepov:
 - v okviru tematskih ciljev sedmega okoljskega akcijskega programa:
 - varovanje, ohranjanje in izboljšanje naravnega kapitala Unije,
 - spreminjanje Unije v zeleno in konkurenčno nizkoogljično gospodarstvo, ki učinkovito izrablja vire,
 - varovanje državljanov Unije pred pritiski ter tveganji za zdravje in dobro počutje, ki so povezani z okoljem in podnebnimi spremembami,
 - v okviru svežnja podnebnih in energijskih ukrepov načrt za prehod na konkurenčno gospodarstvo z nizkimi emisijami ogljika do leta 2050 in prilagoditvena strategija Unije;
 2. ustreznost in zmožnosti prispevanja k:
 - čim boljšemu izkoristku prednosti zakonodaje Unije na področju okoljskih in podnebnih ukrepov z boljšim izvajanjem in uveljavljanjem,
 - izboljšanju znanja in dokazne podlage za politiko Unije na področju okoljskih in podnebnih ukrepov,
 - zagotavljanju naložb za politiko na področju okoljskih in podnebnih ukrepov ter obravnavi okoljskih posledic, in
 - boljšemu vključevanju okoljskih in podnebnih ukrepov ter boljši usklajenosti politike;
 3. pomen za krepitev trajnosti mest v Uniji in boljšo učinkovitost Unije pri spopadanju z mednarodnimi okoljskimi in podnebnimi izzivi;
 4. ustreznost za reševanje nastajajočih vprašanj in novih prednostnih nalog politik, povezanih z okoljem in podnebnimi spremembami;
 5. učinkovitost prispevka partnerjev k procesom oblikovanja politike Unije;
 6. organizacijski razvoj – možnost razvoja, da bi kot deležnik v procesih oblikovanja politike Unije postal bolj uspešen.
- Naslednje dodatno merilo bo veljalo samo za izbor letnih nepovratnih sredstev za poslovanje:
7. tehnična in finančna skladnost delovnega programa.

Pri okvirnih sporazumih o partnerstvu bodo organizacije, izbrane za okvirne partnerje, pozvane, naj vsako leto predložijo svoj delovni program, ki bo analiziran ob upoštevanju dodeljenih posebnih letnih nepovratnih sredstev za poslovanje.

Za dodelitev posebnih letnih nepovratnih sredstev v okviru okvirnih sporazumov o partnerstvu bodo veljala naslednja merila:

1. skladnost delovnega programa s ciljem in naravo dejavnosti, opredeljenih v okvirnem sporazumu o partnerstvu;
2. ustreznost za reševanje nastajajočih vprašanj in novih prednostnih nalog politik, povezanih z okoljem in podnebjem;

3. izvedljivost in notranja skladnost delovnega programa s časovnim okvirom;
4. skladnost delovnega programa s predlaganim proračunom, vključno z učinkovito izrabo virov.

5.2.2.2 Druga nepovratna sredstva za poslovanje

Druga nepovratna sredstva bodo nepridobitnim subjektom, ki si prizadevajo za cilje v splošnem interesu Unije, dodeljena na podlagi naslednjih meril za dodelitev:

1. pomen delovnega programa za cilje uredbe LIFE ter, če je primerno, tematske prednostne naloge in projektne teme;
2. izvedljivost in notranja skladnost delovnega programa;
3. stroškovna učinkovitost predlaganih dejavnosti;
4. možnost za vidni učinek na ciljne skupine;
5. usklajenost dejavnosti in predlaganega proračuna.

5.3. Finančni instrumenti

Financiranje v smislu člena 17(4) uredbe LIFE bosta za uresničevanje splošnih ciljev iz člena 3 uredbe LIFE prejela naslednja pilotna finančna instrumenta:

- finančni mehanizem za naravni kapital (instrument NCFE) – nov finančni instrument, ki bo poskusno izveden v okviru obeh podprogramov, da bi preskusili in predstavili inovativne finančne pristope za projekte, ki spodbujajo ohranjanje naravnega kapitala na prednostnih področjih narava in biotska raznovrstnost ter prilagajanje podnebnim spremembam,
- instrument zasebnega financiranja za energetske učinkovitost (instrument PF4EE) – pilotni finančni instrument v okviru podprograma za podnebne ukrepe, ki si z novim pristopom prizadeva za odpravo omejenega dostopa do zadostnega in cenovno dostopnega komercialnega financiranja naložb v energetske učinkovitost, kar je cilj nacionalnih prednostnih nalog.

Določbe o finančnih instrumentih iz Uredbe (EU, Euratom) št. 966/2012 (v nadaljnjem besedilu: finančna uredba), zlasti člena 139 in 140 Uredbe, so izpolnjene, kot je opisano v nadaljevanju.

Finančni instrumenti, ki podpirajo projekte, so lahko v kateri koli od oblik, navedenih v Uredbi (EU, Euratom) št. 966/2012, se izvajajo v skladu z naslovom VIII navedene uredbe ter se lahko kombinirajo drug z drugim in z nepovratnimi sredstvi, financiranimi iz proračuna Unije.

V skladu s členom 140(6) so letna povračila, vključno z vračili kapitala, sproščenimi jamstvi in vračili glavnice posojil, notranji namenski prejemki in se uporabljajo za isti finančni instrument za obdobje, ki ne presega dveh let po obdobju za odobritve za prevzem obveznosti.

Pri pripravi izvedbenega sklepa Komisije o sprejetju večletnega delovnega programa za obdobje 2014–2017 so bile članom odbora za program LIFE in Komisiji v informativne namene predložene predhodne ocene obeh finančnih instrumentov.

Komisija bo vmesne ocene predložila najpozneje do 30. junija 2017 (člen 27 uredbe LIFE) in v zvezi s tem podala tudi mnenje o izvajanju finančnih instrumentov, izvedenih v obdobju 2014–2016. V zahtevanem zunanjem poročilu o oceni bosta ocenjena ustreznost in učinkovitost vsakega finančnega instrumenta glede na pomoč pri doseganju ciljev politike programa LIFE, njihova uspešnost in uporabnost pri odpravi tržnih pomanjkljivosti in naložbenih okoliščin, ki niso optimalne, ter splošna skladnost samih instrumentov, podana pa bodo tudi priporočila za izboljšanje.

Komisija bo odboru za program LIFE poročala vsaj enkrat letno, *ad-hoc* sestanki pa se lahko skličejo po potrebi. V prvih dveh letih izvajanja bo Komisija odboru za program LIFE o napredku finančnih instrumentov poročala najmanj trikrat (jeseni leta 2014, spomladi leta 2015 in jeseni leta 2015).

5.3.1 Finančni mehanizem za naravni kapital (instrument NCFE)

5.3.1.1 Prispevek k ciljem programa LIFE

Finančni instrument bo prispeval k uresničitvi ciljev programa LIFE, zlasti na prednostnih področjih „narava in biotska raznovrstnost“ iz podprograma za okolje in „prilagajanje podnebnim spremembam“ iz podprograma za podnebne ukrepe s financiranjem začetnih naložb in operativnih stroškov pilotnih projektov, ki ustvarjajo prihodke ali nižajo stroške ter spodbujajo ohranjanje, obnovo, upravljanje in povečanje naravnega kapitala v korist biotske raznovrstnosti in prilagajanja, vključno z rešitvami, ki temeljijo na ekosistemih, za izzive, povezane z zemljišči, tlemi, gozdarstvom, kmetijstvom, vodo in odpadki. Instrument NCFE je nov instrument politike za inovativne pilotne projekte. Nudi možnost za izboljšanje stroškovne učinkovitosti programa LIFE s finančnimi vzvodi in dopolnjevanjem. Prispeva k povečanju dolgoročne zmogljivosti z inovativno, trajnostno komercialno finančno dejavnostjo. Instrument NCFE dopolnjuje in podpira cilje politike držav članic na področju biotske raznovrstnosti in prilagajanja podnebnim spremembam.

Natančneje:

- na področju narave in biotske raznovrstnosti instrument NCFE prispeva k izvajanju politike in zakonodaje Unije o biotski raznovrstnosti, vključno s strategijo EU za biotsko raznovrstnost do leta 2020 ter direktivama 2009/147/ES in 92/43/EGS, zlasti z uporabo, razvojem in preskušanjem projektov ter dokazovanjem njihovega uspešnega delovanja. Podpira tudi nadaljnji razvoj, izvajanje in upravljanje mreže Natura 2000, vzpostavljene s členom 3 Direktive 92/43/EGS, in povečuje njeno odpornost z zaščito in obnovo ekosistemov tudi zunaj mreže. Vendar pa nekaterih vrst projektov morda ne bo mogoče izvajati na območjih Natura 2000;
- na področju prilagajanja podnebnim spremembam instrument NCFE prispeva k izvajanju politike Unije o prilagajanju, zlasti z razvojem, izvajanjem in predstavitvijo na ekosistemih temelječih pristopov za prilagajanje podnebnim spremembam. Prispeva tudi k razvoju in predstavitvi inovativnih tehnologij, sistemov, metod in instrumentov za prilagajanje podnebnim spremembam, ki jih je mogoče ponoviti, prenesti ali vključiti v druga področja.

5.3.1.2 Struktura finančnega instrumenta

Za izvajanje finančnega instrumenta s posrednim upravljanjem bo pooblaščen Evropska investicijska banka (EIB).

V instrumentu NCFE bo združeno neposredno in posredno dolžniško in kapitalsko financiranje projektov. Da bi projekti zagotovo dosegli stopnjo razvoja, primerno za financiranje, bo vzpostavljen sistem pomoči strokovnjakov. Razvoj instrumenta NCFE bo potekal v dveh fazah: pilotna faza bo omogočila preskušanje različnih možnosti financiranja, v drugi, operativni fazi pa bo poudarek na najprimernejših pristopih. Med začetno pilotno fazo naj bi bilo v okviru instrumenta NCFE izvedenih 9–12 ukrepov (tudi posrednih) ali 3–4 ukrepi na leto.

Evropska komisija bi financirala projekt in sistem pomoči strokovnjakov, enako vsoto pa bi za financiranje projekta prispevala tudi EIB. Med pilotno fazo financiranje s strani tretjih oseb ni načrtovano. Instrument NCFE bi za drugo, operativno fazo na podlagi rezultatov pilotnih projektov poskušal pridobiti dodatna sredstva drugih javnih in zasebnih vlagateljev.

- Instrument NCFE bo v glavnem zagotovil dolžniške instrumente (tj. posojila) za financiranje začetnih naložb in operativnih stroškov projektov. Posojila bi se povrnila s prihodki, ustvarjenimi s projektom in/ali splošno poslovno dejavnostjo prejemnika. Kapital bi se uporabil v posebnih primerih, v glavnem za naložbe v sklade.
- Posredni ukrepi bodo izvedeni s pomočjo posrednikov, kot so banke ali naložbeni skladi, ki bodo nato financirali portfelj projektov.

Uporabile bi se različne vrste dolga, vključno z dolžniško-lastniškim dolgom. Pri posojilu končnemu prejemniku bodo v primeru, ko je končni prejemnik podjetje, potrebna jamstva v obliki korporativnega jamstva.

Točno določeno razmerje med dolžniškim in kapitalskim financiranjem, vsaj za pilotno fazo, ni predvideno, saj je za izpolnjevanje potreb trga in možnost preskušanja potrebna prožnost. Kljub temu bo ob upoštevanju sedanjih razmer na trgu cilj mehanizma med pilotno fazo 70 % neposrednih naložb in 30 % naložb prek posrednikov, če se povpraševanje posrednikov poveča, pa bi lahko bil slednji odstotek tudi višji.

V instrument bo vključen mehanizem za delitev tveganja z EIB, ker EIB v takšne projekte, kot jih bo podprl instrument NCFE, običajno ne vlaga, saj so premajhni ali pa se jih povezuje z visokim tveganjem, ki ni v skladu z bonitetno oceno banke, tj. AAA. Da bi odpravili to oviro, bo v instrument vključen mehanizem za delitev tveganja, pri katerem bodo v primeru neuspeha projekta prve izgube krite s sredstvi EU. Natančen mehanizem za izvajanje bo vzpostavljen v sporazumu o prenosu pooblastil med Komisijo in EIB, v katerem bodo določena tudi natančna merila za izključenost/izbor projektov, ki bodo zagotovila, da so v postopek izbora vključene ustrezne prednostne naloge ter da je sektorska in geografska pokritost ustrezna.

Finančni interesi vseh udeležencev v instrumentu so usmerjeni v doseganje splošnih ciljev finančnega instrumenta, saj so vsi udeleženci, vključno z EIB in Evropsko unijo, v mehanizem vložili sredstva. Poleg tega:

- bodo oblikovana natančna merila za izključitev/izbor projektov, pa tudi naložbena politika, ki bo sledila prednostnim nalogam, opredeljenim za upravljanje naravnega kapitala, in
- EIB bo na podlagi posebnih kazalnikov, ki naj bi zagotovili skladnost upravljanja mehanizma in opredeljenih ciljev, prejela provizije za uspešnost.

Razporeditev sredstev bo veljala, dokler ne bo v okviru programa v celoti zaključena zadnja transakcija.

Začetna pilotna faza bo potekala v obdobju 2014–2017. Operativna faza bi potekala v obdobju 2017–2020. Po koncu operativne faze bi moral mehanizem delovati še naprej, a z lažjo strukturo, da bi upravljal portfelj ter prejel povračila za posojila in kapital. Ker posojilo običajno velja 10 let, naj bi ta faza trajala 10 let + 3 leta, pri čemer bi bila zadnja tri leta namenjena morebitnim zamudam pri plačilu ali obravnavi na primer zaključne faze investicijskih skladov, v katere je mehanizem vložil sredstva.

S finančnim instrumentom bo upravljala EIB. Upravljalni odbor bo redno preverjal napredek pri izvajanju finančnega instrumenta. Imenovanja v upravljalni odbor skupaj opravita Komisija, vključno z odgovornimi službami Komisije, kot so GD ENV, GD CLIMA in GD ECFIN, ter EIB ob pomoči sekretariata, ki ga zagotovi EIB.

Vzpostavljen bo mehanizem za spremljanje in poročanje, informacije pa bodo posredovane odboru za program LIFE.

Spremljanje finančnih instrumentov bo v skladu z zahtevami iz finančne uredbe (člen 140) in delegirane uredbe (člen 225) ter nato z razlago v okvirnem finančnem in upravnem sporazumu z EIB in posledičnim sporazumom o prenosu pooblastil.

EIB bi bila odgovorna za spremljanje in izvajanje dejavnosti v okviru finančnega instrumenta ter za pripravo poročil o uspešnosti in finančnih poročil v skladu z obliko, vsebino in periodičnostjo, ki bodo še dogovorjene (prvotno vsake tri mesece), v katera bodo vključeni redna in *ad hoc* poročila, obiski na kraju samem ter revizije. Za poročanje finančnih institucij Evropski investicijski banki bi bili uporabljeni kazalniki uspešnosti.

5.3.1.3 Tehnična metodologija za postopek izbora projektov

EIB bo skupaj s svojo mrežo partnerjev v vsej EU izvajala dejavnosti za opredelitev strukture morebitnih ustreznih projektov, pri čemer se bo opirala tudi na posebne zahteve po financiranju, ki jih bo prejela od morebitnih prejemnikov iz vse EU.

Projekti sodijo v štiri splošne kategorije:

- plačila za ekosistemske storitve: projekti, ki vključujejo plačila za tokove koristi, ki izhajajo iz naravnega kapitala, običajno prostovoljne dvostranske transakcije z dobro znanim kupcem in prodajalcem ekosistemske storitve. Temelji na načelu „upravičenec plača“, plačila pa so izvedena zaradi zaščite nujnih ekosistemskih storitev,
- zelena infrastruktura: zelena infrastruktura je strateško načrtovano omrežje naravnih in polnaravnih območij, pri čemer so druge okoljske značilnosti zasnovane in upravljane tako, da opravljajo širok nabor ekosistemskih storitev. Vključuje zelene prostore (ali modre, če se nanaša na vodne ekosisteme) ter druge fizikalne značilnosti na kopenskih (vključno z obalnimi) in morskih območjih. Na kopnem je zelena infrastruktura prisotna v podeželskem in mestnem okolju. Projekti na področju zelene infrastrukture lahko ustvarjajo prihodke ali prihranijo stroške na podlagi zagotavljanja blaga in storitev, vključno z upravljanjem voda, kakovostjo zraka, gozdarstvom, rekreacijo, nadzorom poplav/erozije/požarov, opraševanjem in večjo odpornostjo na posledice podnebnih sprememb,

- izravnava biotske raznovrstnosti: ti ukrepi za ohranjanje naj bi nadomestili preostalo, neizogibno škodo, ki jo razvojni projekti povzročajo biotski raznovrstnosti. Temeljijo na načelu „onesnaževalec plača“, izravnave pa so izvedene zaradi skladnosti ali blaženja tveganja zaradi izgube ugleda. Projekti za nadomeščanje škode, povzročene območjem Natura 2000 v skladu s členom 6(4) direktive o habitatih niso upravičeni do financiranja v okviru instrumenta NCCF,
- inovativne naložbe v korist biotski raznovrstnosti in prilagajanju: ti projekti vključujejo dobavo blaga in storitev, večinoma s strani MSP, ter so namenjeni zaščiti biotske raznovrstnosti ali povečanju odpornosti skupnosti in drugih poslovnih sektorjev.

Cilj bo opredelitev in financiranje projektov z ustrezno obširno geografsko in sektorsko pokritostjo ob preskušanju različnih finančnih mehanizmov, da se med operativno fazo zagotovi ponovljivost v vsej EU. Pravila za upravičenost za projekte in naložbena politika za mehanizem (na primer omejitev sektorske in geografske pokritosti ter minimalna merila, ki jih je treba izpolniti, in/ali načela, ki jih je treba upoštevati, npr. hierarhija za blažitev učinkov⁽¹⁾) bodo opredeljena pred vzpostavitvijo mehanizma in pogodbeno dogovorjena med Evropsko komisijo in Evropsko investicijsko banko (EIB).

Merila za upravičenost bodo v skladu s cilji področij narava in biotska raznovrstnost ter prilagajanje podnebnim spremembam iz uredbe LIFE, obenem pa bodo upoštevala prednostne politike držav članic na področju zaščite biotske raznovrstnosti in prilagajanja podnebnim spremembam.

Upravičeni projekti na področju upravljanja naravnega kapitala morajo biti utemeljeni z gospodarsko oceno na podlagi običajne analize stroškov in koristi, kar pomeni, da mora biti neto sedanji strošek projekta v času njegovega trajanja manjši od neto sedanje vrednosti pričakovanih koristi, vključno z zunanjimi učinki. Poleg običajnih meril, ki jih EIB uporablja pri vseh dejavnostih, se bodo uporabljala dodatna merila za opredelitev vrste projektov in vključenih sektorjev.

Končni prejemniki finančnega instrumenta morajo biti vsaj pravni subjekti in/ali fizične osebe z naložbami v projekte upravljanja naravnega kapitala, ki lahko:

- s ciljno usmerjeno presojo vplivov na okolje dokažejo, da imajo pozitiven učinek na stanje in odpornost ekosistema ter zagotavljanje ekosistemskih storitev,
- kot prvi uvajajo nove poslovne modele za upravljanje naravnega kapitala na podlagi opredeljenih tipologij, tj. zelene infrastrukture, plačil za ekosistemске storitve, izravnave biotske raznovrstnosti ali inovativnih podjetij, ki delujejo v korist biotski raznovrstnosti/prilagajanju,
- izpolnjujejo eno od naslednjih meril:
 - spodbujajo ohranjanje, obnovo, upravljanje in povečanje ekosistemov, tudi z rešitvami, ki temeljijo na ekosistemih in se uporabljajo za sektorje zemljišč, tal, gozdarstva, kmetijstva, ribogojstva, vode in odpadkov,
 - spodbujajo uporabo pristopov, ki temeljijo na ekosistemih ter podjetjem in skupnostim omogočajo, da obravnavajo ugotovljena tveganja, povezana s sedanjimi in predvidenimi učinki podnebnih sprememb, tudi s pomočjo projektov zelene infrastrukture na mestnih, podeželskih in obalnih območjih.

Da bi bili projekti upravičeni do financiranja, se morajo izvajati v vsaj eni državi članici EU.

Če so projekti posredno financirani s prispevki skladom, s katerimi upravljajo posredniške finančne institucije, se takšne institucije izberejo na podlagi povpraševanja in v skladu z načeli dobrega finančnega poslovanja, preglednosti in nediskriminacije ter, med drugim, z izpolnjevanjem naslednjih zahtev:

- (i) finančna institucija mora biti iz zasebnega sektorja ali pa tržne narave;
- (ii) zavezati se mora operativni zmogljivosti za porazdelitev finančnega instrumenta in jo dokazati;
- (iii) dokazati mora sposobnost, da doseže končne prejemnike, v katere so usmerjene politike EU ali držav članic na področju biotske raznovrstnosti ali prilagajanja podnebnim spremembam;

⁽¹⁾ Hierarhija za blažitev učinkov obsega: 1. izogibanje negativnim učinkom na okolje na splošno in zlasti na biotsko raznovrstnost ali njihovo preprečevanje, 2. zmanjšanje in sanacija učinkov na mestu nastanka, če se učinkom ni mogoče izogniti, in 3. ukrepe za izravnavo/nadomestilo, ki so sprejeti kot zadnja možnost (na mestu nastanka ali zunaj njega) za preostale škodljive učinke.

- (iv) prevzeti mora obveznosti in zahteve, povezane s porazdelitvijo finančnega instrumenta;
- (v) upoštevati mora ustrezne standarde in veljavno zakonodajo o preprečevanju pranja denarja, boju proti terorizmu in davčnih goljufijah;
- (vi) zagotoviti mora informacije, ki jih Evropsko računsko sodišče zahteva za izpolnjevanje svojih obveznosti, in
- (vii) biti mora primeren posojilodajalec za EIB v skladu z njeno kreditno politiko.

5.3.2 Instrument zasebnega financiranja za energetske učinkovitost (instrument PF4EE)

5.3.2.1 Prispevek k ciljem programa LIFE

Instrument PF4EE prispeva k uresničevanju splošnih ciljev iz člena 3 uredbe LIFE, ki so nadalje določeni na prednostnem področju „blažitev podnebnih sprememb“. Instrument PF4EE zlasti:

- obravnava pomembno vprašanje s področja podnebne politike, saj prispeva k doseganju cilja strategije Evropa 2020 glede zagotavljanja prihranka energije in s tem povezanega zmanjšanja emisij,
- v ustrezni meri preskuša in predstavlja nov instrument politike, ki ima precejšnje možnosti za ustvarjanje dodane vrednosti EU,
- dopolnjuje in podpira odgovornosti držav članic iz nacionalnih akcijskih načrtov za energetske učinkovitost,
- nudi možnost za izboljšanje stroškovne učinkovitosti programa LIFE s finančnimi vzvodi in dopolnjevanjem,
- povečuje dolgoročno zmogljivost s trajnostno komercialno finančno dejavnostjo ter tako zagotavlja neprekinjeno in dolgoročno podporo trajnostnemu razvoju,
- podpira solidarnost in porazdelitev bremena ter
- nudi možnost vključevanja pobude v programe držav članic (z nacionalnimi akcijskimi načrti za energijsko učinkovitost ter morda tudi drugimi programi in pobudami).

5.3.2.2 Struktura finančnega instrumenta

Za izvajanje instrumenta PF4EE s posrednim upravljanjem bo pooblaščen Evropska investicijska banka (EIB).

Instrument PF4EE bo imel dva glavna cilja:

- zagotoviti, da postane kreditiranje energetske učinkovitosti v evropskih finančnih institucijah bolj trajnostna dejavnost, pri tem pa zasebne komercialne banke in druge finančne institucije (oboje v nadaljnjem besedilu: finančni posredniki) spodbuja, naj sektor energetske učinkovitosti obravnavajo kot poseben tržni segment, in
- povečati dostopnost dolžniškega financiranja za projekte, ki podpirajo prednostne naloge držav članic na področju energetske učinkovitosti iz nacionalnih akcijskih načrtov za energetske učinkovitost.

Instrument PF4EE bo zagotovil (i) mehanizem za delitev tveganja za finančne institucije zasebnega sektorja in (ii) strokovno podporo za finančne posrednike (sistem pomoči strokovnjakov) v kombinaciji z (iii) dolgoročnim financiranjem s strani EIB (posojilo EIB za energetske učinkovitost).

- Instrument PF4EE bi zagotovil finančni instrument za delitev tveganja z delujočim mehanizmom, primerljivim z omejenim jamstvom, s katerim bo tveganje razdeljeno med Komisijo (kot financerja) in finančne posrednike (kot posojilodajalce),
- instrument za delitev tveganja je zasnovan tako, da zmanjša kreditno tveganje, s katerim se soočajo finančni posredniki ob kreditiranju sektorja energetske učinkovitosti, in spodbuja njihovo sodelovanje. Učinek bo odvisen od razmer na trgu in posebnih značilnosti projektov. Instrument za delitev tveganja naj bi povečal kreditno aktivnost, dostop do financiranja in/ali boljših pogojev financiranja za končne prejemnike, vključno z nižjimi cenami, daljšo zapadlostjo, nižjim zavarovanjem ali drugim,

- za povečanje prispevka programa LIFE bodo posojila EIB finančnim posrednikom za nadaljnje kreditiranje na voljo po preferencialni stopnji. Da bi spodbudili uporabo, bodo preferencialne stopnje prenesene na končne prejemnike,
- prejemniki naj bi prispevali tudi k stroškom projekta, zaradi česar se bo povečal učinek izračunanega vzvoda na stroške naložb,
- cilj instrumenta PF4EE je povečati obseg kreditov finančnih posrednikov za naložbe na področju energetske učinkovitosti, zato je finančnim posrednikom zagotovljeno zavarovanje pred kreditnim tveganjem. EIB običajno ne potrebuje zavarovanja pred kreditnim tveganjem, saj kredite daje finančnim posrednikom, ki so v skladu z njeno strategijo upravljanja kreditnega tveganja, kar pa je glede na pilotno fazo izvajanja instrumenta PF4EE za zdaj samo predpostavka,
- če bi imel sodelujoči finančni posrednik izgube v portfelju kreditov, za katerega je prejel posojilo EIB (portfelj posojil za energetske učinkovitosti), bi te izgube delno kril finančni instrument za delitev tveganja,
- s financiranjem iz programa LIFE bi bil zagotovljen finančni prispevek za mehanizem za delitev tveganja in sistem pomoči strokovnjakov, pa tudi za stroške upravljanja in neposredne stroške, ki jih je EIB imela zaradi vzpostavitve in upravljanja instrumenta,
- vsak finančni posrednik bi prejel največji možni znesek denarnih sredstev (največje možno razpoložljivo zavarovanje) za izravnavo izgub v portfelju posojil za energetske učinkovitosti, vendar bi bil ta znesek omejen na odstotek ciljne skupne vrednosti portfelja posojil, ki bi ga ustvarila finančna institucija. Ta znesek bi bil omejen na določen odstotek ciljne skupne vrednosti portfelja posojil za energetske učinkovitosti, odvisno od profila tveganja ciljnih končnih prejemnikov in dogovorjene možnosti za delitev tveganja,
- ciljni končni prejemniki instrumenta PF4EE naj bi bili opredeljeni v okviru nacionalnih akcijskih načrtov za energetske učinkovitosti držav članic in bodo predvsem tisti, zajeti v nacionalnih/regionalnih shemah, ki so jih države članice razvile za izvajanje svojih nacionalnih akcijskih načrtov za energetske učinkovitosti. Mednje bi sodili MSP, večja podjetja v srednjem segmentu in zasebni posamezniki, lahko pa tudi majhne občine ali drugi organi javnega sektorja, ki bi izvajali majhne naložbe v energetske učinkovitosti in bi z energetskimi prihranki lahko odplačali vnaprejšnje zadolževanje,
- v instrumentu PF4EE je predviden podpis 6–10 sporazumov o financiranju (posojila EIB za energetske učinkovitosti in instrument za delitev tveganja/sistem pomoči strokovnjakov) s finančnimi institucijami v prvih štirih letih, ta številka pa bi se lahko v sedmih letih povečala na 14–20 sporazumov o financiranju.

Instrument PF4EE temelji na zeleni pobudi EIB „Debt for Energy Efficiency Projects“ (DEEP) (dolg za projekte energetske učinkovitosti). Zelena pobuda DEEP naj bi povečala dostopnost dolžniškega financiranja za naložbe v energetske učinkovitosti v Evropski uniji.

Finančni posredniki bodo izbrani na podlagi povpraševanja in v skladu z načeli dobrega finančnega poslovanja, preglednosti, nediskriminacije in, med drugim, izpolnjevanjem naslednjih zahtev:

- (i) biti morajo finančne institucije zasebnega sektorja;
- (ii) zavezati se morajo operativni zmogljivosti za porazdelitev instrumenta PF4EE in jo dokazati;
- (iii) dokazati morajo sposobnost, da dosežejo končne prejemnike, v katere je usmerjena zadevna prednostna naloga nacionalnega akcijskega načrta za energetske učinkovitosti in/ali shema podpore za energetske učinkovitosti in/ali direktive EU, povezane z energetsko učinkovitostjo zadevnih držav članic;
- (iv) prevzeti morajo obveznosti in zahteve, povezane s porazdelitvijo instrumenta PF4EE;
- (v) upoštevati morajo ustrezne standarde in veljavno zakonodajo o preprečevanju pranja denarja, boju proti terorizmu in davčnih goljufijah;
- (vi) zagotoviti morajo informacije, ki jih Evropsko računsko sodišče zahteva za izpolnjevanje svojih obveznosti, in
- (vii) biti morajo primerni posojiljemalci za EIB v skladu z njeno kreditno politiko in geografsko porazdelitvijo, na katero se osredotoča instrument PF4EE.

Obširna geografska porazdelitev finančnega instrumenta v času trajanja programa bo zagotovljena tako, da se bodo določili največji deleži geografske koncentracije in zagotovile spodbude za EIB, ki bodo finančne posrednike v vseh državah članicah spodbudile k sodelovanju.

Odvisno od interesa, ki ga bodo izrazili finančni posredniki, lahko imajo v pogajanjih o sporazumih prednost tisti finančni posredniki, ki želijo delovati v državah članicah z največjimi potrebami po naložbah (oddaljenost od cilja). EIB bo s pogajanjem o stopnji nudene zaščite pred tveganjem finančne posrednike spodbujala k delovanju v državah članicah z višjimi tveganji, ki so posledica na primer precej majhne izrabe sredstev v obliki posojil za energetska učinkovitost, ali pa v državah, v katerih bo zmogljivost jemanja posojil verjetno še posebno nizka. Sistem pomoči strokovnjakov se prav tako lahko uporabi za podporo finančnim posrednikom in zmanjšanje tveganja v državah članicah z višjim tveganjem.

Instrument PF4EE mora delovati, dokler osnovna posojila, ki jih krije instrument za delitev tveganja, niso poravnana. Veljavnost v okviru instrumenta za delitev tveganja bo največ 20 let. Zato bo instrument PF4EE deloval največ 20 let po koncu obdobja izvajanja (2042).

Razporeditev sredstev bo veljala, dokler ne bo v okviru programa v celoti zaključena zadnja transakcija.

S finančnim instrumentom bo upravljala EIB. Upravljalni odbor bo redno preverjal napredek pri izvajanju finančnega instrumenta. Imenovanja v upravljalni odbor skupaj opravita Komisija, vključno z odgovornimi službami Komisije, kot so GD CLIMA, GD ECFIN in GD ENER, ter EIB ob pomoči sekretariata, ki ga zagotovi EIB.

Vzpostavljen bo mehanizem za spremljanje in poročanje, informacije pa bodo posredovane odboru za program LIFE.

Spremljanje finančnih instrumentov bo v skladu z zahtevami iz finančne uredbe (člen 140) in delegirane uredbe (člen 225) ter nato z razlago v okvirnem finančnem in upravnem sporazumu z EIB in posledičnim sporazumom o prenosu pooblastil.

EIB bi bila odgovorna za spremljanje in izvajanje dejavnosti v okviru finančnega instrumenta ter za pripravo poročil o uspešnosti in finančnih poročil v skladu z obliko, vsebino in periodičnostjo, ki bodo še dogovorjene (prvotno vsake tri mesece), v katera bodo vključeni redna in *ad hoc* poročila, obiski na kraju samem ter revizije. Za poročanje finančnih institucij Evropski investicijski banki bi bili uporabljani kazalniki uspešnosti.

5.3.2.3 Tehnična metodologija za postopek izbora projektov

Prejemniki vključujejo zasebne posameznike, združenja lastnikov nepremičnin, MSP, podjetja in/ali javne institucije/organe, ki vlagajo v energetska učinkovitost v skladu z nacionalnim akcijskim načrtom za energetska učinkovitost posamezne države članice.

Posojila za energetska učinkovitost, ki so na voljo prejemnikom, se gibljejo od 40 000 EUR, pri čemer jih je mogoče zmanjšati, da ustrezajo majhnim naložbam v stanovanjskem sektorju, do 5 milijonov EUR, izjemoma tudi do 15 milijonov EUR.

Države članice bodo s prednostnimi nalogami nacionalnih akcijskih načrtov za energetska učinkovitost lahko vplivale na projektno strukturo in s tem posredno na izbor projektov. Prejemniki bodo pravni subjekti in/ali fizične osebe, ki:

- bodo vlagali v energetska učinkovitost v okviru podporne sheme države članice in/ali v skladu s prednostnimi nalogami nacionalnih akcijskih načrtov za energetska učinkovitost in/ali direktivami EU v zvezi z energetska učinkovitostjo,
- bodo vzeli posojilo za energetska učinkovitost pri sodelujočem finančnem posredniku;
- so upravičeni do posojila EIB in finančnih posrednikov, in
- so bili uspešni v ekonomski analizi, ki upošteva stroške posledic izpustov ogljika, tako da so neto sedanji stroški projekta manjši od neto sedanje vrednosti prihranjene energije.

6. OKVIRNI ČASOVNI RAZPOREDI ZA JAVNE RAZPISE (ČLEN 24(2)(e) UREDBE LIFE)

6.1 Okvirni časovni razporedi za nepovratna sredstva

Vrste projektov	Podprogram	2014	2015	2016	2017
Projekti v smislu člena 18(a), (b), (c) in (h) uredbe LIFE	OKOLJE	druga četrtina	druga četrtina	druga četrtina	druga četrtina
	PODNEBJE	druga četrtina	druga četrtina	druga četrtina	druga četrtina
Integrirani projekti (člen 18(d) uredbe LIFE)	OKOLJE	druga četrtina	druga četrtina	druga četrtina	druga četrtina
	PODNEBJE		druga četrtina	druga četrtina	druga četrtina
Projekti tehnične pomoči (člen 18(e) uredbe LIFE)	OKOLJE	druga četrtina	druga četrtina	druga četrtina	druga četrtina
	PODNEBJE		druga četrtina	druga četrtina	druga četrtina
Projekti za povečanje zmogljivosti (člen 18(f) uredbe LIFE)	Skupaj OKOLJE in PODNEBJE	od druge četrtine leta 2014 do tretje četrtine leta 2015			
Pripravljalni projekti (člen 18(g) uredbe LIFE)	OKOLJE	druga četrtina	druga četrtina	druga četrtina	druga četrtina
	PODNEBJE		druga četrtina	druga četrtina	druga četrtina
Nepovratna sredstva za poslovanje (NSP) (člen 21 uredbe LIFE)	Skupaj OKOLJE in PODNEBJE	druga četrtina skupni javni razpis za NSP za finančno leto 2015	druga četrtina okvirni sporazumi o partnerstvu in NSP za finančno leto 2016	druga četrtina NSP za finančno leto 2017	druga četrtina NSP za finančno leto 2018

6.2 Okvirni časovni razporedi za finančne instrumente

Finančni instrumenti	Podprogram	2014	2015	2016	2017
Instrument NCFE	OKOLJE	tretja četrtina	druga četrtina	druga četrtina	druga četrtina
	PODNEBJE	tretja četrtina	druga četrtina	druga četrtina	druga četrtina
Instrument PF4EE	OKOLJE				
	PODNEBJE	druga četrtina	druga četrtina	druga četrtina	druga četrtina

7. KAKOVOSTNI IN KOLIČINSKI REZULTATI, KAZALNIKI IN CILJI ZA VSAKO PREDNOSTNO PODROČJE IN VRSTO PROJEKTA (ČLEN 24(2)(c) UREDBE LIFE)

V skladu s **kazalniki uspešnosti** (člen 3(3) uredbe LIFE) in **posebnimi cilji** za zadevno prednostno področje so za vsako **prednostno področje in vrsto projekta** vzpostavljeni kakovostni in količinski **rezultati, kazalniki in cilji** (člen 24(2)(c) uredbe LIFE) ⁽¹⁾.

Ker je bilo področje uporabe integriranih projektov omejeno na izvajanje posebnih strategij, načrtov in časovnih okvirov v okviru zakonodaje EU na področjih narava, voda, odpadki in zrak, blažitev podnebnih sprememb ter prilagajanje podnebnim spremembam, je treba pričakovane rezultate in cilje teh projektov omejiti.

Tematske prednostne naloge v skladu s prilogo III k uredbi LIFE in projektne teme iz točke 3 tekočega večletnega delovnega programa v okviru podprograma za okolje tudi povečujejo osredotočenost financiranih projektov, kar prinaša vidnejši učinek na stanje okolja. Na podlagi vrednotenja ocenjenega učinka programa LIFE so bili določeni nekateri splošni rezultati in cilji, pri čemer je bila upoštevana spodbujevalna funkcija programa in posledično, če so uspešni projekti povezani z razvojem in izvajanjem, pomembnost njihove ponovljivosti (člen 3(3)(b) uredbe LIFE).

Vendar pa sta število in obseg uspešnih projektov na prednostnem področju večinoma odvisna od števila upravičenih predloženih vlog, ki so v skladu z merili za izbor in dodelitev, ter tehničnih in socialno-ekonomskih dejavnikov, na katere Komisija nima vpliva.

Ob upoštevanju navedenega in zaradi povečanja merljivosti prispevka programa LIFE k ciljem sedmega okoljskega akcijskega programa EU (člen 3(1)(d) uredbe LIFE) so bili, kjer je bilo mogoče, pričakovani rezultati opredeljeni tudi kot rezultati, predvideni na ravni projekta. Upravičenci projektov bodo morali na začetku svojega projekta opredeliti osnovo in končni rezultat v zvezi z načrtovanimi cilji. Okoljski/podnebni cilji, ki jih mora doseči vsak projekt, morajo izvajati ali celo preseči cilje ali mejne emisijske vrednosti, določene v zadevnih politikah Unije in njeni zakonodaji.

Program LIFE je namenjen spodbujanju, zato je ponovljivost vsebine projekta ključna za zagotavljanje učinkovitosti programa pri doseganju pozitivnih rezultatov za okolje in podnebje. Cilj vseh predlogov projektov je ponovljivost na zadevnem področju za okolje ali podnebne spremembe, vendar je ponovljivost mogoče pričakovati samo pri 80 % pilotnih in predstavitevnih projektov, saj obstaja tveganje, da tehnike in metodologije, ki bodo preskušane in predstavljene, ne bodo prinesle pričakovanih rezultatov. Poleg tega ob upoštevanju morebitnih težav na ekonomskem in upravnem področju ne glede na takšne tehnične neizvedljivosti ni mogoče pričakovati, da bodo vsi projekti zaključeni uspešno.

Opozoriti je treba, da bodo le redki projekti, če sploh, v okviru novega programa LIFE zaključeni do leta 2017, zato predvideni cilji podnebnih in okoljskih ukrepov najverjetneje še ne bodo doseženi.

Zato so v primerih, ko se cilji nanašajo na projekte v teku, ti pravzaprav mejniki. Ti mejniki pomenijo, da so projekti pripravljeni tako, da bodo cilje dosegli do leta 2020. Tistih nekaj projektov, ki bodo končani do leta 2017, seveda mora doseči cilje, zaradi katerih so bili pripravljeni.

Da bi preprečili podvajanje, so vrste projektov za vsako prednostno področje v smislu členov 2 in 18 uredbe LIFE, ki si predvidoma prizadevajo za povezane cilje, razvrščene v skupine, kjer je to mogoče. Vrste projektov, ki ne sodijo na prednostna področja, na primer projekti za povečanje zmogljivosti, so navedeni ločeno.

Kazalniki so vključeni v opisu rezultatov in ciljev, zato v naslednjih preglednicah niso posebej navedeni.

⁽¹⁾ Glej tudi programski izkaz v predlogu proračuna za leto 2014, COM(2013) 450, str. 181ff. Opomba: kazalnike in cilje v programskem izkazu je Komisija pripravila na podlagi svojega predloga v letu 2011. Med zakonodajnim postopkom je bilo uvedenih več sprememb: dodani so bili projekti za povečanje zmogljivosti in projekti tehnične pomoči, skupni proračun se je zmanjšal za 15 %, znesek za naravo in biotsko raznovrstnost se je povečal na 55 % sredstev, dodeljenih projektom (tj. z zmanjšanjem zneska, namenjenega okolju in učinkoviti rabi virov), stopnja financiranja se je dvignila na 60 % ali več za vse projekte za obdobje 2014–2020, vključene so bile tematske prednostne naloge, odstotek integriranih projektov pa se je zmanjšal na 30 % sredstev, namenjenih nepovratnim sredstvom za dejavnosti. Rezultati in cilji so bili zato ustrezno prilagojeni.

7.1 Podprogram za okolje

V podprogramu za okolje so upoštevani splošni cilji, opredeljeni v členu 3(1), posebni cilji, ki so za vsako prednostno področje določeni v členih 10, 11 in 12, ter kazalniki uspešnosti iz člena 3(3) uredbe LIFE.

Okolje in učinkovita raba virov**Projekti v skladu s členom 18(a) in (b) uredbe LIFE**

Tematske prednostne naloge	Količinski rezultati ⁽¹⁾	Kakovostni rezultati	Cilji/mejniki za leto 2017
VODA (vključno z morskim okoljem)	Število projektov v teku ali končanih projektov, ki obravnavajo vodna telesa (v notranjosti/somornice/obalna) v slabem ekološkem stanju.	Odstotek projektov v teku ali končanih projektov, ki izvajajo ponovljive ali prenosljive ukrepe in napredujejo v smeri dobrega ekološkega stanja na ravni projekta.	80 %
	Število vodnih teles v slabem ekološkem stanju, ki so vključena v projekte v teku ali končane projekte.	Vodna telesa (v notranjosti/somornice/obalna), vključena v projekte v teku ali končane projekte, ki izvajajo ponovljive ali prenosljive ukrepe za izboljšanje njihovega ekološkega stanja.	100 ⁽²⁾
ODPADKI	Število projektov v teku ali končanih projektov, ki naj bi dosegli pravne cilje EU v zvezi z odpadki in izvajanje hierarhije odpadkov (primerno ravnanje z odpadki).	Odstotek projektov v teku ali končanih projektov, ki izvajajo ponovljive ali prenosljive ukrepe in napredujejo v smeri primerne ravnanja z odpadki.	80 %
	Število dodatnih občin ali regij na ravni Unije, v katerih ravnanje z odpadki ni primerno in ki so vključene v ponovljive projekte v teku ali končane projekte.	Občine ali regije, vključene v projekte v teku ali končane projekte, ki izvajajo ponovljive ali prenosljive ukrepe za dosego primerne ravnanja z odpadki.	20
UČINKOVITA RABA VIROV (tudi tal in gozdov, ter zeleno in krožno gospodarstvo)	Število projektov v teku ali končanih projektov, ki izvajajo cilje politike in zakonodaje Unije na področju učinkovite rabe virov (brez tal in gozdov).	Odstotek projektov v teku ali končanih projektov, ki izvajajo ponovljive ali prenosljive ukrepe in napredujejo v smeri izvajanja vidikov zelenega krožnega gospodarstva.	80 %

Okolje in učinkovita raba virov

Projekti v skladu s členom 18(a) in (b) uredbe LIFE

Tematske prednostne naloge	Količinski rezultati ⁽¹⁾	Kakovostni rezultati	Cilji/mejniki za leto 2017
	Število dodatnih podjetij na ravni Evrope, ki so vključena v ponovljive projekte v teku ali končane projekte.	Dodatna podjetja, vključena v projekte v teku ali končane projekte, ki izvajajo ponovljive ali prenosljive ukrepe za izvajanje zelenega krožnega gospodarstva.	10
	Število projektov v teku ali končanih projektov, ki izvajajo cilje Unije na področju varstva tal .	Odstotek projektov v teku ali končanih projektov, ki izvajajo ponovljive ali prenosljive ukrepe in napredujejo v smeri ohranjanja ali izboljšanja funkcij tal.	80 %
	Hektarji zemljišč na ravni Unije, ki so vključena v ponovljive projekte v teku ali končane projekte.	Zemljišča, vključena v projekte v teku ali končane projekte, ki izvajajo ponovljive ali prenosljive ukrepe za ohranjanje in izboljšanje funkcij tal.	2 000
	Število projektov v teku ali končanih projektov, ki spodbujajo izvajanje evropske gozdarske strategije.	Odstotek projektov v teku ali končanih projektov, ki izvajajo ponovljive ali prenosljive ukrepe in napredujejo v smeri izvajanja evropske gozdarske strategije.	80 %
		Odstotek projektov v teku ali končanih projektov, ki izvajajo ponovljive ali prenosljive ukrepe za zagotavljanje podatkov evropskemu podatkovnemu centru za gozdove (EFDAC).	80 %
OKOLJE IN ZDRAVJE (vključno s kemikalijami in hrupom)	Število projektov v teku ali končanih projektov, ki izvajajo politiko Unije o kemikalijah , vključno s projekti, ki spodbujajo zamenjavo snovi in čim manjšo izpostavljenost.	Odstotek projektov v teku ali končanih projektov, ki izvajajo ponovljive ali prenosljive ukrepe in naj bi kmalu izpolnili ali presegli zadevni cilj Unije v zvezi s kemičnimi snovmi na ravni projekta.	80 %

Okolje in učinkovita raba virov

Projekti v skladu s členom 18(a) in (b) uredbe LIFE

Tematske prednostne naloge	Količinski rezultati ⁽¹⁾	Kakovostni rezultati	Cilji/mejniki za leto 2017
	Število oseb na ravni Unije, ki so vključene v ponovljive projekte v teku ali končane projekte za zmanjšanje kemikalij.	Osebe, vključene v projekte v teku ali končane projekte, ki izvajajo ponovljive ali prenosljive ukrepe za zmanjšanje škodljivih učinkov kemikalij na zdravje in okolje, vključno z ocenami dolgoročnih učinkov.	50 000
	Število projektov v teku ali končanih financiranih projektov, usmerjenih v zmanjšanje hrupa .	Odstotek projektov v teku ali končanih projektov, ki izvajajo ponovljive ali prenosljive ukrepe in naj bi kmalu izpolnili ali presegli zadevni cilj Unije v zvezi z zmanjšanjem hrupa na ravni projekta.	80 %
		Odstotek projektov v teku ali končanih projektov, ki izvajajo ponovljive ali prenosljive ukrepe za zmanjšanje hrupa, ki naj bi izpostavljenost hrupu kmalu zmanjšali za vsaj 3 dB.	80 %
	Število oseb na ravni Unije, ki so vključene v ponovljive projekte v teku ali končane projekte na področju hrupa.	Osebe, ki imajo korist od projektov v teku ali končanih projektov, ki izvajajo ponovljive ali prenosljive ukrepe za zmanjšanje ravni hrupa za vsaj 3 dB.	10 000
Kakovost ZRAKA in emisije (vključno z mestnim okoljem)	Število projektov v teku ali končanih projektov, ki prispevajo k doseganju pravnih ciljev EU glede kakovosti zraka in k izvajanju upravljanja kakovosti zraka.	Odstotek projektov v teku ali končanih projektov, ki izvajajo ponovljive ali prenosljive ukrepe in naj bi kmalu izpolnili ali presegli zadevni cilj Unije glede kakovosti zraka na ravni projekta: — na območjih kakovosti zraka, na katerih ravni onesnaževal presegajo zakonsko določene cilje: projekti naj bi dosegli/presegli te cilje na ravni projektov;	80 %

Okolje in učinkovita raba virov**Projekti v skladu s členom 18(a) in (b) uredbe LIFE**

Tematske prednostne naloge	Količinski rezultati ⁽¹⁾	Kakovostni rezultati	Cilji/mejniki za leto 2017
		— kjer se razvijajo in izvajajo politike kakovosti zraka: projekti naj bi razvili nove ukrepe, metode ali tehnike, ki se lahko uporabljajo kot modeli za razvoj politike Unije.	
	Število oseb, ki so vključene v ponovljive projekte v teku ali končane projekte na področju kakovosti zraka.	Osebe, vključene v projekte v teku ali končane projekte, ki izvajajo ponovljive ali prenosljive ukrepe, ki naj bi kmalu dosegli ali presegli zadevni cilj Unije na področju kakovosti zraka.	1 milijon

⁽¹⁾ Zaradi pristopa od spodaj navzgor in velike raznolikosti izzivov na področju okolja in podnebnih sprememb, ki jih obravnava program LIFE, ter omejenih sredstev za spopadanje z njimi, je kljub uvedbi tematskih prednostnih področij in projektnih tem izvajanje projektov na določenih področjih negotovo, zato količinskih ciljev za večino zajetih prednostnih področij in ciljev, ki naj bi bili doseženi, razen pri tematskih prednostnih področjih za naravo, ni mogoče predhodno opredeliti.

⁽²⁾ V obdobju 2015–2017 naj bi se ekološko stanje izboljšalo 6 900 vodnim telesom v vsej Uniji, od tega 1,4 % (100) zaradi prispevka programa LIFE.

Narava in biotska raznovrstnost**Projekti v skladu s členom 18(a), (b) in (c) uredbe LIFE**

Tematske prednostne naloge	Količinski rezultati	Kakovostni rezultati	Cilji/mejniki za leto 2017
NARAVA	Število projektov v teku ali končanih projektov, usmerjenih v habitate ali vrste v stanju, ki ni ugodno/varno.	Odstotek projektov v teku ali končanih projektov za izboljšanje stanja v smislu Direktive Sveta 92/43/EGS o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst ter Direktive 2009/147/ES o ohranjanju prosto živečih ptic.	100 %
	Število habitatov v stanju, ki ni ugodno/varno in so vključeni v projekte v teku ali končane projekte.	Odstotek habitatov ali vrst ali območij Natura 2000, ki so vključeni v projekte v teku ali končane projekte in katerih stanje se počasi izboljšuje.	10 % habitatov, vključenih v projekte.

Narava in biotska raznovrstnost			
Projekti v skladu s členom 18(a), (b) in (c) uredbe LIFE			
Tematske prednostne naloge	Količinski rezultati	Kakovostni rezultati	Cilji/mejniki za leto 2017
	Število vrst v stanju, ki ni ugodno/varno in so vključene v projekte v teku ali končane projekte.		10 % vrst, vključenih v projekte.
	Število območij Natura 2000/hektarov območij Natura 2000, ki so vključeni v projekte v teku ali končane projekte.		10 % območij Natura 2000/hektarjev, vključenih v projekte.
BIOTSKA RAZNOVRSTNOST	Število projektov v teku ali končanih projektov, usmerjenih v izvajanje ciljev št. 2, 3, 4 in 5 strategije za biotsko raznovrstnost do leta 2020.	Odstotek projektov v teku ali končanih projektov, ki izvajajo ponovljive ali prenosljive ukrepe za izboljšanje ali obnovo ekosistemov, vključenih v projekte.	80 %
	Število vrst ekosistemov in hektarjev površin ekosistemov, vključenih v projekte v teku ali končane projekte.	Odstotek vrst ali površin ekosistemov, vključenih v projekte v teku ali končane projekte, ki izvajajo ponovljive ali prenosljive ukrepe in napredujejo v smeri izboljšanja ali obnove.	10 % vrst ekosistemov, vključenih v projekte. 10 % površin ekosistemov, vključenih v projekte.
Integrirani projekti v skladu s členom 18(d) uredbe LIFE			
Tematske prednostne naloge	Količinski rezultati	Kakovostni rezultati	Cilji/mejniki za leto 2017
VODA (vključno z morskim okoljem)	Število vodnih območij na ravni Unije, vključenih v integrirane projekte v teku ali končane integrirane projekte na področju voda.	Odstotek vodnih območij, vključenih v integrirane projekte na področju voda.	3 %
	Število integriranih projektov v teku ali končanih integriranih projektov za izvajanje načrtov upravljanja povodij.	Odstotek integriranih projektov za izvajanje skladnih in učinkovitih načrtov upravljanja povodij za vodna območja, vključena v projekte, v skladu z okvirno direktivo o vodah.	100 %

Integrirani projekti v skladu s členom 18(d) uredbe LIFE

Tematske prednostne naloge	Količinski rezultati	Kakovostni rezultati	Cilji/mejniki za leto 2017
	Število integriranih projektov v teku ali končanih integriranih projektov za izvajanje načrtov upravljanja povodij.	Odstotek integriranih projektov, v katerih je znesek dodatnih sredstev, zagotovljenih integriranim projektom, višji od vrednosti proračunov za te integrirane projekte.	100 %
ODPADKI	Število regij na ravni Unije, ki so vključene v integrirane projekte v teku ali končane integrirane projekte na področju odpadkov.	Odstotek regij, vključenih v integrirane projekte na področju odpadkov.	2 %
	Število integriranih projektov v teku ali končanih integriranih projektov za izvajanje načrtov ravnanja z odpadki in/ali programov preprečevanja nastajanja odpadkov.	Odstotek integriranih projektov za zagotavljanje skladnih in učinkovitih načrtov ravnanja z odpadki in/ali programov preprečevanja nastajanja odpadkov v vključeni regiji, v skladu s členi 28 in 29 okvirne direktive o odpadkih št. 2008/98/ES.	100 %
	Število integriranih projektov v teku ali končanih integriranih projektov za izvajanje načrtov ravnanja z odpadki in/ali programov preprečevanja nastajanja odpadkov.	Odstotek integriranih projektov, v katerih je znesek dodatnih sredstev, zagotovljenih integriranim projektom, višji od vrednosti proračunov za te integrirane projekte.	100 %
Kakovost ZRAKA in emisije (vključno z mestnim okoljem)	Število oseb iz regij na ravni Unije, ki so vključene v integrirane projekte v teku ali končane integrirane projekte na področju zraka.	Odstotek prebivalstva Unije iz regij, vključenih v integrirane projekte na področju zraka.	3 %
	Število integriranih projektov v teku ali končanih integriranih projektov za izvajanje načrtov in programov za kakovost zraka.	Odstotek integriranih projektov za izvajanje skladnih in učinkovitih načrtov in programov za kakovost zraka v regijah, vključenih v projekte, v skladu s členom 23 Direktive št. 2008/50/ES o kakovosti zunanjega zraka in čistejšem zraku za Evropo.	100 %
	Število integriranih projektov v teku ali končanih integriranih projektov za izvajanje načrtov in programov za kakovost zraka.	Odstotek integriranih projektov, v katerih je znesek dodatnih sredstev, zagotovljenih integriranim projektom, višji od vrednosti proračunov za te integrirane projekte.	100 %
NARAVA	Število območij Natura 2000, vključenih v integrirane projekte v teku ali zaključene integrirane projekte na področju narave.	Odstotek območij Natura 2000, vključenih v integrirane projekte na področju narave.	4 %

Integrirani projekti v skladu s členom 18(d) uredbe LIFE			
Tematske prednostne naloge	Količinski rezultati	Kakovostni rezultati	Cilji/mejniki za leto 2017
	Število integriranih projektov v teku ali končanih integriranih projektov za izvajanje okvirov prednostnega ukrepanja.	Odstotek integriranih projektov za izvajanje okvirov prednostnega ukrepanja, da bi zagotovili ustrezno upravljanje območij Natura 2000.	100 %
	Število integriranih projektov v teku ali končanih integriranih projektov za izvajanje okvirov prednostnega ukrepanja.	Odstotek integriranih projektov, v katerih je znesek dodatnih sredstev, zagotovljenih integriranim projektom, višji od vrednosti proračunov za te integrirane projekte.	100 %

Informacije in upravljanje

Projekti v skladu s členom 18(h) uredbe LIFE

Tematske prednostne naloge	Količinski rezultati	Kakovostni rezultati	Cilji/mejniki za leto 2017
INFORMACIJE IN OZAVEŠČANJE	Število projektov v teku ali končanih projektov za večjo ozaveščenost državljanov, podjetij, lokalnih organov, registriranih nevladnih organizacij in drugih organizacij civilne družbe (deležnikov in državljanov).	Odstotek projektov v teku ali končanih projektov, ki izvajajo ponovljive ali prenosljive ukrepe in bodo kmalu pokrivali več kot dve drugi področji, ki nista del področja projekta, in več kot en jezik.	80 %
	Število deležnikov in državljanov, vključenih v projekte v teku ali končane projekte, ki se ne zavedajo okoljskih ciljev, glede katerih je treba izboljšati ozaveščenost.	Odstotek, za katerega se je povečalo število deležnikov in državljanov, vključenih v projekte ozaveščanja, ki izvajajo ponovljive ali prenosljive ukrepe, ki se začnejo zavedati ciljev okoljske politike, za katere si prizadevajo ti projekti, kot je bil izmerjen v predhodnih in naknadnih anketah (izvedenih v okviru projekta LIFE ali pa so jih izvedli drugi subjekti).	25 %
	Število deležnikov in državljanov, vključenih v projekte v teku ali končane projekte.	Dejavna udeležba deležnikov in državljanov v dejavnostih ozaveščanja v okviru projektov, ki izvajajo ponovljive ali prenosljive ukrepe (npr. sodelovanje v anketah, prostovoljstvo, sodelovanje pri vodenih ogledih, nalaganje informacij, postavljanje vprašanj).	> 500 000

Informacije in upravljanje**Projekti v skladu s členom 18(h) uredbe LIFE**

Tematske prednostne naloge	Količinski rezultati	Kakovostni rezultati	Cilji/mejniki za leto 2017
UVELJAVLJANJE	Število projektov za boljšo skladnost in uveljavljanje okoljskega prava EU.	Odstotek projektov v teku ali končanih projektov, ki izvajajo ponovljive ali prenosljive ukrepe za boljšo skladnost ali izvrševanje.	10 %
Nevladne organizacije	Število ukrepov nevladnih organizacij, ki prejemajo nepovratna sredstva za poslovanje, v posvetovanjih o okoljski politiki EU.	Odstotek, za katerega se je povečalo število ukrepov, ki podpirajo politiko EU.	12 %

Drugi projekti**Projekti v skladu s členom 18(e) in (f) uredbe LIFE**

	Količinski rezultati	Kakovostni rezultati	Cilji/mejniki za leto 2017
Projekti tehnične pomoči	Število projektov tehnične pomoči v teku ali zaključenih projektov tehnične pomoči.	Projekti tehnične pomoči v teku ali končani projekti tehnične pomoči za pripravo integriranih projektov.	10 za pripravo integriranih projektov na področju narave, 5 za pripravo integriranih projektov na področju odpadkov, vode ali zraka.
	Število tehničnih projektov v teku ali zaključenih tehničnih projektov.	Odstotek projektov tehnične pomoči v teku ali končanih projektov tehnične pomoči, na podlagi katerih so bili pripravljeni bolj kakovostni integrirani projekti EU programa LIFE.	90 %
Projekti za povečanje zmogljivosti	Število projektov za povečanje zmogljivosti.	Odstotek projektov za povečanje zmogljivosti v teku ali končanih projektov za povečanje zmogljivosti, ki bodo pripomogli k večji uporabi v zadevnih državah članicah.	90 %
	Število uspešnih vlog za nepovratna sredstva za dejavnosti iz držav članic, v katerih se že izvajajo projekti za povečanje zmogljivosti.	Povečanje relativnega deleža uspešnih vlog iz držav članic, v katerih se že izvajajo ali so že končani projekti za povečanje zmogljivosti, v primerjavi z uporabo v obdobju 2010–2012 (v odstotkih).	5 %

7.2 Podprogram za podnebne ukrepe

Blažitev			
	Količinski rezultati	Kakovostni rezultati	Cilji/mejniki za leto 2017
Integrirani projekti	Število projektov. Število in ozemeljska pokritost ter število državljanov, na katere so vplivale strategije za blažitev podnebnih sprememb ali akcijski načrti. Število in obseg dopolnilnih projektov, ki so bili financirani z drugimi sredstvi Unije ali drugimi sredstvi.	Povečanje števila držav članic/regij, ki uporabljajo integrirane pristope s pomočjo integriranega projekta ali pa ponavljajo rezultate integriranega projekta. Povečanje števila dopolnilnih ukrepov v integriranih projektih, financiranih z drugimi sredstvi Unije. Zmanjšanje emisij toplogrednih plinov z novimi tehnologijami, sistemi, instrumenti in/ali drugimi pristopi dobre prakse, ki so bili razviti in se uporabljajo po vzoru primerov iz programa LIFE (v tonah).	7 držav članic, ki uporablja integrirane pristope s pomočjo integriranega projekta ali pa ponavlja rezultate integriranega projekta. Dopolnilna sredstva, zagotovljena integriranim projektom, so višja od vrednosti proračunov za te integrirane projekte.
Projekti tehnične pomoči	Število projektov. Odstotek projektov tehnične pomoči, na podlagi katerih so bili pripravljeni integrirani projekti programa LIFE.	Povečanje števila in izboljšanje kakovosti integriranih projektov, povezanih s tehnično pomočjo.	K izvedbi integriranega projekta programa LIFE so pripomogli vsi projekti.
Projekti za povečanje zmogljivosti	Število projektov.	Povečanje relativnega deleža uspešnih vlog iz držav članic, upravičenih do povečanja zmogljivosti.	7 držav članic izvaja vsaj en projekt za blažitev podnebnih sprememb, financiran iz podprograma za okolje programa LIFE.
Drugi projekti	Število projektov. Število financiranih projektov, ki spodbujajo inovativne tehnologije, sisteme, instrumente in/ali druge rešitve dobre prakse za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov.	Povečanje števila inovativnih tehnologij, sistemov, instrumentov in/ali drugih rešitev dobre prakse za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov. Povečanje odstotka posodobljenih ali novih pristopov, razvitih s programom LIFE, ki so jih zasebni in javni sektorji sistematično uporabljali ali izboljšali. Zmanjšanje emisij toplogrednih plinov z novimi tehnologijami, sistemi, instrumenti in/ali drugimi pristopi dobre prakse, ki so bili razviti in se uporabljajo po vzoru primerov iz programa LIFE (v tonah).	80 % vseh začelih projektov je vzpostavilo trajne inovativne tehnologije, sisteme in instrumente ter/ali druge rešitve dobre prakse za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov.

Prilaganje			
	Količinski rezultati	Kakovostni rezultati	Cilji/mejniki za leto 2017
Integrirani projekti	Število projektov. Število in ozemeljska pokritost ter državljani, na katere so vplivale strategije ali akcijski načrti za prilaganje ali drugi načrti za prilaganje, ki pokrivajo veliko ozemeljsko območje in se izvajajo preko programa LIFE. Število nadnacionalnih ali čezmejnih projektov za prilaganje. Število in obseg dopolnilnih projektov, ki so bili financirani z drugimi sredstvi Unije ali drugimi sredstvi.	Pozitiven učinek na odpornost proti podnebnim spremembam v regiji in gospodarskih sektorjih zaradi ukrepov, financiranih v okviru projekta LIFE, in drugih dopolnilnih projektov. Povečanje števila držav članic/regij, ki uporabljajo integrirane pristope s pomočjo integriranega projekta ali pa ponavljajo rezultate integriranega projekta. Povečanje števila dopolnilnih ukrepov, financiranih z drugimi sredstvi Unije. Pozitiven učinek projektov programa LIFE na odpornost zelo ranljivih območij proti podnebnim spremembam, ki so bila opredeljena v strategiji EU za prilaganje.	7 držav članic, ki uporablja integrirane pristope s pomočjo integriranega projekta ali pa ponavlja rezultate integriranega projekta. Dopolnilna sredstva, zagotovljena integriranim projektom, so višja od vrednosti proračunov za te integrirane projekte.
Projekti tehnične pomoči	Število projektov. Odstotek projektov tehnične pomoči, ki prispevajo k izvedbi integriranega projekta programa LIFE.	Povečanje števila in izboljšanje kakovosti integriranih projektov, povezanih s tehnično pomočjo.	K izvedbi integriranega projekta programa LIFE so pripomogli vsi projekti.
Projekti za povečanje zmogljivosti	Število projektov.	Povečanje relativnega deleža uspešnih vlog iz držav članic, upravičenih do povečanja zmogljivosti.	7 držav članic izvaja vsaj en projekt za prilaganje, financiran iz programa LIFE
Drugi projekti	Število projektov. Število financiranih projektov, ki spodbujajo inovativne tehnologije, sisteme, instrumente in/ali druge rešitve dobre prakse za odpornost proti podnebnim spremembam. Število ocen ranljivosti, strategij za prilaganje podnebnim spremembam ali akcijskih načrtov, razvitih v okviru programa LIFE. Število nadnacionalnih ali čezmejnih projektov za prilaganje.	Povečanje odpornosti proti podnebnim spremembam, po sektorjih, ki ga je mogoče pripisati predstavljenim novim tehnologijam, sistemom, instrumentom in/ali sistemom dobrih praks, ki so bili razviti in se uporabljajo po vzoru primerov iz programa LIFE. Pozitiven učinek projektov programa LIFE na odpornost zelo ranljivih območij proti podnebnim spremembam, ki so bila za sredstva programa LIFE določena v strategiji EU za prilaganje.	80 % začelih projektov je vzpostavilo inovativne tehnologije, sisteme, instrumente in/ali druge rešitve dobre prakse za povečanje odpornosti proti podnebnim spremembam.

Upravljanje			
	Količinski rezultati	Kakovostni rezultati	Cilji/mejniki za leto 2017
Projekti za informiranje, ozaveščenost, in razširjanje	Število projektov. Število državljanov, podjetij, lokalnih organov, registriranih nevladnih organizacij in drugih organizacij civilne družbe, na katere so projekti vplivali. Geografska razširjenost in pokrito območje.	Večja ozaveščenost glede podnebnih sprememb, ki jih je povzročil človek, in rešitev, kot je bila izmerjena z anketami Eurobarometra. Povečanje sodelovanja v posvetovanjih deležnikov ali razpravah o politikah, povezanih s politiko in zakonodajnimi akti na področju podnebja.	25-odstotno povečanje sodelovanja deležnikov in državljanov v dejavnostih ozaveščanja. 10-odstotno povečanje števila državljanov, vključenih v projekte programa LIFE, ki menijo, da so podnebne spremembe, ki jih je povzročil človek, zelo resen problem.
Projekti dobre prakse in drugi projekti	Število projektov. Število združenih praks, ki jih je mogoče pripisati programu LIFE in uporabljajo kazalnike ali orodja, ki so bila razvita in preskušena po vzoru primerov iz programa LIFE. Število pristopov politike ali zakonodajnih predlogov, ki temeljijo na rezultatih projektov.	Povečanje števila dobrih praks, ki so jih prevzela gospodarstva, podjetja in organi ali pa so bile vključene v nacionalne/regionalne programe ali akcijske načrte. Zmanjšanje števila kršitev zakonodaje EU, ki jih je mogoče pripisati ukrepom programa LIFE.	25 % praks ali pristopov iz projektov je vključenih v nacionalne/regionalne programe ali akcijske načrte. 80 % projektov LIFE za upravljanje podnebja je pripomoglo k boljšemu upravljanju podnebja.

Posebni rezultati, kazalniki in cilji za finančne instrumente:

Kazalniki, skupni vsem finančnim instrumentom

Rezultati, kazalniki in cilji za finančne instrumente bodo dogovorjeni s subjektom, ki bo izvajal finančni instrument. Obsegati morajo vsaj:

- število pogodb (posojila, jamstva itd.) s finančnimi posredniki (število),
- obseg sredstev, danih na razpolago s finančnimi instrumenti (v milijonih EUR),
- obseg zasebnih sredstev, ki so ga povečali finančni instrumenti (v milijonih EUR),
- število končnih prejemnikov (število),
- število držav članic, v katerih so projekte financirali finančni instrumenti (število).

Posebni kazalniki za instrument NCFE

- Sredstva, ki so jih posredniške finančne institucije na podlagi financiranih projektov dale na razpolago v okviru finančnega instrumenta (v milijonih EUR),
- sredstva, dana na voljo območjem Natura 2000 na podlagi financiranih projektov (v milijonih EUR),
- vplivi na odpornost regij in gospodarskih sektorjev proti podnebnim spremembam (izpostavljenost podnebnim spremembam in občutljivost na njihove vplive), zlasti na ranljivih območjih, ki so kot prednostna za sredstva programa LIFE določena v strategiji EU za prilagajanje in so rezultat financiranih projektov,
- vplivi na stanje ekosistema, ki so rezultat financiranih projektov,
- nova delovna mesta: število novih delovnih mest na podlagi financiranih projektov (število ekvivalentov polnega delovnega časa).

Posebni kazalniki za instrument PF4EE

- Zasebna sredstva (v milijonih EUR), ki so se povečala zaradi posojil v okviru instrumenta PF4EE,
- prihranki energije (v GWh), ustvarjeni zaradi posojil v okviru instrumenta PF4EE,
- zmanjšanje emisij CO₂ (v tonah CO₂) zaradi posojil v okviru instrumenta PF4EE,
- nova delovna mesta: število novih delovnih mest zaradi posojil v okviru instrumenta PF4EE (število ekvivalentov polnega delovnega časa).

Rezultati, pričakovani v okviru instrumenta NCFE

Med začetno pilotno fazo naj bi bilo v okviru instrumenta NCFE izvedenih 9–12 ukrepov (tudi posrednih) ali 3–4 ukrepi na leto. Posamezne naložbe bi bile nižje od 10–15 milijonov EUR.

Vrednost instrumenta za zagotavljanje programa LIFE naj bi se povečala za 2,2–3,2-krat. Ob upoštevanju morebitnih prispevkov končnih prejemnikov k stroškom projekta v višini 25 %, bi se lahko skupna naložba za zagotavljanje programa LIFE povečala za 2,8–4,2-krat. Naložbe v projekte upravljanja naravnega kapitala v pilotni fazi bi lahko skupaj znašale do 420 milijonov EUR.

Med naslednjo, operativno fazo bi se lahko vrednost povečala največ šestkrat, zlasti, če se instrumentu pridružijo drugi vlagatelji in se poveča število naložb prek posrednikov in skladov.

Rezultati, pričakovani v okviru instrumenta PF4EE

V okviru instrumenta PF4EE bi lahko bilo v obdobju 2014–2017 podpisanih 6–10 sporazumov o financiranju (posojila EIB za energetska učinkovitost in instrument za delitev tveganja/sistem pomoči strokovnjakov). Sporazum o financiranju lahko obsega izvajanje finančnega instrumenta v več državah članicah, finančni posrednik pa lahko podpiše več sporazumov o financiranju.

V času trajanja programa (2014–2017) naj bi ob povprečnih stroških naložbe v višini 300 000 EUR skupna vrednost posojil za približno 1 800 končnih upravičencev in projektov znašala približno 430 milijonov EUR. Naložbe v energetska učinkovitost v tem obdobju bi lahko skupaj znašale približno 540 milijonov EUR.

Vrednost instrumenta za zagotavljanje programa LIFE naj bi se povečala šestkrat. Ob upoštevanju morebitnih prispevkov končnih prejemnikov k stroškom projekta v višini 25 %, bi se lahko skupna naložba za zagotavljanje programa LIFE povečala do osemkrat.
